

Vast(gelopen) in den vreemde

*Een onderzoek naar het hoge aantal Nederlanders
in buitenlandse detentie*

Frank Miedema | Sabine Stoltz

Januari 2008

Voorwoord

Het onderzoek naar de achtergrond van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie is uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum van het ministerie van Justitie. Het onderzoek werd begeleid door een commissie bestaande uit:

Dr. A.C. Spapens, Universiteit van Tilburg (voorzitter)
Mr. S. Hulisz, ministerie van Buitenlandse Zaken
Drs. C.S. van Nassau, ministerie van Justitie (WODC)
Mw. dr. S. Siegel, Vrije Universiteit Amsterdam
Mr. P.P. de Vrijer, ministerie van Justitie.

De onderzoekers willen de leden van de begeleidingscommissie bedanken voor hun kritische en constructieve bijdragen aan het onderzoeksproces en de totstandkoming van dit rapport.

Een woord van dank geldt ook voor de medewerkers van de ministeries van Buitenlandse Zaken en Justitie die ons bereidwillig te woord hebben gestaan en ons toegang tot de diverse bestanden hebben verleend en verschaft.

Daarnaast willen we medewerkers van Stichting Epafra, Stichting Reclassering Nederland, het Willem Pompe Instituut en het Korps Landelijke Politiediensten, die ons van de noodzakelijke informatie hebben voorzien, bedanken.

Een extra woord van dank gaat uit naar de Nederlanders in buitenlandse detentie die in niet al te ideale omstandigheden de moeite hebben genomen de enquête in te vullen.

Het onderzoek had niet uitgevoerd kunnen worden zonder de bereidwillige medewerking van het ambassadepersoneel in de landen waarop dit onderzoek zich heeft gericht. Zij verzorgden de verspreiding van de enquêteformulieren onder Nederlandse gedetineerden.

Nijmegen, december 2007

Frank Miedema
Sabine Stoltz

Inhoud

Samenvatting	1
1 Achtergronden en uitvoering van het Onderzoek	9
1.1 Inleiding	9
1.2 Onderzoeksvragen	10
1.3 Beperking van het onderzoek	13
1.4 Onderzoeksopzet	13
1.5 Problemen bij de uitvoering	19
2 Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie	21
2.1 Inleiding	21
2.2 Ontwikkelingen van Nederlanders in buitenlandse detentie	21
2.3 Overzicht van de landen waar de Nederlanders zijn gedetineerd en de recente ontwikkelingen	23
2.4 Vergelijking andere landen	25
2.5 Samenvatting	26
3 Kenmerken van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie	29
3.1 Inleiding	29
3.2 Persoonskenmerken Nederlanders in buitenlandse detentie op 1-1-2007	29
3.3 Overzicht gepleegde delicten	32
3.4 Contacten met de Nederlandse Justitie	35
3.5 Samenvatting	37
4 Achtergrond van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie	39
4.1 Inleiding	39
4.2 Kenmerken gedetineerden geselecteerde landen	39
4.3 Relatie tussen delict en detentieland	47
4.4 Relatie tussen het drugsdelict en geboorteland	47
4.5 Strafmaat	47
4.6 Analyse	48

5 Motivatie van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie	51
5.1 Inleiding	51
5.2 Kenmerken van de geënquêteerde gedetineerden	51
5.3 Motieven om drugs te gaan smokkelen	54
5.4 Wat levert het smokkelen van drugs op?	56
5.5 Smokkelmethoden	56
5.6 Inschatting van de pakkans	58
5.7 Samenvatting	59
6 Waarom zitten er zoveel Nederlanders in buitenlandse detentie?	61
6.1 Intermezzo	61
6.2 Drugsstromen via Nederland	62
6.3 Nederland is een distributie-, transit-, en productieland	67
6.4 Criminele netwerken, drugsmokkelaars en drugskoeriers	69
6.5 Motieven om drugs te gaan smokkelen	71
6.6 Waarom zitten zoveel Nederlanders in buitenlandse detentie voor een drugsgelateerd delict?	74
6.7 Samenvatting	74
7 Conclusies en aanknopingspunten	77
7.1 Inleiding	77
7.2 Conclusies	77
7.3 Mogelijke aanknopingspunten	80
Literatuurlijst	83
Bijlagen	87
Bijlage 1 – Prisonbestand	89
Bijlage 2 - Tabellen	91
Bijlage 3 – Representativiteit dossierstudies en enquêtes	105
Bijlage 4 - Enquêtes	107

Samenvatting

Inleiding

Het aantal Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie is hoog in vergelijking met andere landen. Dit aantal is de afgelopen jaren verder toegenomen. In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie heeft het ITS onderzoek verricht naar de achtergrond van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie. Aan de hand van een inventarisatie van de kenmerken, achtergronden en motivaties van Nederlandse gedetineerden, heeft het onderzoek als doel inzicht te bieden in het hoge en stijgende aantal van hen. Daarnaast gaat het onderzoek in op de vraag waarom het aantal Nederlandse gedetineerden in buitenlandse gevangenissen veroordeeld voor drugsdelicten zo hoog is. Tenslotte wordt bezien of de bevindingen aanknopingspunten bieden voor het formuleren van preventieve beleidsmaatregelen ter voorkoming van delicten begaan door Nederlanders in het buitenland.

Het onderzoek richt zich op Nederlanders die op 1 januari 2007 nog in detentie zaten. Een verdere afbakening is dat het onderzoek zich richt op Nederlanders die recht hebben op volledige consulaire bijstand. Vluchtelingen, bijvoorbeeld, hebben slechts recht op beperkte bijstand omdat zij geen staatsburger zijn en vallen daarmee buiten het bereik van dit onderzoek.

Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een literatuurstudie, bestands- en gegevensanalyses, een enquête onder gedetineerden en interviews met sleutelinformanten.

De literatuurstudie biedt inzicht in de ontwikkeling van het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie, het Nederlandse drugsbeleid en de Nederlandse drugsmarkt. Het aantal gedetineerden en hun kenmerken is onderzocht met behulp van het informatiesysteem Prison van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Dit informatiesysteem bevat van iedere Nederlandse gedetineerde in het buitenland persoonsgegevens, informatie over de veroordeling en de gevangenis waar de gedetineerde vastzit. Daarnaast bevat Prison zogenaamde vrije tekstvelden waarin o.a. verslagen staan van de bezoeken die de ambassademedewerkers aan de gedetineerde hebben gebracht.

Om inzicht te krijgen in de eventuele justitiële voorgeschiedenis van de gedetineerde is informatie opgevraagd uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). De OBJD geeft geanonimiseerd voor alle (rechts-) personen, die met de Nederlandse Justitie in aanraking zijn gekomen, een overzicht van de strafzaken waarin zij als verdachte centraal stonden. Door OBJD aan Prison te koppelen kon het (eventuele) justitiële verleden van gedetineerden in het buitenland in kaart gebracht worden.

In aanvulling op de bestandsanalyse is er een enquête gehouden onder een aantal Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie (N = 188). Informatie over onder meer de beweegredenen om een bepaald delict te plegen en eventuele verslavings- en schuldenproblematiek zijn via de enquête verzameld. Aangezien veel Nederlanders vanwege een drugsgerelateerd delict in buitenlandse detentie zitten, zijn er in de enquête ook vragen gesteld over onder andere de smokkelwijze en de hoeveelheid drugs die men probeerde te smokkelen.

Om dieper in te kunnen gaan op de motieven van de gedetineerden, is tevens een aantal interviews met sleutelinformanten afgenomen. Deze interviews hebben ook het doel gehad de kennis over de Nederlandse drugsmarkt en het Nederlandse drugsbeleid verder aan te scherpen. Er zijn onder andere gesprekken gevoerd met medewerkers van de ministeries van Buitenlandse Zaken en Justitie, het Korps Landelijke Politiediensten, de Stichting Reclassering Nederland en de Stichting Epafras.

Conclusies

Stijgend aantal Nederlanders in buitenlandse detentie

Het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie is voortdurend aan verandering onderhevig, maar neemt sinds de jaren 80 toe. In 2006 zat het grootste aantal Nederlanders, te weten 2529, in het buitenland in hechtenis. Alleen in de periodes 2003-2004 en 2006-2007 nam het aantal Nederlanders dat in buitenlandse detentie zit (enigszins) af.

Relatief veel Nederlanders zitten in buitenlandse detentie.

In vergelijking met de ons omringende landen zitten veel Nederlanders in buitenlandse detentie. Zo zaten er in 2007 2194 Nederlanders vast het buitenland en 453 Belgen. In 2004 bevonden zich ruim 2500 Britten, 1800 Fransen en 1500 Duitsers in buitenlandse detentie. Met uitzondering van België betreft het hier landen met een bevolkingsomvang die vele malen groter is dan die van Nederland. Ook zitten er in vergelijking met onze buurlanden veel Nederlanders vast vanwege een drugsgerelateerd delict, namelijk 83 procent. Van de Belgen die in 2007 in buitenlandse hechtenis zaten, was dat in ruim 50 procent van de gevallen vanwege een drugsgerelateerd

delict. In 2004 zat 60 procent van de Franse, 73 procent van de Britse, en 75 procent van de Duitse gedetineerden in het buitenland vast vanwege een drugsgerelateerd delict.

Nederlanders zitten vooral in de ons omringende landen in detentie

De grootste groep Nederlanders is gedetineerd in Duitsland (356); door de jaren heen is Duitsland altijd het land geweest waar de meeste Nederlanders gedetineerd zijn. Nederlanders zijn in verhouding, naast Duitsland, vaak gedetineerd in Frankrijk (204), Spanje (232) en het Verenigd Koninkrijk (152). Ook dit zijn landen die dicht bij Nederland liggen en waar veel Nederlanders komen.

Buiten Europa zat in 2007 de grootste groep Nederlanders vast in de Dominicaanse Republiek (140). Andere landen buiten Europa waar veel Nederlanders in detentie zitten zijn de Verenigde Staten van Amerika (86), Peru (71), Brazilië (62) en Venezuela (58).

Kenmerken van Nederlanders in buitenlandse detentie

Op 1 januari 2007 zaten 2194 Nederlanders die recht hebben op volledige consulaire ondersteuning in buitenlandse detentie. De meeste Nederlanders in buitenlandse detentie zijn van het mannelijke geslacht. De gemiddelde leeftijd van gedetineerden is 41 jaar. Drugsmokkel en handel is dus in het algemeen iets dat niet door jongeren wordt gedaan; slechts 12 Nederlanders in buitenlandse detentie (1%) zijn jonger dan 20 jaar.

Een groot aantal Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie heeft een relatie en/of kinderen en is laag tot middelbaar opgeleid. Verder is gebleken dat 42 procent van hen schulden heeft. Meer dan de helft van de Nederlanders in buitenlandse detentie is niet in Nederland geboren. Dertig procent heeft naast de Nederlandse nationaliteit ook nog een andere nationaliteit.

Reden van detentie in het buitenland

83 procent van de Nederlanders zit vanwege een drugsgerelateerd delict in detentie waarvan ruim de helft vanwege het smokkelen van of handelen in cocaïne. 17 Procent van de Nederlanders zit in het buitenland vast vanwege een niet-drugsgerelateerd delict. De zaken waarvoor zij zijn aangeklaagd zijn divers, zoals diefstal, mensen-smokkel, fraude, moord en doodslag.

Detentieverleden

Van de Nederlanders in buitenlandse detentie is 70 procent in Nederland één of meerdere keren veroordeeld. Hieruit blijkt dat de gemiddelde Nederlander in buitenlandse detentie niet aan het begin staat van zijn criminele carrière; vaak heeft hij al eerder een misdrijf begaan. Opvallend is dat, hoewel 83 procent van de Nederlanders in buitenlandse detentie zit vanwege een drugsgerelateerd delict, slechts 20 procent in

Nederland veroordeeld is vanwege een drugsdelict. Er is dus kennelijk geen directe relatie tussen het soort delict waarvoor men in Nederland is veroordeeld en het delict waarvoor men in het buitenland in hechtenis zit. Er lijkt wel een relatie te zijn tussen het feit dat men in Nederland is veroordeeld en in het buitenland in hechtenis zit.

Motieven van Nederlanders in buitenlandse detentie

Voor de Nederlanders die in het buitenland vastzitten vanwege een drugsgerelateerd delict waren het verwerven van geld om schulden te kunnen betalen of de mogelijkheid om snel veel geld te verdienen de belangrijkste motieven om drugs te smokkelen of te verhandelen. Van de mensen die drugs zijn gaan smokkelen vanwege het hebben van schulden heeft 64 procent kinderen. Kennelijk is voor hen de druk groot geweest om het risico te nemen een aantal jaren in een buitenlandse gevangenis door te moeten brengen en de kinderen een lange tijd niet te kunnen zien. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat veel Nederlanders die vanwege een drugsgerelateerd delict in detentie zitten, hebben aangegeven de risico's van het smokkelen laag te hebben ingeschat en niet op de hoogte te zijn geweest van de straffen die in het land van detentie staan op het smokkelen of handelen van drugs.

Slechts vier procent van de geënquêteerde gedetineerden heeft aangegeven in de periode voor detentie verslaafd te zijn (geweest). Het financieren van de verslaving is dus nauwelijks een reden om drugs te verhandelen of te smokkelen.

Waarom zitten zoveel Nederlanders in buitenlandse detentie?

Uit het onderzoek komt naar voren dat het overgrote deel van de Nederlanders in het buitenland gedetineerd is vanwege het begaan van een drugsgerelateerd delict. Bij het zoeken naar mogelijke verklaringen voor juist het hoge aantal Nederlanders in buitenlandse detentie is met name gekeken naar de rol die Nederland speelt op de internationale drugsmarkt. De gedachte hierbij is dat niet zozeer het aantal mensen met financiële problemen in Nederland afwijkt van andere landen, maar dat als oplossing voor deze problemen de mogelijkheid snel geld te verdienen met het internationaal smokkelen en/of verhandelen van drugs zich in Nederland eerder, of gemakkelijker voordoet dan in andere landen.

Het is hierbij van belang te benadrukken dat het in dit onderzoek niet mogelijk is tot een sluitende verklaring voor het hoge aantal Nederlanders in buitenlandse detentie te komen. Hiervoor zou een vergelijkende studie nodig zijn naar Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie en gedetineerden uit andere landen in buitenlandse detentie. Daarnaast zou inzicht verkregen moeten worden in het drugsbeleid en de drugsmarkt in de landen die in de vergelijking zijn betrokken en in zaken als de houding van de bevolking ten opzichte van drugs en drugsgebruik, het opsporingsbeleid, de wijze waarop met schulden wordt omgegaan, de geografische ligging van de betrokken landen etcetera. Aan de hand van de onderzochte kenmerken, achtergronden en motieven van de Nederlandse gedetineerden en de rol die Nederland speelt op de

internationale drugsmarkt, lijkt de volgende verklaring voor het hoge aantal Nederlanders in buitenlandse detentie echter plausibel.

Mede door de geografische ligging, de aanwezigheid van grote havens en een internationaal vliegveld, een goede infrastructuur, de goede verbindingen met het buitenland, de relatief open grenzen binnen Europa en de aanwezigheid van bevolkingsgroepen die contacten en sociale bindingen hebben met landen en regio's waar drugs worden geproduceerd en verhandeld, heeft Nederland zich ontwikkeld tot een distributie- en transitland van allerlei goederen, waaronder drugs. Relatief veel Nederlanders lijken betrokken te zijn bij het produceren, handelen, distribueren en het smokkelen van drugs. Smokkelen is een onderdeel van de drugsketen. De drugs moeten immers van het land waar ze worden geproduceerd naar de eindgebruikers worden getransporteerd, die meestal niet in het productieland wonen. Het is aannemelijk dat er een grote vraag is naar mensen die drugs willen smokkelen. Voor Nederlanders die schulden hebben of snel geld willen verdienen kan het verleidelijk zijn om ook daadwerkelijk drugs te gaan smokkelen. Uit dit onderzoek is gebleken dat het hebben van schulden of de mogelijkheid snel geld te verdienen voor veel gedetineerden dan ook het motief was om drugs te gaan smokkelen. Aangezien ze slecht op de hoogte waren van de risico's die het smokkelen en handelen in drugs met zich meebrengt, ging hier geen remmende werking van uit. Als veel Nederlanders drugs smokkelen, dan is de kans dat er veel worden betrapt overeenkomstig groot. Dit lijkt een belangrijke verklaring voor het feit dat veel Nederlanders in buitenlandse detentie zitten vanwege een drugsgerelateerd delict.

De kans dat een Nederlander in het buitenland wordt betrapt, wordt waarschijnlijk nog vergroot door het feit dat in het buitenland bekend is dat Nederland een marktplaats is voor drugs met als gevolg dat er op Nederlanders die in het buitenland onderweg zijn extra wordt gelet en dat zij bij grensovergangen vaker en wellicht ook intensiever worden gecontroleerd.

Aanknopingspunten voor preventieve beleidsmaatregelen

Er zijn geen pasklare oplossingen die er voor kunnen zorgen dat in de nabije toekomst het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie sterk afneemt of die de productie, handel en smokkel van drugs kunnen uitbannen. De drugsmarkt lijkt hardnekkig, de financiële belangen van de producenten en handelaren zijn groot en bij de bestrijding van drugs zijn vele nationale en internationale partijen betrokken. Hieronder schetsen we een paar aanknopingspunten, zonder de pretentie te hebben baanbrekende oplossingen te presenteren, die wellicht ertoe zouden kunnen bijdragen dat in de nabije toekomst minder Nederlanders in het buitenland worden gearresteerd.

Uit dit onderzoek is gebleken dat het hebben van schulden voor een aantal Nederlanders in buitenlandse detentie het motief is om drugs te gaan smokkelen. Zij hebben de risico's van het smokkelen en handelen van drugs laag ingeschat en waren niet op de hoogte van de straffen die in het land van detentie staan op het smokkelen of handelen van drugs of hebben deze als laag ingeschat.

Door middel van meer gerichte voorlichting over het voorkomen van het maken van schulden, de mogelijkheden van schuldsanering en de risico's van het smokkelen van drugs zou geprobeerd moeten worden om in de toekomst te voorkomen dat Nederlanders in buitenlandse detentie geraken.

Aan de hand van de kenmerken van de Nederlanders in buitenlandse detentie zoals die in dit onderzoek naar voren komen, lijkt het mogelijk voorlichtingscampagnes te ontwikkelen die zich specifiek richten op bepaalde groepen. Zo zou voorlichting zich allereerst kunnen richten op mannen van middelbare leeftijd met een relatie en/ of kinderen, die eerder in contact zijn geweest met justitie en bovendien schulden hebben. Het is echter ook denkbaar dat er campagnes worden ontwikkeld die zich richten op andere, nog verder toegespitste groepen. In Dominicaanse Republiek bijvoorbeeld zitten relatief veel mensen die jonger zijn dan 30 en die naast de Nederlandse ook de Dominicaanse nationaliteit hebben.

Voorlichtingscampagnes zouden zich kunnen richten op de mogelijkheden tot schuldsanering. Het saneren van schulden zou de verleiding om drugs te gaan smokkelen kunnen verminderen. In voorlichtingscampagnes zou ook aandacht kunnen worden besteed aan het feit dat het Nederlandse drugsbeleid verschilt met dat van andere landen en dat het beleid in andere landen meestal strenger is, waardoor de straffen hoger zijn. Ook de pakkans en de leefomstandigheden in buitenlandse gevangenissen zouden onder de aandacht kunnen worden gebracht.

Daarnaast zou meer aandacht kunnen worden besteed aan de recente successen van opsporingsbeleid. Bijvoorbeeld de 100-procent controles op Schiphol die ervoor gezorgd hebben dat het aantal drugskoeriers in de periode 2004-2006 drastisch is gedaald of dat door intensivering van de bestrijding van de XTC-criminaliteit in ons land en de versterking van de samenwerking met de Verenigde Staten het aanbod van Nederlandse XTC op de Amerikaanse markt sterk is gedaald.

Opgemerkt moet worden dat reeds voorlichting wordt gegeven over de risico's van het smokkelen van drugs. Het ministerie van Buitenlandse zaken heeft een campagne ontwikkeld tegen drugssmokkel. Naast een website zijn er folders en posters gemaakt waarin potentiële smokkelaars worden benaderd om hen te waarschuwen voor de gevolgen van drugssmokkel.

Voorlichtingscampagnes hebben echter hun beperkingen. Om tot belangrijke gedragsveranderingen te komen, zou een campagne gericht op een specifieke doelgroep van lange duur moeten zijn, een groot bereik en een hoge intensiteit moeten hebben.¹ Hierbij dient rekening te worden gehouden met het gegeven dat meer dan de helft van de Nederlandse gedetineerden niet in Nederland is geboren en een aantal van hen wellicht de Nederlandse taal niet goed beheerst en/of niet of nauwelijks bereikt kan worden door de Nederlandse media. Daarnaast is het denkbaar dat bepaalde groepen niet worden bereikt, zoals mensen die weliswaar de Nederlandse nationaliteit hebben maar niet in Nederland wonen.

---

1 Kruisbergen, E., Voorlichting: doen of laten? Theorie van afschrikwekkende voorlichtingscampagnes toegepast op de casus van bolletjesslikkers. In: *Beleidswetenschap. Kwartaaltijdschrift voor beleidsonderzoek en beleidspraktijk*, vol. 19 (2005), no. 3, p. 38-51.

1 Achtergronden en uitvoering van het Onderzoek

1.1 Inleiding

Het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie neemt jaarlijks toe. Uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer (AR) blijkt dat er begin 2006 ruim 2500 Nederlanders in buitenlandse gevangnissen zaten. In 1988 zaten er ‘slechts’ 579 Nederlanders in buitenlandse detentie².

In vergelijking met andere landen zitten veel Nederlanders in het buitenland vast. Het percentage van de Nederlandse gedetineerden dat in het buitenland veroordeeld is vanwege een drugsgerelateerd delict bedroeg in 2005 circa 80 procent. Dit percentage verschilt per detentieland.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BuZa) heeft in 2005 een evaluatie van de begeleiding van gedetineerden uitgevoerd. De AR beveelt naar aanleiding van de bovengenoemde cijfers aan om bij het opzetten van de evaluatie aandacht te besteden aan het percentage Nederlandse gedetineerden dat vastzit vanwege een drugsgerelateerd delict. De minister van Justitie onderschrijft deze aanbeveling en wil in samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken door middel van onderzoek inzicht krijgen in de mogelijke oorzaken die het relatief hoge percentage drugsgerelateerde Nederlandse gedetineerden in het buitenland kunnen verklaren. Het onderzoek dient het inzicht in de achtergrond en de motivatie van de gedetineerden te vergroten, zodat de effectiviteit van eventuele preventieve maatregelen kan worden verbeterd.

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie heeft het ITS verzocht het onderzoek naar de achtergrond van Nederlandse gedetineerden in het buitenland uit te voeren. De resultaten van dit onderzoek vindt u in de voorliggende rapportage.

In dit hoofdstuk wordt de opzet van het onderzoek beschreven. Eerst komen de onderzoeksvragen aan de orde en vervolgens wordt aandacht besteed aan de wijze waarop het onderzoek is uitgevoerd. In hoofdstuk twee zal een algemeen beeld worden geschetst van Nederlanders in buitenlandse detentie; de ontwikkelingen vanaf de jaren '80 zullen beschreven worden. In het volgende hoofdstuk zullen de achtergronden van Nederlandse gedetineerden nader beschreven worden aan de hand van de

---

2 Tweede Kamer, 2005-2006, 30010, nr. 5. Tweede Kamer, 2004-2005, 30010, nrs. 1-2.

analyses van Prison, het informatiesysteem van Buitenlandse Zaken, en de Onderzoeks- en Beleidsdatabase van Justitiële Documenten (OBJD)³. Vervolgens zal in het vierde hoofdstuk door middel van de dossierstudies dieper worden ingegaan op de persoonskenmerken, motieven en afwegingen van de gedetineerden. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van de enquête gepresenteerd. De koppeling tussen de resultaten uit het onderzoek en de bevindingen uit de literatuur wordt weergegeven in hoofdstuk 6. Dit rapport wordt afgesloten met een samenvatting en de belangrijkste conclusies.

1.2 Onderzoeksvragen

De doelstelling van het onderzoek is drieledig:

1. Aan de hand van een inventarisatie van de kenmerken, achtergronden en motivaties van Nederlandse gedetineerden, inzichten verwerven in het hoge en stijgende aantal van hen;
2. Inzichten verwerven in het antwoord op de vraag waarom het aantal Nederlandse gedetineerden in buitenlandse gevangenissen veroordeeld voor drugsdelicten zo hoog is;
3. Bezien of dit aanknopingspunten biedt voor het formuleren van preventieve beleidsmaatregelen ter voorkoming van delicten begaan door Nederlanders in het buitenland.

Om bovengenoemde doelstellingen te realiseren zijn de volgende deelvragen geformuleerd die beantwoord worden:

1. Hoeveel Nederlanders bevinden zich in buitenlandse detentie (uitsplitsing per land, trends, vergelijking met andere landen)?
2. Wat zijn de persoonskenmerken van deze gedetineerden (geslacht, leeftijd, herkomst, etniciteit, domicilie)?
3. Voor welk delict zijn ze in het buitenland veroordeeld (in het geval van drugs: welk type drugs, herkomst van de drugs, hoeveelheid, in- of uitvoer, smokkelwijze)?
4. Wat is de opgelegde straf (strafmaat, land van detentie)?
5. Wat is de justitiële voorgeschiedenis van de gedetineerde (type delicten, strafmaat)?
6. Zijn er verbanden tussen het land van detentie, het type delict, de achtergrond van de gedetineerde en de motivatie voor het delict? Zo ja, welke?

---

3 Voor verdere uitleg van Prison en OBJD zie pagina 5 en 6.

7. Welke factoren spelen een rol in het relatief grote en stijgende aantal Nederlanders in buitenlandse detentie en het hoge percentage daarvan dat voor een drugsdelict is veroordeeld. Hierbij valt te denken aan factoren die voortkomen uit:
- de achtergrond en motivatie van de gedetineerde, voor zover bekend uit de literatuur en de digitale dossiers in Prison (schulden, verslavingsproblematiek, overige beweegredenen), aangevuld met interviews. De dataverzameling richt zich op:
    - financiële situatie/schulden;
    - sociaal netwerk (gezin, familie, vrienden, kennissen);
    - eventueel crimineel verleden;
    - verslavingsproblematiek;
    - psychische problematiek;
    - morele, psychische, fysieke (dreiging met geweld) of financiële druk door derden;
    - de afweging die de gedetineerde gemaakt heeft voordat hij het delict pleegde over 'voors en tegens'.
  - de perceptie van de gedetineerde ten aanzien van het strafklimaat in het buitenland (lengte en ernst van de straf);
  - het gevoerde drugsbeleid (nationaal/internationaal);
  - de Nederlandse drugsmarkt (omvang, kenmerken, handel);
  - het strafklimaat (nationaal/internationaal);
  - specifieke sociaal economische ontwikkelingen (inkomen, arbeidsparticipatie);
  - het imago van Nederland als een drugstolerant land.
8. Welke beleidsmaatregelen zouden kunnen bijdragen aan een reductie van het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie?
9. In hoeverre speelt het gevoerde beleid van een land ten aanzien van ingezetenen die in het buitenland gevangen zitten een rol bij het grote aantal Nederlanders dat in het buitenland is ingesloten vanwege een drugsdelict? Dit in vergelijking met andere landen zoals de Verenigde Staten en Groot-Brittannië.

In overleg met het WODC en het Ministerie van Buitenlandse Zaken zijn acht landen waar Nederlanders in detentie zitten geselecteerd. Op deze landen zal dit onderzoek zich in het bijzonder richten: Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Suriname, Dominicaanse Republiek, Marokko, Peru en Japan. De selectie is gedeeltelijk ingegeven door grote aantallen Nederlanders in deze detentielanden, daarnaast is er gestreefd naar een spreiding naar regio: Europa, Zuid-Amerika en Azië. Suriname is geselecteerd vanwege het feit dat het een voormalige Nederlandse kolonie is en er relatief veel voormalige Surinamers in Nederland wonen.

Het onderzoek richtte zich in eerste instantie op Nederlanders in buitenlandse detentie die zijn veroordeeld. Van degenen die nog niet (onherroepelijk) veroordeeld zijn is het immers niet duidelijk, c.q. bewezen of ze daadwerkelijk een delict hebben gepleegd. Nog niet (onherroepelijk) veroordeelde Nederlanders zijn gedetineerden die nog een beroep of bezwaarprocedure hebben lopen. Onherroepelijk veroordeelden kunnen geen bezwaar of beroep aantekenen.

Tijdens de bestandsanalyse bleek echter dat er tussen de nog niet (onherroepelijk) veroordeelde en de onherroepelijk veroordeelde Nederlanders geen significante verschillen konden worden vastgesteld. Om die reden is besloten om de achtergrond van alle Nederlanders in buitenlandse detentie in zijn geheel te onderzoeken en te beschrijven. Alleen waar het relevant bleek, is er een verschil gemaakt tussen onherroepelijk veroordeelden en niet onherroepelijk veroordeelden in buitenlandse detentie. Voor de volledigheid is in de bijlage een overzichtstabel opgenomen waarin wel het onderscheid tussen beide groepen wordt gemaakt.

Daarnaast richt het onderzoek zich op Nederlanders die momenteel nog in detentie zitten; gesloten dossiers worden buiten beschouwing gelaten. Een verdere afbakening is dat het onderzoek zich richt op Nederlanders die recht hebben op volledige consulaire bijstand. Vluchtelingen bijvoorbeeld, hebben slechts recht op beperkte bijstand, omdat zij geen staatsburger zijn (zie box 1).

Box 1: Brochure gearresteerd in het buitenland + informatie van ambassades

Buitenlandse Zaken heeft een bemiddelende taak ten aanzien van gearresteerde Nederlanders in het buitenland. Zij melden de arrestatie aan familie, geven berichten door, bemiddelen bij het overmaken van geld voor een advocaat en zorgen voor noodzakelijke aanschaffingen in de gevangenis. Verdere mogelijkheden om stappen te ondernemen zijn beperkt. Nederland treedt in het algemeen niet in de rechtsgang van een ander land, als het gaat om de totstandkoming van een rechterlijk oordeel over de schuldvraag en de bepaling van de strafmaat. Wel kan Nederland ertoe besluiten de (lokale) autoriteiten aan te spreken op een menswaardige behandeling van de gedetineerden. Een medewerker van de ambassade probeert de gearresteerde zo spoedig mogelijk te bezoeken. De ambassade informeert vervolgens over het rechtsstelsel in het detentieland en kan de weg wijzen naar juridische hulp. De ambassade wijst gedetineerden op de mogelijkheid om gebruik te maken van de activiteiten van de Unit Buitenland en Buitenlandse Betrekkingen van Reclassering Nederland. Reclassering begeleidt mensen die met strafrecht in aanraking komen bij de terugkeer in de samenleving.

In aanmerking voor volledige consulaire bijstand komen: Nederlanders woonachtig in Nederland; Nederlanders woonachtig in het buitenland; Nederlanders woonachtig op Aruba of de Nederlandse Antillen; Nederlanders met dubbele nationaliteit in het land van de andere nationaliteit; Nederlanders met dubbele nationaliteit in een 3^e land; vreemdelingen met A-status; vreemdelingen met vreemdelingenpaspoort; vreemdelingen die legaal in Nederland verblijven. In het geval dat een gearresteerde naast de Nederlandse nationaliteit tevens een andere nationaliteit bezit en in het land van die andere nationaliteit wordt gearresteerd, kan het voorkomen dat de Nederlandse ambassade geen consulaire bijstand kan verlenen. Veel landen waar Nederlanders in detentie zitten gaan er namelijk niet mee akkoord dat gedetineerden met een dubbele nationaliteit consulaire bijstand ontvangen van de ambassade van de andere nationaliteit. Nederland is van mening dat aan deze groep Nederlanders op dezelfde wijze en in dezelfde mate consulaire bijstand verleend moet worden als aan andere gedetineerden met de Nederlandse nationaliteit. Het huidige internationale recht geeft Nederland hierin echter geen steun.

Nederland is partij bij het internationale verdrag inzake overbrenging van gevonnen personen, uitgewerkt in de Wet Overdracht Tenuitvoerlegging Strafvonnissen (WOTS). De WOTS maakt het in sommige gevallen mogelijk de straf in Nederland uit te zitten. Het land dat de straf heeft opgelegd moet ermee instemmen dat de opgelegde straf wordt omgezet naar Nederlandse maatstaven.

1.3 Beperking van het onderzoek

In dit onderzoek proberen we aan de hand van de kenmerken, de achtergrond en de motivatie van gedetineerden te zoeken naar mogelijke antwoorden op de vraag waarom zoveel Nederlanders in het buitenland gedetineerd zijn en waarom dit er meer zijn dan in andere landen. Voor een sluitende verklaring naar de verschillen met het buitenland zou de situatie aldaar eveneens bestudeerd moeten worden. Dit laatste valt buiten het bereik van dit onderzoek. Ondanks dit voorbehoud denken wij met dit onderzoek inzicht te kunnen verschaffen in factoren die er toe bijdragen dat er zoveel Nederlanders in het buitenland gedetineerd zijn en waarom dit er meer zijn dan in andere landen. Vandaar uit kunnen wij ook aanknopingspunten voor eventuele preventieve beleidsmaatregelen geven.

1.4 Onderzoeksopzet

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden, is gebruik gemaakt van de volgende onderzoeksmethoden:

- Literatuur- en documentenstudie;
- bestands- en gegevensanalyse;
- interviews;
- enquêtes.

Literatuurstudie

Door middel van de literatuurstudie is een aantal onderzoeksvragen geheel of gedeeltelijk beantwoord. Door deze studie is inzicht verkregen in het Nederlandse drugsbeleid, de Nederlandse drugsmarkt en de ontwikkeling van het aantal Nederlandse gedetineerden dat in het buitenland in hechtenis zit. Ook is door middel van de literatuurstudie kennis verworven van het drugsbeleid in de ons omringende landen en de Verenigde Staten.

Verschillende bronnen zijn geraadpleegd zoals nota's en rapportages over de Nederlandse drugsmarkt van het Ministerie van Justitie, Korps Landelijke politiediensten (KLPD) en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Ook zijn er nationale en internationale publicaties over drugsgebruik en drugsmokkel bestudeerd. Bij het zoeken naar publicaties is onder andere gebruik gemaakt van het internet om ervoor te zorgen dat

ook de meest actuele artikelen en cijfers bij de beantwoording van de onderzoeksvragen werden meegenomen.

Om te onderzoeken welke beleidsmaatregelen zouden kunnen bijdragen aan een reductie van het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie zijn de beleidsmaatregelen op dit terrein in de ons omringende landen (Verenigd Koninkrijk, Duitsland, België en Zweden) geïnventariseerd. Hiervoor is een websearch gedaan. Daarnaast is relevante literatuur op dit terrein bestudeerd.

Bestands- en gegevensanalyse

Prison

Voor het beantwoorden van een aantal onderzoeksvragen is (onder andere) gebruik gemaakt van het informatiesysteem Prison van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Dit informatiesysteem, dat begin 2004 is ingevoerd en het oude informatiesysteem (Dazzle) vervangt, bevat van iedere Nederlandse gedetineerde in het buitenland persoonsgegevens, informatie over de veroordeling en de gevangenis waar de gedetineerde vastzit. In Prison worden de gegevens over een gedetineerde in één centraal digitaal dossier opgeslagen⁴. Helaas is het via Prison niet altijd mogelijk op een snelle manier bepaalde informatie te achterhalen. Het Prison-bestand is onder andere om deze reden omgezet naar een voor het onderzoek bruikbaar formaat zodat het ook voor statistische software benaderbaar was. Dit zorgde ervoor dat Prison uitgebreid geanalyseerd kon worden.

Daarnaast bevat Prison zogenaamde vrije tekstvelden waarin o.a. verslagen staan van de bezoeken die de ambassademedewerkers aan de gedetineerde hebben gebracht. Om meer inzicht te krijgen in de achtergronden van het delict en de gedetineerden zijn gegevens bestudeerd van 100 gedetineerden die op 1 januari 2007 in detentie zaten in één van de landen waarop dit onderzoek zich richt. Het betreft hier dossiers waarvan, naast de standaardgegevens (zoals leeftijd, opleiding, soort delict, detentie land etc.) ook de vrije tekstvelden bestudeerd werden. Om tot deze 100 dossiers te kunnen komen, zijn eerst alle open dossiers geselecteerd van Nederlanders die vast zitten in de landen waarop het onderzoek is gericht. Een “open” dossier houdt in dat de Nederlander (nog) in detentie zit, een gesloten dossier betekent dat de Nederlander niet meer in detentie zit. Vervolgens is handmatig nagegaan of het dossier betrekking heeft op een gedetineerde die recht heeft op volledige dan wel beperkte consulaire bijstand. In dit onderzoek richten wij ons op de eerste groep.

Vervolgens is uit deze dossiers een min of meer een representatieve steekproef van 100 dossiers getrokken, met de kanttekening dat in landen waar relatief weinig gedetineerden zitten meer dossiers zijn geselecteerd, zodat er ook over gedetineerden in

---

4 In de bijlage staat een overzicht van de gegevens die worden geregistreerd in Prison.

die landen (voorzichtige) conclusies kunnen worden getrokken. Ook is er rekening gehouden met het feit dat 80 procent van de Nederlanders in het buitenland in detentie zitten vanwege een drugsgelateerd delict. In tabel 1.1 is een overzicht te zien van het aantal gedetineerden dat op 1 januari 2007 in het buitenland ingesloten was en het aantal dossiers van gedetineerden dat per land is geselecteerd.

Tabel 1.1 – Overzicht van het aantal gedetineerden in buitenlandse detentie (1 januari 2007) en het aantal geselecteerde dossiers per land

Land van detentie	Gedetineerden		Aantal dossiers
	abs	%	
Duitsland	356	34	33
Frankrijk	204	20	14
Groot-Brittannië	152	15	12
Dominicaanse Republiek	140	13	11
Peru	71	7	9
Japan	39	4	7
Suriname	39	4	7
Marokko	37	4	7
Totaal	1038⁵	100	100

Leeswijzer: in totaal zijn er 1038 Nederlanders in bovengenoemde acht detentielanden gedetineerd. Hiervan zitten er 356 vast in Duitsland, dit komt neer op 34 procent van de in totaal 1038 Nederlandse gedetineerden in de acht betrokken detentielanden. Door deze percentages te berekenen, is getracht een zo representatief mogelijke steekproef te trekken van Nederlandse gedetineerden uit de acht detentielanden. De aantallen geselecteerde dossiers in de steekproef zijn te zien in de laatste kolom.

OBJD

Om inzicht te krijgen in de eventuele justitiële voorgeschiedenis van de gedetineerde is informatie opgevraagd uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD).

De OBJD is een versleutelde, geanonimiseerde kopie van het officiële Justitiële Documentatie Systeem (JDS) dat wordt beheerd door de Justitie Informatiedienst (tot eind 2005 Centrale Justitie Documentatie (CID)). Het JDS geeft voor alle (rechts-) personen, die met de Nederlandse Justitie in aanraking zijn gekomen, een overzicht van de strafzaken waarin zij als verdachte centraal stonden. Van elke strafzaak is opgenomen om welke delicten het ging en hoe en door welke instantie de zaak is afgedaan. Voorwaarde voor opname in het JDS is dat de persoon na 1996 nog in

⁵ Het betreft hier Nederlanders die recht hebben op volledige consulaire bijstand.

aanraking is gekomen met Justitie. Is dat niet het geval, dan kan het zijn dat de zaken van de verdachten nog niet in het systeem zijn ingevoerd en dus ook niet in OBJD te vinden zijn. In OBJD worden geen overtredingen geregistreerd, alleen misdrijven⁶. Door OBJD aan Prison te koppelen kan het (eventuele) justitiële verleden van gedetineerden in het buitenland in kaart gebracht worden. Aangezien in OBJD geen gegevens als naam en adres zijn opgenomen en in Prison het sofi-nummer van de gedetineerde niet wordt geregistreerd, was het koppelen van de bestanden niet eenvoudig. Doordat in beide bestanden wel geboorteplaats, geboorteland en geboortedatum worden geregistreerd, was het mogelijk de bestanden aan elkaar te koppelen. Aan de hand van de in Prison opgenomen persoonsgegevens is er door de Justitiële Informatiedienst een koppeling gemaakt met OBJD. Het bestand bevat nu zowel informatie uit OBJD als informatie uit Prison en is met statistische software te benaderen.

Enquête

In aanvulling op de bestandsanalyse is er een enquête gehouden onder een aantal Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie. Informatie over onder andere de beweegredenen om een bepaald delict te plegen, verslavings- en schuldenproblematiek zijn via de enquête verzameld. Aangezien veel Nederlanders vanwege een drugsgerelateerd delict in buitenlandse detentie zitten, zijn er in de enquête ook vragen gesteld over onder andere de smokkelwijze en de hoeveelheid drugs die men probeerde te smokkelen. In overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken is de enquête vertaald in het Engels, Frans, en Spaans.

De vragenlijsten zijn door het Ministerie van Buitenlandse Zaken met een Memorandum van Toelichting aan de ambassades en consulaten gezonden in de landen waarop het onderzoek zich richt. De ambassades is gevraagd de vragenlijsten bij de gedetineerden af te leveren met het verzoek deze in te vullen. Indien mogelijk zou de vragenlijst ook door gedetineerde met behulp van een lid van het ambassadepersoneel kunnen worden ingevuld. Vanwege het kwalitatieve karakter van dit deel van het onderzoek en om de belasting voor het ambassadepersoneel te beperken is het ambassadepersoneel niet gevraagd de vragenlijsten representatief uit te reiken onder onherroepelijk veroordeelde en nog niet (onherroepelijk) veroordeelde Nederlanders, of rekening te houden met het soort delict waarvoor de gedetineerden in hechtenis zit. Achteraf is bekeken of de resultaten van de enquête enigszins representatief kunnen worden genoemd⁷.

---

6 Een overtreding is meestal een licht vergrijp, behandeld door de kantonrechter. Een misdrijf is meestal een meer ernstige schending van de wet, behandeld door de strafsector van de rechtbank.

7 Zie bijlage 2.

Informatie over leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, opleiding, geboorteland, delict, financiële situatie, herkomst van de drugs, hoeveelheid, in- of uitvoer, smokkelwijze, maar ook beweegredenen en de verslavingsproblematiek is door middel van de enquête verzameld. De gedetineerden konden de vragenlijst anoniem invullen. Hiervoor is gekozen met de verwachting dat dit de respons zou verhogen en er zo min mogelijk sociaal-wenselijke antwoorden zouden worden gegeven. Of dit is gelukt, is niet te controleren. Nadeel van deze werkwijze is dat de resultaten van de enquête niet gekoppeld konden worden aan het Prison of OBJD bestand, wat een nadere analyse mogelijk had gemaakt.

In totaal zijn er 188 geheel of gedeeltelijk ingevulde enquêtes van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie door de ambassades teruggestuurd. In tabel 1.2 staat een overzicht het aantal ontvangen enquêtes. Aan de ambassades was gevraagd tenminste 15 vragenlijsten te retourneren.

Tabel 1.2 – Aantal geretourneerde enquêtes per detentieland

Land van detentie:	Abs	%
Duitsland	75	40
Peru	38	20
Frankrijk	21	11
Dominicaanse Republiek	18	10
Suriname	16	9
Groot-Brittannië	14	7
Marokko	6	3
Japan	0	0
Totaal	188	100

Uit de meeste landen zijn 15 enquêtes of meer ontvangen. Veel enquêtes zijn geretourneerd uit Duitsland, weinig uit Marokko en geen enkele uit Japan. Het is niet duidelijk wat de oorzaak van deze verschillen is. Gedeeltelijk kan het verschil verklaard worden door het feit dat het aantal Nederlanders in de detentielanden verschilt; in Duitsland zijn veel Nederlanders gedetineerd (zie hoofdstuk 2). Volgens een medewerker van het Ministerie van Buitenlandse zaken hebben de gedetineerden in Marokko geen echte band met Nederland, velen van hen hebben naast de Nederlandse ook de Marokkaanse nationaliteit. Dit zou een reden kunnen zijn waarom zij de enquête niet ingevuld hebben. Ook inzet van de medewerkers van de ambassade kan een rol hebben gespeeld. Japanse gevangenisautoriteiten hebben geen toestemming gegeven voor het invullen van de enquêtes; de regels voor correspondentie zijn in Japanse detentiecentra streng.

Interviews

In het kader van het onderzoek is een aantal interviews gevoerd met sleutelinformanten, met als doel achtergrondgegevens te verzamelen over de motieven van de gedetineerden. Daarnaast hadden de interviews tot doel inzicht te krijgen in de Nederlandse drugsmarkt en het Nederlandse drugsbeleid.

De interviews hadden vooral ten doel informatie te verzamelen over:

- financiële situatie/schulden;
- sociaal netwerk (gezin, familie, vrienden, kennissen);
- eventueel crimineel verleden;
- verslavingsproblematiek;
- psychische problematiek;
- morele, psychische, fysieke (dreiging met geweld) of financiële druk door derden;
- de afweging die de gedetineerde gemaakt heeft voordat hij het delict pleegde over 'voors en tegens';
- smokkelmethoden;
- bekendheid met de straffen in het land van waaruit of waarheen drugs werden gesmokkeld;
- het imago van Nederland in het betreffende land;
- eventuele verschillen van diverse westerse landen in hun opstelling ten aanzien van ingezetenen die in het buitenland gevangen zijn.

Om informatie te verzamelen over de hierboven genoemde aspecten zijn de vertegenwoordigers van de volgende instanties geïnterviewd:

Ministerie van Buitenlandse Zaken: 5 interviews

De Directie Consulaire Zaken, afdeling Consulair-Maatschappelijke zaken (DCZ/CM) is verantwoordelijk voor de wijze waarop gedetineerdenbegeleiding in zijn totaliteit wordt uitgevoerd en stuurt de posten in het buitenland aan. De wereld is hiervoor in een aantal regio's opgedeeld en verschillende casemanagers, of regiomanagers, zijn verantwoordelijk voor de gedetineerdenbegeleiding in een bepaalde regio. Voor dit onderzoek zijn vijf casemanagers, die verantwoordelijk zijn voor de regio's en landen waarop dit onderzoek zich richt, geïnterviewd.

Ministerie van Justitie: 3 interviews

Het Bureau Internationale Rechtshulp in Strafzaken (BIRS) is betrokken bij de overbrenging van gedetineerden naar Nederland in het kader van de WOTS. Om inzicht te krijgen omtrent de gang van zaken rond de overbrenging van Nederlanders in buitenlandse detentie naar Nederland, zijn drie mensen van BIRS geïnterviewd.

Korps Landelijke Politiediensten/NND: 1 interview

Om inzicht te krijgen in de Nederlandse drugsmarkt en –handel is één medewerker van de KLPD geïnterviewd.

Stichting Reclassering Nederland: 1 interview

Unit Buitenland en Buitenlandse Betrekkingen (B&BB) van de Stichting Reclassering Nederland biedt de in het buitenland gedetineerde Nederlanders reclasseringsbegeleiding. De unit maakt hierbij gebruik van Nederlandstalige vrijwilligers in het buitenland. Om inzicht te krijgen in hun ervaringen met Nederlandse gedetineerden in het buitenland is een medewerker van B&BB geïnterviewd.

Stichting Epafra: 1 interview

De stichting Epafra biedt pastorale en diaconale steun aan Nederlandse gevangenen in het buitenland. Er worden onder meer bezoeken aan gedetineerden in het buitenland gebracht en men geeft een blad uit: ‘de Gezant uit Nederland’. Met één medewerker van Epafra is gesproken over zijn ervaringen met Nederlanders die in het buitenland in hechtenis zitten.

Expert: 2 interviews

Om onder andere meer inzicht te krijgen in de beweegredenen van mensen om met name XTC te smokkelen is gesproken met een expert/onderzoeker die hiernaar onderzoek heeft gedaan. Tevens is er gesproken met een expert/onderzoeker op het gebied van drugsbeleid, drugsmokkel en drugshandel.

In totaal zijn er voor dit onderzoek 13 mensen geïnterviewd.

1.5 Problemen bij de uitvoering

Oorspronkelijk behoorde Spanje in tegenstelling tot Frankrijk ook tot de landen waarop het onderzoek zich zou richten. Tijdens de uitvoering van het onderzoek bleek dat de Spaanse gevangenisautoriteiten aan het personeel van de Nederlandse Ambassade geen toestemming wilden verlenen om enquêteformulieren aan Nederlanders in Spaanse hechtenis uit te reiken. Om die reden is toen besloten Frankrijk toe te voegen aan de landen waarop dit onderzoek zich in het bijzonder richt en Spanje te laten vervallen.

2 Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden ontwikkelingen van het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie sinds eind jaren tachtig beschreven. Vervolgens wordt een overzicht gegeven van de verschillende landen waar Nederlanders zijn gedetineerd en van de meest recente ontwikkelingen en verschuivingen. Tot slot wordt kort beschreven hoe zich het aantal Nederlanders dat in buitenlandse detentie zit, verhoudt met mensen in buitenlandse detentie afkomstig uit een aantal andere landen.

2.2 Ontwikkelingen van Nederlanders in buitenlandse detentie

Een overzicht van de ontwikkeling van het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie sinds 1988 staat in tabel 2.1. In 1988 zaten er 'slechts' 579 Nederlanders in buitenlandse gevangenissen, in 2007 is dit aantal gestegen tot 2381 gedetineerden. Dit is een aanzienlijke toename; te weten ruim 400 procent in bijna twintig jaar.

Box 2: toelichting aantal gedetineerden in het buitenland

De aantallen Nederlandse gedetineerden in het buitenland die in dit hoofdstuk en in hoofdstuk 3 genoemd worden, kunnen wisselen. Dit kan verschillende redenen hebben: zo kan het voorkomen dat niet van alle gedetineerden gegevens bekend zijn of dat er alleen iets gezegd wordt over Nederlandse staatsburgers in buitenlandse detentie. Steeds zal met een voetnoot worden aangegeven waarom het genoemde aantal Nederlandse gedetineerden afwijkt van het totale aantal Nederlandse gedetineerden in het buitenland op 1 januari 2007: 2381 gedetineerden.

Tabel 2.1 – Ontwikkeling Nederlandse gedetineerden in het buitenland

Jaar	Aantal gedetineerden	Toe - en af name aantal gedetineerden t.o.v. het voorgaande jaar	
	abs	abs	%
1988	579		
1989	609	30	5
1990	650	41	7
1991	757	107	16
1992	828	71	9
1993	979	151	18
1994	1.215	236	24
1995	1.302	87	7
1996	1.514	212	16
1997	1.571	57	4
1998	1.623	55	3
1999	1.705	82	5
2000	1.880	175	10
2001	2.250	270	20
2002	2.330	80	4
2003	2.393	63	3
2004	2.327	- 66	-3
2005	2.500	173	7
2006	2.529	29	1
2007	2.381 ⁸	-148	-6

Bronnen:

Tweede Kamer der Staten-Generaal, Gedetineerdenzorg buitenland, vergaderjaar 2000-2001, 27 430, Nr. 2. Reclassering Nederland, gevonden als www.reclassering.nl/bb_content.asp?pid=188&print= , op 18-08-2006. De peildata zijn niet altijd 1 januari van het betrokken jaar. De cijfers zijn echter voor inzicht in de globale ontwikkeling van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie goed bruikbaar.

Aan het verklaren van de toename zitten echter de nodige haken en ogen. Uit de beschikbare cijfers kan niet worden opgemaakt hoeveel mensen in een bepaald jaar in detentie zijn geraakt of zijn veroordeeld. Elk jaar worden er immers ook Nederlanders in buitenlandse detentie vrijgelaten. Zo kan het zijn dat er in een bepaald jaar 60 mensen zijn vrijgelaten en 80 zijn gedetineerd. Het aantal mensen in buitenlandse detentie is dan met 20 toegenomen, terwijl het aantal mensen dat in dat jaar in hechtenis is genomen feitelijk veel hoger is, namelijk 80. Zoals gezegd kunnen dit soort ontwikkelingen niet aan de hand van de gepresenteerde cijfers worden vastgesteld. Er kan alleen worden vastgesteld hoeveel Nederlanders zich op een bepaalde datum in

8 Het betreft hier alle Nederlanders in buitenlandse detentie inclusief degenen die geen recht hebben op volledige consulaire bijstand (zie hoofdstuk 1).

buitenlandse detentie bevonden. Verder is onduidelijk of de cijfers betrekking hebben op alle gedetineerden in buitenlandse detentie of alleen op de onherroepelijk veroordeelde gedetineerden. We vermoeden echter dat de cijfers betrekking hebben op alle Nederlanders in buitenlandse detentie, voor 2007 weten we dit zeker.

Lang niet altijd is bekend tot welke straffen de Nederlanders zijn veroordeeld. Mensen die een lange straf hebben gekregen, maken ook langer deel uit van de groep Nederlanders in buitenlandse detentie dan gedetineerden die tot een korte straf zijn veroordeeld. Hierdoor is het niet goed mogelijk iets over de exacte ontwikkeling van Nederlanders in buitenlandse detentie te zeggen.

Het aantal Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie is voortdurend aan verandering onderhevig, maar neemt met uitzondering van de perioden 2003-2004 en 2006-2007 steeds toe. Absoluut gezien was de toename van het aantal gedetineerden in buitenlandse detentie met 270 personen het grootst tussen 2000 en 2001. Procentueel was de toename met 24 procent het sterkst tussen 1993 en 1994. Tussen 2003 en 2004 nam het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie met 3 procent af en tussen 2006 en 2007 met 6 procent.

2.3 Overzicht van de landen waar de Nederlanders zijn gedetineerd en de recente ontwikkelingen

In tabel 2.2. wordt een overzicht gegeven van het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie en de ontwikkeling tussen 2004 en 2007. De tabel bevat alleen die landen waar op 1 januari 2004 20 of meer Nederlanders in hechtenis zaten.

Binnen Europa zaten eind 2004 de meeste Nederlanders in Duitsland vast; ruim 400. In Frankrijk waren dat 259 Nederlanders, in Groot-Brittannië 202, in Spanje 177 en in Italië 89. Buiten Europa zaten eind 2004 de meeste Nederlanders vast in de Verenigde Staten, namelijk 161. Andere landen buiten Europa waar eind 2004 relatief veel Nederlanders in de gevangenis zaten, waren Suriname (131), de Dominicaanse republiek (75), Brazilië (52), Marokko (52), Venezuela (46) en Peru (45)⁹. Begin 2007 zaten eveneens de meeste Nederlanders in Duitsland vast (417) gevolgd door Spanje (245), Frankrijk (228), Groot Brittannië (163), Portugal (88) en België (83). Buiten Europa zaten in 2007 de meeste Nederlanders in de Dominicaanse Republiek (141). Andere landen buiten Europa waar begin 2007 veel Nederlanders vast zaten zijn: de Verenigde Staten (86), Peru (77), Brazilië (67), Venezuela (59), Ecuador (41) en Japan (39)¹⁰.

---

9 Tweede Kamer, 2004-2005, 30010, nrs 1-2.

10 Het betreft hier alle Nederlanders in buitenlandse detentie inclusief degenen die geen recht hebben op volledige consulaire bijstand (zie hoofdstuk 1).

Tabel 2.2 – Aantallen Nederlandse gedetineerden in het buitenland (alleen waar landen relatief veel Nederlanders in detentie zitten zijn in deze tabel opgenomen) en de toe en afname in 2007 in vergelijking met 2004

Detentieland	2004	2005	2006	2007 ¹¹	Toe en afname aantal gedetineerden in 2007 -2004	
	abs	abs	abs	abs	abs	%
Duitsland	406	407	459	417	11	3
Frankrijk	259	259	228	228	-31	-12
Groot-Brittannië	202	195	166	163	-39	-18
Spanje	177	167	215	245	68	38
Verenigde Staten	161	154	127	86	-75	-47
Suriname	133	123	83	38	-95	-71
België	75	77	91	83	8	11
Dominicaanse Rep	75	77	108	141	66	88
Italië	89	92	129	69	-20	-22
Marokko	52	48	26	41	-11	-21
Brazilië	52	56	66	67	15	29
Venezuela	46	45	68	59	13	28
Peru	45	47	54	77	32	71
Turkije	39	26	44	28	-11	-12
Portugal	34	39	71	88	54	159
Noorwegen	35	36	36	32	-3	9
Japan	29	30	41	39	10	35
Zweden	30	34	41	29	-1	-3
Australië	26	26	32	28	2	8
Denemarken	26	29	13	12	-14	-54
Frans Guyana	25	31	27	35	10	40
Oostenrijk	23	25	31	14	-9	39
Ecuador	21	21	38	41	20	95

Bronnen:

Cijfers over 2004: Tweede Kamer, 2004-2005, 30010, nrs. 1-2

Cijfers over 2005: Ministerie van BZK, januari 2005, Prison

Cijfers over 2006: Tweede Kamer, 2005-2006, 30010, nr. 5

Cijfers over 2007: Ministerie van BZK, Prison

Uit tabel 2.2 blijkt dat in absolute zin het aantal Nederlandse gedetineerden in Spanje, de Dominicaanse Republiek en in Portugal met respectievelijk 69, 66 en 54 gedetineerden in de periode 2004 -2007 het sterkst is toegenomen. Procentueel gezien is het

11 Het betreft hier alle Nederlanders in buitenlandse detentie inclusief degenen die geen recht hebben op volledige consulaire bijstand (zie hoofdstuk 1).

aantal Nederlanders in detentie in de periode 2004-2007 in Portugal met 159 procent het meest toegenomen. Andere landen waar procentueel gezien in vergelijking met 2004 meer Nederlanders in detentie zitten zijn: Ecuador, hier bedraagt de toename 95 procent en de Dominicaanse Republiek met een toename van 88 procent. Het aantal gedetineerden nam in het tijdvak 2004-2007 in absolute zin in Suriname en de Verenigde Staten met 95 en 75 gedetineerden het sterkst af. In procentuele zin nam het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie met 71 procent het meest af in Suriname en in Denemarken (-54%).

Er zijn door de jaren heen verschuivingen zichtbaar; landen met veel Nederlandse gedetineerden wisselen door de jaren heen. In Portugal, Ecuador en de Dominicaanse Republiek is de toename van Nederlandse gedetineerden groot; het is mogelijk dat routes voor het smokkelen van drugs zijn verplaatst en er op dit moment meer via deze landen wordt gesmokkeld. Bekend is bijvoorbeeld dat de smokkel via Portugal is toegenomen door verschuivingen in routes; op dit moment gebeurt dat via West-Afrika. De toenemende vraag in Europa naar cocaïne die met name in Zuid-Amerika wordt geproduceerd zou een verklaring kunnen zijn van de toename in Ecuador en de Dominicaanse Republiek. In de Verenigde Staten en Denemarken, maar ook in Suriname is een grote afname van Nederlandse gedetineerden te zien. Voor Suriname kan dit bijvoorbeeld verklaard worden door de 100 procentcontroles op Schiphol; hierbij worden alle personen op een vlucht tussen Nederland en Suriname gecontroleerd op drugssmokkel. Nu dit bekend is geworden, zal op deze vluchten niet (of minder) gesmokkeld worden en dat zorgt voor een afname van Nederlandse gedetineerden in Suriname. De afname van het aantal Nederlanders in Marokkaanse detentie kan minder goed verklaard worden. Wellicht dat de controle op drugshandel en -smokkel door de Marokkaanse autoriteiten de laatste tijd is versterkt. Daarnaast zou ook het veranderende gebruikerspatroon in ons land een rol kunnen spelen: het gebruik van hasj loopt immers terug, terwijl het gebruik van in Nederland geteelde wiet stijgt.

2.4 Vergelijking andere landen

In vergelijking met andere landen zitten veel Nederlanders in het buitenland vast, zo blijkt uit tabel 2.4. In 2004 bevonden zich ruim 2500 Britten, 1800 Fransen, 1500 Duitsers en 2500 Amerikanen in buitenlandse detentie (zie tabel 2.4).

Tabel 2.4 – Gedetineerden in het buitenland; andere landen

Land	Aantal inwoners (in miljoenen)	Aantal gedetineerden in buitenlandse detentie	Aantal gedetineerden per 100.000 inwoners	Gedeteneerd vanwege een drugs delict
Nederland ¹²	16	2381 (in 2007)	15	80
Groot-Brittannië ¹³	58	2500 (in 2004)	4,3	73
België ¹⁴	10	453 (in 2007)	4,5	52
Zweden ¹⁵	9	177 (in 2004)	7	42
Duitsland ¹⁶	82	1576 (in 2005)	1,9	75
Frankrijk ¹⁷	60	1809 (in 2004)	3	60
Verenigde Staten ¹⁸	300	2500 (in 2004)	0,8	33
Spanje ¹⁹	40	1228 (in 2001)	3,1	74

Het betreft hier inwoners van landen met een bevolkingsomvang, zo blijkt uit tabel 2.4, die vele malen groter is dan die van Nederland. In deze tabel zijn de meest recente aantallen die bekend zijn, van buitenlandse gedetineerden in het buitenland opgenomen. Het aantal gedetineerden per 100.000 inwoners is opgenomen, zodat een vergelijking tussen de landen mogelijk is. Hieruit blijkt dat Nederland de meeste gedetineerden in het buitenland heeft, de Verenigde Staten hebben het minste aantal gedetineerden in het buitenland.

Het percentage gedetineerden vanwege een drugsdelict is aangegeven; hieruit blijkt dat Nederlanders procentueel gezien het vaakst in detentie zitten vanwege een drugsdelict en de Amerikanen het minst.

2.5 Samenvatting

Sinds eind jaren 80 is een grote toename te zien in het aantal Nederlanders dat in het buitenland is gedetineerd. In de periode 2003-2004 en 2006-2007 is er een lichte afname te zien. Onduidelijk is of de afname van het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie zich zal voortzetten in 2008.

12 Cijfers afkomstig uit Prison, 1 januari 2007.

13 Tweede Kamer, 2004-2005, 30010, nrs 1-2.

14 FOD Buitenlandse Zaken, Dienst Internationale Gerechtelijke Samenwerking, 2007.

15 Assistance to Prisoners abroad (2005), Algemene Rekenkamer.

16 Deutscher Bundestag, 2006, 16/1071.

17 Tweede Kamer, 2004-2005, 30010, nrs 1-2.

18 Tweede Kamer, 2004-2005, 30010, nrs 1-2.

19 Gevonden als statistieken van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Spanje, 2001.

Binnen Europa zitten de meeste Nederlandse gedetineerden in Duitsland, Frankrijk, Groot Brittannië, Spanje, Italië en België. Buiten Europa zijn in 2004 de meeste Nederlanders in de Verenigde Staten gedetineerd, in 2007 zitten zij voornamelijk in de Dominicaanse Republiek. Het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie is voortdurend aan veranderingen onderhevig. Door de jaren heen zijn verschuivingen in detentielanden zichtbaar. Dit kan wijzen op verschuivingen in smokkelroutes. Verschuivingen van smokkelroutes kunnen worden veroorzaakt door strenge controles van de autoriteiten waardoor smokkelaars zich gedwongen voelen andere routes te kiezen. Vergeleken met andere landen zijn veel Nederlanders gedetineerd in het buitenland.

3 Kenmerken van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de achtergronden van Nederlandse gedetineerden die op 1 januari 2007 in buitenlandse detentie zaten beschreven. Zoals in hoofdstuk 1 is aangegeven, richten we ons op Nederlanders die recht hebben op volledige consulaire bijstand²⁰. In paragraaf 3.2 worden persoonskenmerken beschreven van alle Nederlanders die geregistreerd waren in Prison; hierin staan de standaardgegevens die het Ministerie van Buitenlandse Zaken registreert²¹. Bij persoonskenmerken valt te denken aan leeftijd, geboorteland en nationaliteit. In paragraaf 3.3 wordt een overzicht van gepleegde delicten weergegeven. In paragraaf 3.4 wordt het eventuele justitiële verleden in Nederland beschreven. Hiertoe is het OBJD-bestand (zie hoofdstuk 1) geanalyseerd en is onderzocht of Nederlanders in buitenlandse detentie eerder in Nederland veroordeeld zijn vanwege het plegen van een misdrijf.

3.2 Persoonskenmerken Nederlanders in buitenlandse detentie op 1-1-2007

Op 1-1-2007 verbleven 2194 Nederlandse staatsburgers in buitenlandse detentie. Hiervan is ruim de helft (54%) onherroepelijk veroordeeld. De andere 46 procent is nog niet veroordeeld. Na analytische tests²² blijken er geen verschillen in kenmerken te bestaan tussen veroordeelden en niet-veroordeelden, vandaar dat de groep gedetineerden in zijn geheel beschreven wordt. In de bijlage zijn volledigheidshalve overzichtstabellen opgenomen van alle Nederlanders die in buitenlandse detentie zitten, waarbij onderscheid is gemaakt tussen definitief en nog niet (definitief) veroordeelde Nederlanders.

---

20 In enkele gevallen wijken de gepresenteerde cijfers van elkaar af. Met een voetnoot wordt dan aangegeven hoe deze verschillen ontstaan. In enkele gevallen worden gegevens gepresenteerd van alle Nederlandse gedetineerden in het buitenland, ook dit wordt in de tekst of met een voetnoot aangegeven.

21 Zeer waarschijnlijk zijn niet alle Nederlanders die op 1 januari 2007 in detentie zaten in Prison geregistreerd. Sommige landen geven bijvoorbeeld niet altijd onmiddellijk aan de Nederlandse Ambassade door dat er een Nederlander is gearresteerd.

22 Voor verschillende kenmerken (o.a. geslacht, leeftijd, geboorteland) is nagegaan of er significante verschillen zijn tussen beide groepen; dit bleek niet het geval te zijn.

Geslacht en leeftijd

Van alle Nederlanders in buitenlandse detentie is de meerderheid van het mannelijke geslacht (83%). De gemiddelde leeftijd is 41 jaar. De oudste Nederlander in buitenlandse detentie is 79 jaar, de jongste 17. Vrouwen zijn gemiddeld drie jaar jonger dan mannen (41 jaar vs. 38 jaar). In tabel 3.1 wordt een overzicht gegeven de leeftijd van alle Nederlanders in buitenlandse detentie per 01-01-2007.

Tabel 3.1 – Overzicht van de leeftijd (in leeftijdscategorieën) van alle Nederlanders in buitenlandse detentie per 01-01-2007

Leeftijd	Aantal	Percentage
< 20	12	1
20-30	518	23
30-40	610	28
40-50	607	28
50-60	315	14
> 60	125	6
Totaal	2187²³	100

Bron: Prison-bestand. Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Bijna een kwart is tussen de 20 en 30 jaar oud en meer dan de helft is tussen de 30 en 50 jaar oud. Zes procent is ouder dan 60. Opvallend is dat slechts 1 procent van de Nederlandse gedetineerden in het buitenland jonger is dan 20 jaar.

Geboorteland en nationaliteit

Om te bezien of Nederlanders in buitenlandse detentie een ‘band’ hebben met het detentieland, is gekeken naar het geboorteland. Het zou bijvoorbeeld zo kunnen zijn dat Nederlandse gedetineerden in de Dominicaanse Republiek ook daar geboren zijn. Verondersteld wordt dan dat deze Nederlanders een bijzondere band met het detentieland hebben.

Minder dan de helft (43%) van de Nederlanders die in het buitenland vastzitten is in Nederland geboren. Twaalf procent is geboren op de Nederlandse Antillen en negen procent in Suriname. In tabel 3.2 staat een overzicht van de geboortelanden van Nederlanders in buitenlandse detentie²⁴.

23 Van 7 Nederlanders ontbreken gegevens over leeftijd. Het betreft hier alle Nederlanders in buitenlandse detentie inclusief degenen die geen recht hebben op volledige consulaire bijstand (zie hoofdstuk 1).

24 Alleen landen met aantallen > 100 zijn opgenomen in de tabel.

Tabel 3.2 – Overzicht van het geboorteland van alle Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie per 1-1-2007

Geboorteland	Aantal	Percentage
Nederland	947	43
Nederlandse Antillen/Aruba	262	12
Suriname	206	9
Dominicaanse republiek	174	8
Marokko	106	5
Overige	499	23
Totaal	2194²⁵	100

Bron: Prison-bestand. Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Niet alleen het geboorteland zegt iets over het al dan niet hebben van een band met een ander land dan Nederland, ook het hebben van een dubbele nationaliteit kan dit aantonen. In Marokko bijvoorbeeld, is het mogelijk dat iemand niet in Marokko geboren is, maar wél de Marokkaanse nationaliteit heeft, doordat beide ouders in Marokko geboren zijn.

30 Procent (655) van de Nederlanders in buitenlandse detentie heeft naast de Nederlandse nationaliteit ook nog een andere nationaliteit²⁶. In tabel 3.3 wordt hiervan een overzicht gegeven.

Tabel 3.3 – Overzicht van de tweede nationaliteit van Nederlanders in buitenlandse detentie(per 1-1-2007)

Tweede nationaliteit	Aantal	Percentage
Marokkaanse	145	22
Turkse	112	17
Dominicaanse	89	14
Suriname	52	8
Overige	257	39
Totaal	655	100

Bron: Prison-bestand. Ministerie van Buitenlandse Zaken.

²⁵ Het betreft hier alle Nederlandse staatsburgers.

²⁶ Voor het ministerie van Buitenlandse Zaken is het van belang te weten of een gedetineerde een tweede nationaliteit heeft; voor consulaire bijstand in buitenlandse detentie moet de gedetineerde kiezen vanuit welk land hij dit wil krijgen.

In sommige gevallen is het niet mogelijk de oorspronkelijke nationaliteit op te geven, ook al beschikt men over de Nederlandse nationaliteit. Zo is het niet mogelijk de Marokkaanse of Dominicaanse nationaliteit op te geven ook al heeft men ook de Nederlandse nationaliteit. Het feit dat men dus een dubbele nationaliteit heeft zegt in dit geval dus weinig over de band die men heeft met Marokko of de Dominicaanse Republiek. Het feit dat mensen die de Nederlandse nationaliteit hebben en bijvoorbeeld daarnaast een Turkse of Surinaamse, die ze wel zouden kunnen opgeven maar dit niet hebben gedaan, zou er op kunnen wijzen dat zij een sterkere band hebben met die landen dan mensen die oorspronkelijk de Turkse of Surinaamse nationaliteit hadden, maar deze hebben opgegeven en nu alleen de Nederlandse nationaliteit bezitten.

3.3 Overzicht gepleegde delicten

Per detentieland verschilt het percentage Nederlanders dat vanwege een drugsdelict in hechtenis is genomen. Zo is bijvoorbeeld bijna 60 procent van de Nederlandse gedetineerden in Spanje veroordeeld vanwege een drugsdelict, terwijl om die reden bijna alle Nederlanders in de Dominicaanse Republiek vastzitten. In tabel 3.4 is een overzicht weergegeven van detentielanden waar op 1 januari 2007 meer dan 20 Nederlanders gedetineerd waren, met daarbij het percentage dat gedetineerd is vanwege een drugsgerelateerd delict. Het betreft hier alle Nederlanders inclusief degenen die geen recht hebben op volledige consulaire bijstand.

Tabel 3.4 – Overzicht van de detentielanden waar meer dan 20 Nederlanders gedetineerd zijn en het aantal veroordeelde gedetineerden voor een drugsdelict in 2007

Land	Aantal gedetineerden	Vanwege een drugsgerelateerd delict	
	abs	abs	%
Duitsland	417	317	76
Spanje	245	136	56
Frankrijk	228	194	85
Groot-Brittannië	163	147	90
Dominicaanse Rep	141	135	96
Portugal	88	82	93
Verenigde Staten	86	56	65
België	83	45	54
Peru	77	76	99
Italië	69	60	87
Brazilië	67	65	97
Venezuela	59	58	98
Suriname	38	30	79
Marokko	41	30	73
Ecuador	41	41	100
Japan	39	37	95
Frans Guyana	35	35	100
Noorwegen	32	31	97
Turkije	29	20	69
Zweden	29	29	100
Australië	28	22	79
Totaal	2035	1646	81
Overige landen	330	248	75
Totaal	2365²⁷	1894	80

Bron: Prison. Peildatum 1-1-2007

In de bijlage is een overzicht opgenomen van alle landen waar Nederlanders in detentie zitten voor een drugsgerelateerd delict. In dit overzicht wordt een onderscheid gemaakt tussen alle Nederlanders en de Nederlanders die recht hebben op volledige consulaire bijstand.

Uit tabel 3.4 blijkt dat in Spanje en België in vergelijking met de overige landen relatief weinig Nederlanders vastzitten vanwege een drugsgerelateerd delict. Het is niet duidelijk wat hiervoor de reden is. In Spanje zitten veel Nederlanders vast voor verschillende delicten waaronder mensensmokkel. Van 17 Nederlanders is niet bekend waarvoor ze vastzitten. Het is mogelijk dat ook deze Nederlanders vastzitten

27 Het totale aantal Nederlanders in buitenlandse detentie is 2381 Het betreft hier alle Nederlanders in buitenlandse detentie inclusief degenen die geen recht hebben op volledige consulaire bijstand (zie hoofdstuk 1). Hier missen gegevens van 16 personen.

vanwege een drugsgerelateerd delict. In België zitten eveneens veel Nederlanders vast voor verschillende delicten, waaronder ontucht en moord/doodslag.

Uit tabel 3.5 blijkt dat van de 2194 gedetineerden die recht hebben op consulaire bijstand 80 procent gedetineerd is vanwege een drugsgerelateerd delict. 43 Procent van de Nederlanders zit vast vanwege cocaïnehandel of -smokkel. Hoewel Nederland bekend staat als de grootste XTC-producent ter wereld²⁸ is het aantal Nederlanders dat vanwege XTC-smokkel in detentie zit redelijk klein; slechts 6 procent. Omdat veel Nederlanders gedetineerd zijn vanwege een drugsgerelateerd delict wordt in tabel 3.5 een overzicht van de verschillende soorten drugs waarop het delict betrekking had gepresenteerd.

Tabel 3.5 – Overzicht van de zaken waarvoor de Nederlanders in buitenlandse detentie (1-1-2007) zijn aangeklaagd²⁹

Aanklacht	Totaal	
	abs	%
Drugs (handel/smokkel) waarvan:	1821	83
- cocaïne	937	43
- xtc	124	6
- hasj ³⁰	130	6
- marihuana	62	3
- heroïne	73	3
- cannabis	52	2
- amfetamine	17	1
- opium	3	0
- onbekend	423	19
Diefstal	38	2
Moord / doodslag	44	2
Mensensmokkel	24	1
Fraude	26	1
Ontucht minderjarigen	16	1
Gewapende overval	12	1
Overig	155	7
Onbekend	58	3
Totaal	2194³¹	100

Bron: Prison-bestand. Ministerie van Buitenlandse Zaken.

28 Europees Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugsverslaving. *Jaarverslag 2006. Stand van de drugsproblematiek in Europa*. Luxemburg (Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen) 2006, p. 50.

29 In bijlage 2 staat een overzicht met alle delicten waarvoor Nederlanders in buitenlandse detentie zijn aangeklaagd.

30 De termen hasj, marihuana en cannabis zijn niet eenduidig onderverdeeld. Echter, in Prison is het op deze wijze geregistreerd, vandaar dat hier dezelfde terminologie gehanteerd.

31 Het betreft hier Nederlandse staatsburgers.

Kijken we naar de Nederlanders die vastzitten vanwege drugsmokkel dan blijkt dat dit in de helft van de gevallen vanwege het smokkelen van cocaïne is en in zeven procent van de gevallen vanwege het smokkelen van XTC en hasj.

In tabel 3.6 staat een overzicht van de niet drugsgerelateerde zaken waarvoor de Nederlanders zijn aangeklaagd. In de bijlage wordt een overzicht van alle gepleegde delicten weergegeven.

Van de Nederlanders die in het buitenland voor een niet-drugsgerelateerd delict in hechtenis zitten, zit 10 procent vast voor diefstal en 9 procent voor moord. Voor fraude en mensensmokkel zit respectievelijk 7 en 6 procent vast.

Tabel 3.6 – Overzicht van de niet-drugs gerelateerde zaken waarvoor de Nederlanders in buitenlandse detentie zijn aangeklaagd

Aangeklaagd voor	Totaal	
	abs	%
Diefstal	38	10
Moord/ doodslag	44	12
Mensensmokkel	24	6
Fraude	26	7
Ontucht minderjarigen	16	4
Gewapende overval	12	3
Overig	155	42
Onbekend	58	16
Totaal	373	100

Bron: Prison-bestand. Ministerie van Buitenlandse Zaken.

3.4 Contacten met de Nederlandse Justitie

Om na te gaan of de Nederlanders die in buitenlandse detentie zitten in Nederland al één of meerdere keren voor een misdrijf veroordeeld zijn, is informatie opgevraagd uit het Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). In het originele OBJD zitten alle zaken die zijn ingeschreven door het Openbaar Ministerie, oftewel, zaken waarvan Justitie de personen wil vervolgen of heeft vervolgd. Dit betreft ook lopende vonnissen en zaken die hebben geleid tot een sepot of vrijspraak. Omdat deze informatie niet relevant is voor dit onderzoek, is er gewerkt in een OBJD-bestand waarin alleen alle Nederlanders staan die na 1996 in aanraking zijn geweest met Justitie vanwege een misdrijf en hier ook voor veroordeeld zijn.

In OBJD staan, naast persoonsgegevens, gegevens over het soort delict, en de duur van de straf.

Van de 2194 Nederlandse gedetineerden in het buitenland blijken 1525 personen in Nederland al eens veroordeeld te zijn geweest, dit komt neer op 70 procent.

In tabel 3.7 staat een overzicht van zaken naar type delict waarvoor mensen die in buitenlandse detentie zitten in contact zijn geweest met Justitie.

Tabel 3.7 – Overzicht van zaken naar type delict waarvoor de Nederlanders in buitenlandse detentie in Nederland met Justitie in aanraking zijn geweest

Type delict	Aantal
Vermogensdelicten zonder geweld	796 personen
Drugsdelicten	601 personen
Verkeersdelicten	565 personen
Gewelddelicten	405 personen
Vernieling	393 personen
Vermogensdelicten met geweld	190 personen
Zedendelicten	44 personen
Overige delicten	368 personen
Totaal	3362 personen ³²

Bron: OBJD, Ministerie van Justitie (WODC)

Uit tabel 3.7 blijkt dat 1525 personen die op dit moment gedetineerd zijn in het buitenland in Nederland 3362 delicten hebben gepleegd. Dit wil zeggen dat verschillende personen meer dan één delict in Nederland hebben gepleegd, bijvoorbeeld zowel een vermogens- als een drugsdelict.

Circa 30 procent van de Nederlanders in buitenlandse detentie is nooit eerder in Nederland voor een delict veroordeeld. 26 Procent heeft wel eerder een delict gepleegd, dit betreft één type delict. 17 Procent heeft in Nederland twee verschillende typen delicten gepleegd, 13 procent heeft 3 verschillende typen delicten gepleegd, 12 procent heeft 4 tot 8 verschillende typen delicten gepleegd.

In tabel 3.8 is te zien welke delicten gepleegd zijn en welke combinatiedelicten gepleegd zijn. Zoals is bijvoorbeeld te lezen dat 405 mensen (18%) een gewelddelict in Nederland hebben begaan. 20 Mensen hebben zowel een gewelds- als een zedendelict

---

32 Het totale aantal, 3362, is meer dan het totale aantal Nederlandse gedetineerden in het buitenland dat in Nederland een delict heeft gepleegd, 1525. Dit wil zeggen dat meerdere personen meerdere delicten hebben gepleegd. Eenzelfde persoon kan dus zowel bij drugsdelicten als bij verkeersdelicten geteld worden.

begaan, 81 mensen hebben zowel een vermogens met geweldsdelict als een geweldsdelict begaan etc.

Tabel 3.8 – (combinatie) delicten

Type delict	Geweld	Zeden	Vermogen + geweld	Vermo- gen- geweld	Vernieling	Drugs	Verkeer	Overig
Geweld	405	20	81	234	162	159	166	124
Zeden	20	44	11	28	20	9	17	16
Vermogen+geweld	81	11	190	156	83	77	62	64
Vermogen-geweld	234	28	156	796	259	299	318	212
Vernieling	162	20	83	259	393	135	183	115
Drugs	159	9	77	299	135	601	195	131
Verkeer	166	17	62	318	183	195	565	162
Overig	124	16	64	212	115	131	162	368

36 (796) Procent is in Nederland vanwege een vermogensdelict zonder gebruik van geweld en 26 (565) procent van vanwege een verkeersdelict veroordeeld. Verder blijkt dat 601 Nederlanders (27%) in buitenlandse detentie in Nederland vanwege een drugsdelict één of meerdere keren is veroordeeld, terwijl 83 procent van de Nederlandse gedetineerden in het buitenland vastzit vanwege een drugsgerelateerd delict. Het percentage dat reeds eerder een misdrijf heeft gepleegd zou nog wel eens hoger kunnen liggen dan de genoemde 70 procent. Immers niet elk misdrijf wordt gemeld of opgelost. Bovendien zijn eerder gepleegde delicten *in het buitenland* niet geregistreerd in OBJD.

3.5 Samenvatting

Op 1-1-2007 verbleven 2194 Nederlandse staatsburgers in buitenlandse detentie. Hiervan is ruim de helft onherroepelijk veroordeeld. De Nederlanders in buitenlandse detentie zijn gemiddeld 41 jaar oud en van het mannelijke geslacht 70 Procent is in Nederland al één of meerder keren veroordeeld geweest.

Minder dan helft is in Nederland geboren en 30 procent heeft naast de Nederlandse nog een andere nationaliteit. 80 Procent van de Nederlandse gedetineerden in het buitenland zit in hechtenis vanwege een drugsgerelateerd delict.

4 Achtergrond van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op kenmerken van de Nederlanders die vastzitten in de landen waarop dit onderzoek zich speciaal richt, te weten Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Dominicaanse Republiek, Peru, Suriname, Japan en Marokko. We maken hier hoofdzakelijk gebruik van het Prison-bestand. Waarnodig betrekken we aanvullende informatie uit de enquête en de analyses uit de dossierstudie (zie hoofdstuk 5).

4.2 Kenmerken gedetineerden geselecteerde landen

In tabel 4.1 wordt een overzicht gegeven van geselecteerde landen (zie paragraaf 4.1) en het aantal Nederlanders dat hier gedetineerd is.

Tabel 4.1 – Overzicht van de landen waarop dit onderzoek zich richt en het aantal Nederlanders dat in die landen vast zit (1-1-2007)

Detentieland	Aantal	Percentage
Duitsland	356	16
Frankrijk	204	9
Verenigd Koninkrijk	152	7
Dominicaanse Republiek	140	6
Peru	71	3
Suriname	39	2
Japan	39	2
Marokko	37	2
Overig	1156	53
Totaal	2194	100

Bron: Prison-bestand. Ministerie van Buitenlandse Zaken.

In tabel 4.2 staat een overzicht van de persoonskenmerken van de gedetineerden per detentieland en in 4.3 een overzicht van de delicten waarvan de gedetineerden worden verdacht of waarvoor zij zijn veroordeeld.

Tabel 4.2 – Overzicht persoonskenmerken per detentieland

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal	
	abs	% ³³	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	Abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
<u>Geslacht</u>																				
- man	334	94	184	90	114	75	102	73	52	73	33	85	24	62	36	97	938	81	1817	83
- vrouw	20	6	20	10	38	25	38	27	19	27	6	15	15	38	1	3	212	18	369	17
- onbekend	2	1															6	1	8	0
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100
<u>Leeftijd</u>																				
- < 30	83	23	35	17	37	24	49	35	21	30	7	18	10	26	5	14	283	25	530	24
- 30-40	102	29	52	26	39	26	44	31	21	30	9	23	14	36	10	27	319	28	610	28
- 40-50	97	27	65	32	44	29	30	21	18	25	12	31	10	26	12	32	319	28	607	28
- 50-60	54	15	37	18	27	18	14	10	7	10	9	23	2	5	8	22	157	14	315	14
>60	19	5	14	7	5	3	3	2	4	6	2	5	3	8	1	3	74	6	125	6
onbekend	1	0	1	1											1	3	4	0	7	0
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100
<u>Geboorteland</u>																				
- Nederland	200	56	101	50	57	38	21	15	38	54	10	26	15	38	14	38	491	42	947	43
- Ander land	156	44	103	50	95	62	119	85	33	46	29	74	24	62	23	62	665	58	1347	57
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100
<u>Nationaliteit</u>																				
- Alleen Nederlandse	236	66	135	66	106	70	79	56	57	80	34	87	33	85	5	14	854	74	1539	70
- Nederlandse + andere	120	34	69	34	46	30	61	44	14	20	5	13	6	15	32	86	302	26	655	30
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100
<u>Veroordeeld in buitenland</u>																				
- ja	240	67	95	47	118	78	56	40	20	28	17	44	34	87	19	51	589	51	1188	54
- nee, nog niet veroordeeld	116	33	109	53	34	22	84	60	51	72	22	56	5	13	18	49	567	49	1066	46
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100
<u>Contact met Justitie</u>																				
- ja, en veroordeeld	258	73	155	76	108	71	93	66	60	85	29	74	23	59	30	81	769	67	1525	70
- nee (geen geldige rechtbankzaken, enkel kantonzaken, niet in OBD of onbekend)	98	27	49	24	44	29	47	34	11	15	10	26	16	41	7	19	387	33	669	30
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100

33 Vanwege het afronden van percentages kan na optellen het totale percentage soms hoger of lager dan 100 procent uitkomen.

Tabel 4.3 – Overzicht delicten

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Drugs waarvan:	275	77	178	87	136	89	135	96	70	99	30	77	37	95	26	68	934	81	1821	83
- cocaïne	45	13	46	23	93	61	116	83	70	99	29	74			1	3	537	58	937	52
- xtc	2	1	11	5	2	1	5	4			1	3	12	31			91	10	124	7
- hasj	30	8	13	6									6	15	24	65	57	6	130	7
- combinatie	36	10	7	3	4	3											28	3	75	4
- marihuana	32	9											18	46			12	1	62	3
- heroïne	10	3	7	3	6	4	4	3									46	5	73	4
- cannabis	6	2	24	12	13	9											9	1	52	3
- amfetamine	6	2			2	1							1	3			8	1	17	1
- opium					1	1											2	0	3	0
- onbekend	108	30	70	35	15	10	10	7							1	3	144	15	348	19
Diefstal	19	5	3	1													16	1	38	2
Moord/Doodslag	4	1	4	2	3	2	2	1			4	10			3	5	23	2	44	2
Mensensmokkel	2	1	4	2	1	1					1	3	1	3	1	3	14	1	24	1
Fraude	11	3	1	1													14	1	26	1
Ontucht minderjarigen	2	1									1	3			1	3	12	1	16	1
Gewapende overval	4	1															8	1	12	1
Overig	29	8	7	3	12	8			1	1	3	8	1		5	14	98	9	155	7
Onbekend	10	3	7	3			3	2							1	3	37	3	58	3
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100
- cocaïne	45	16	46	26	93	68	116	86	70	100	29	97			1	2	537	58	937	52
- xtc	2	7	11	6	2	1	5	4			1	3	12	32			91	10	124	7
- hasj	30	11	13	7									6	16	24	96	57	6	130	7
- combinatie	36	13	7	4	4	3											28	3	75	4
- marihuana	32	12											18	47			12	1	62	3
- heroïne	10	4	7	4	6	4	4	3									46	5	73	4
- cannabis	6	2	24	13	13	10											9	1	52	3
- amfetamine	6	2			2	1							1	3			8	1	17	1
- opium					1	1											2	0	3	0
- onbekend	108	39	70	39	15	11	10	7					1	3	1	2	144	15	348	19
Totaal	275	100	178	100	136	100	135	100	70	100	30	100	37	100	25	100	934	81	1821	100

Uit tabel 4.2 blijkt dat 70 procent van alle Nederlandse gedetineerden in het buitenland uitsluitend de Nederlandse nationaliteit heeft, 30 procent heeft een dubbele nationaliteit. In Peru, Suriname en Japan zijn in verhouding meer Nederlanders gedetineerd met alleen de Nederlandse nationaliteit. Voor Peru geldt dit voor 80 procent van de gedetineerden, voor Suriname is dit 87 procent en voor Japan is dit 85 procent. In de Dominicaanse Republiek hebben relatief veel Nederlandse gedetineerden een dubbele nationaliteit; 44 procent. Het meest opvallend is het hoge percentage Nederlanders met een dubbele nationaliteit in Marokko; 86 procent.

In het Prison bestand wordt de burgerlijke staat van de gedetineerden niet standaard geregistreerd. Om hier toch iets over te kunnen zeggen is er in de enquête, die is gehouden onder gedetineerden in de geselecteerde landen een aantal vragen gesteld. Gezien de kleine aantallen wordt de burgerlijke staat van de gedetineerden niet naar detentieland uitgesplitst.

Tabel 4.4 – Burgerlijke staat van de geënquêteerde gedetineerden

Burgerlijke staat:	Abs	%
Ongehuwd	77	41
Ongehuwd, wel partner	48	26
Gehuwd	39	21
Gescheiden/weduwnaar	24	13
Totaal	188	100

Zoals te lezen is in tabel 4.4 is tweevijfde van de gedetineerden ongehuwd en is een kwart eveneens ongehuwd, maar heeft wel een partner. Ruim een vijfde is gehuwd en 13 procent is gescheiden of weduwnaar. 70 Procent van de Nederlanders in buitenlandse detentie heeft kinderen.

Aangezien in Prison geen gegevens over de door de gedetineerden gevolgde opleidingen worden vastgelegd, is hierover eveneens een vraag in de enquête opgenomen. Uit de enquête blijkt dat driekwart van de Nederlanders die in het buitenland in hechtenis zitten, een lagere of middelbare opleiding heeft afgerond. 18 Procent heeft succesvol een opleiding op hoger niveau gevolgd (zie tabel 4.5).

Tabel 4.5 – Hoogst afgeronde opleiding van geënquêteerde gedetineerden

	Abs	%
Basisschool	39	21
Mavo/VBO	64	34
MBO	44	24
HAVO/VWO	23	12
Universiteit/HBO	11	6
Anders	5	3
Onbekend	2	1
Totaal	188	100

Om dieper in te kunnen gaan op de achtergrond van Nederlandse gedetineerden in de genoemde landen zoals verslavingsproblematiek of psychische gesteldheid is van 100 van hen het Prison-dossier nader bestudeerd³⁴. De bruikbaarheid van de informatie voor het onderzoek was zeer wisselend, er is slechts op beperkte schaal dieper inzicht verkregen in zaken zoals psychische gesteldheid van de Nederlanders in buitenlandse detentie.

Van de meerderheid is niet bekend of zij verslaafd zijn (geweest) (76%). Circa 11 procent is verslaafd, 5 procent is verslaafd geweest. Van 13 procent van de gedetineerden is bekend dat zij psychische problemen hebben. Veel voorkomende problemen zijn depressies en suïcidaal gedrag.

Nu we inzicht hebben in de belangrijkste kenmerken van de gedetineerden in de acht geselecteerde landen gaan we deze per land nader bekijken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de tabellen 4.2 en 4.3.

Duitsland

Op 1 januari 2007 zaten er 356 Nederlanders in Duitse detentie, waarvan 94% (334) man is en 6 procent (20) vrouw. Van deze 356 Nederlanders was op 1-1-2007 ruim tweederde (240) veroordeeld. De gemiddelde leeftijd van de gedetineerden is 40 jaar, waarbij de jongste persoon 17 jaar is en de oudste persoon 74 jaar.

Van de Nederlanders in Duitse detentie is 60 procent (214) in Nederland geboren, 8 procent (27) in Duitsland, 10 procent (34) in Turkije, 5 procent (18) in Marokko, 3 procent (11) op de Nederlandse Antillen en 3 procent (12) in de Dominicaanse Republiek. Van deze Nederlanders heeft 6 procent (23) naast de Nederlandse nationaliteit ook de Marokkaanse nationaliteit en 12 procent (42) ook de Turkse.

34 Vermeld dient te worden dat de dossierstudie niet geheel representatief is voor alle Nederlanders in buitenlandse detentie. Bovendien moet men daar waar percentages genoemd worden, rekening houden met de soms zeer kleine aantallen onderzochte dossiers per land. Voor de mate van representativiteit zie bijlage 3.

77 Procent van de Nederlanders in Duitsland zit vast vanwege een drugsgerelateerd delict, daarvan zit 30 procent vast vanwege een onbekend drugsdelict, 13 procent zit vast vanwege het smokkelen van cocaïne, 9 procent voor het smokkelen van marihuana en 8 procent voor het smokkelen van hasj. Vanwege diefstal zit 5 procent van de Nederlanders vast en vanwege fraude 3 procent. De overige 15 procent zit vast voor andere zaken zoals moord en doodslag en het plegen van gewapende overvallen. Van de Nederlanders die in Duitsland in hechtenis zitten zijn 257 personen in aanraking geweest met de Nederlandse Justitie, dit is 73 procent. Zij zijn in Nederland voornamelijk veroordeeld voor vermogensdelicten zonder geweld, van een kwart van de groep is niet bekend waarvoor zij zijn veroordeeld.

Frankrijk

Begin 2007 zaten er 204 Nederlanders in Franse gevangnissen, 90 procent (184) is man. Van de Nederlanders in Franse detentie zijn er 95 (46%) veroordeeld. De gemiddelde leeftijd is 42 jaar; de jongste persoon is 21 en de oudste persoon is 72 jaar. De helft (101) van de Nederlanders in Franse detentie is in Nederland geboren, 11 procent (22) in Marokko, 10 procent (11) in Suriname en 7 procent (15) op de Nederlandse Antillen. Van alle Nederlanders die vastzitten heeft 12 procent (24) naast de Nederlandse ook de Marokkaanse nationaliteit en 5 procent (10) naast de Nederlandse ook de Turkse nationaliteit.

87 Procent van de Nederlanders in Franse detentie zit er vanwege het smokkelen van drugs. 23 procent omdat ze cocaïne gesmokkeld zouden hebben en 12 procent vanwege het smokkelen van cannabis. Van 35 procent is bekend dat zij een drugsgerelateerd delict hebben gepleegd, maar het is niet bekend om welke soort drug het gaat. De overige 13 procent zit vast vanwege diverse delicten waaronder moord/doodslag, mensensmokkel en diefstal.

155 Personen zijn in aanraking geweest met de Nederlandse Justitie, dit komt neer op 76 procent. Zij zijn in Nederland voornamelijk veroordeeld vanwege vermogensdelicten zonder geweld en verkeersdelicten. Van 31 procent is de delictinformatie van het gepleegde delict in Nederland niet bekend.

Groot-Brittannië

Van de 152 Nederlanders die op 1 januari 2007 in Groot-Brittannië vastzaten, is drie kwart (114) van het mannelijke en een kwart (38) van het vrouwelijke geslacht. De gemiddelde leeftijd is 40 jaar, de jongste gedetineerde is 21 jaar, de oudste 76.

78 Procent van de Nederlanders in Britse detentie is veroordeeld. Bijna één vijfde is in Suriname geboren en 6 procent (9) op de Nederlandse Antillen. 89 Procent van de Nederlandse gedetineerden in Groot-Brittannië wordt vastgehouden vanwege een drugsgerelateerd delict. 61 Procent omdat ze cocaïne gesmokkeld zouden hebben. De overige elf procent zit vast vanwege diverse delicten waaronder moord en doodslag.

109 Personen zijn eerder in aanraking geweest met de Nederlandse Justitie, dit komt neer op 71 procent. Zij zijn in Nederland voornamelijk veroordeeld voor vermogensdelicten zonder geweld en drugsdelicten. Van 18 procent is geen delictinformatie voorhanden.

Dominicaanse Republiek

Begin 2007 zaten er 140 Nederlandse staatsburgers in Dominicaanse gevangenissen, waarvan 102 (73%) mannen en 38 vrouwen. De gemiddelde leeftijd van deze gevangenen is 36 jaar; de jongste gedetineerde is 20 en de oudste is 61 jaar oud. Opvallend is dat de Nederlandse gedetineerden mannen in de Dominicaanse Republiek circa 5 jaar jonger zijn dan mannen in de totale gedetineerdenpopulatie.

56 (40%) Nederlanders zijn ook daadwerkelijk veroordeeld. Van de 140 Nederlanders in Dominicaanse detentie zijn er 54 (34%) in Dominicaanse republiek geboren, 42 (30%) op de Nederlandse Antillen en 11 (8%) in Suriname. 55 (39%) Nederlanders hebben naast de Nederlandse nationaliteit ook de Dominicaanse nationaliteit.

Bijna alle Nederlanders (97%) zitten in Dominicaanse detentie vanwege het smokkelen van drugs, 83 procent vanwege het smokkelen van cocaïne.

93 Personen zijn in het verleden in aanraking geweest met de Nederlandse Justitie, dit is 66 procent. Zij zijn in Nederland voornamelijk veroordeeld voor drugsdelicten.

Peru

Begin 2007 zaten er 71 Nederlanders in Peruaanse gevangenissen. Bijna driekwart (52) was man en iets meer dan een kwart vrouw (20). De gemiddelde leeftijd van deze gevangenen is 39 jaar, waarbij de jongste 20 is en de oudste 76 jaar.

28 Procent (20) van de Nederlanders in Peruaanse detentie is veroordeeld. Van de Nederlanders is 15 procent (11) in Suriname geboren, 6 procent (4) in de Dominicaanse Republiek en 4 procent (3) op de Nederlandse Antillen. Slechts een klein aantal heeft een dubbele nationaliteit. Eén Nederlander zit in Peru vast voor het plegen van een ontvoering, alle anderen vanwege het smokkelen van cocaïne.

Van de Nederlanders die in Peru in hechtenis zitten zijn 60 personen in aanraking geweest met de Nederlandse Justitie, dit is 85 procent. Zij zijn in Nederland voornamelijk veroordeeld voor vermogensdelicten zonder geweld, van 30 procent is niet bekend waarvoor zij eerder in Nederland veroordeeld zijn geweest.

Suriname

Van de 39 mensen die begin 2007 in Surinaamse gevangenissen zaten, is 85 procent (33) man en 15 procent (6) vrouw. Bijna de helft (17) is veroordeeld. De gemiddelde leeftijd is 41 jaar; de jongste gedetineerde is 20 en de oudste 67 jaar.

Van de Nederlanders in Surinaamse detentie is twee derde (26) in Suriname geboren. Vijf (19%) Nederlanders hebben naast de Nederlandse ook de Surinaamse nationaliteit. 77 Procent van de Nederlanders zit in Suriname vast vanwege drugssmokkel;

vrijwel allemaal (29) vanwege het smokkelen van cocaïne. 10 Procent (4) zit vast vanwege moord/doodslag.

Van de Nederlanders die in Suriname in hechtenis zitten, zijn 29 personen in aanraking geweest met de Nederlandse Justitie, dit is 74 procent. Van 59 procent is niet bekend waarvoor zij door Nederlandse Justitie veroordeeld zijn.

Marokko

Op 1 januari 2007 zaten er 37 mensen in Marokko vast waaronder één vrouw. Van deze 37 was begin 2007 51 procent (19) veroordeeld. De gemiddelde leeftijd van de Nederlanders in Marokkaanse detentie is 42 jaar, waarbij de jongste gedetineerde 24 jaar is en de oudste gedetineerde 70 jaar is.

Twee derde van de 37 Nederlanders die in Marokko vastzitten is in Marokko geboren en bijna één derde in Nederland. Van alle Nederlandse gedetineerden die in Marokko vastzitten, hebben 32 personen (86%) naast de Nederlandse ook de Marokkaanse nationaliteit.

Van de 37 Nederlanders die in Marokko vastzitten is 59 procent (22) in Marokko geboren en 38 procent (14) in Nederland. Eén gedetineerde is in Suriname geboren.

68 Procent (25) van de Nederlanders zit in Marokko vast vanwege het smokkelen van drugs, meestal hasj.

30 Personen zijn in aanraking geweest met de Nederlandse Justitie, dit is 81 procent. Van een ruim een kwart is niet bekend waarvoor zij in Nederland eerder veroordeeld zijn. Verder gaat het in de meeste gevallen om geweldsdelicten, vermogensdelicten zonder geweld en verkeersdelicten.

Japan

In Japan zaten op 1 januari 39 Nederlanders vast, waarvan 62 procent (24) man en 38 procent vrouw (15). Hiervan zijn 34 personen (87%) veroordeeld. De gemiddelde leeftijd is 38 jaar, met een minimumleeftijd van 22 en een maximumleeftijd van 69 jaar. Opvallend is dat de gemiddelde leeftijd van Nederlandse vrouwen in Japan circa 7 jaar lager is in vergelijking met de gemiddelde leeftijd van vrouwen uit de totale populatie Nederlandse gedetineerden in het buitenland.

Van de 39 Nederlanders die in Japanse detentie zitten, zijn er 9 (23%) op de Nederlandse Antillen geboren. 95 Procent zit vast vanwege een drugsgerelateerd delict. 46 Procent (18) vanwege het smokkelen van heroïne, 31 procent (12) vanwege het smokkelen van xtc en 15 procent (6) omdat ze hasj gesmokkeld zouden hebben.

23 Personen zijn in aanraking geweest met de Nederlandse Justitie, dit is 59 procent. Deze mensen zijn in Nederland met name veroordeeld voor vermogensdelicten zonder geweld. Van ruim een vijfde is niet bekend waarvoor ze in Nederland eerder zijn veroordeeld.

4.3 Relatie tussen delict en detentieland

Uit tabel 4.7 blijkt dat in landen die vlak bij Nederland liggen of er aan grenzen (Groot-Brittannië, Frankrijk en Duitsland) en in landen waar Nederland een ‘band’ mee heeft (Marokko- er wonen veel Marokkanen in Nederland: Suriname- voormalige kolonie) meer Nederlanders vastzitten voor een niet drugsgelateerd delict dan in landen waar de banden met Nederland minder goed aantoonbaar zijn (Japan, Peru en de Dominicaanse Republiek).

Tabel 4.7 – Soort delict in verschillende detentielanden

Detentieland	Delict (%)	
	Drugs	Anders/Onbekend
Duitsland	77	23
Frankrijk	87	13
Groot-Brittannië	89	11
Dominicaanse Republiek	96	4
Japan	95	5
Peru	99	1
Marokko	68	32
Suriname	77	23

4.4 Relatie tussen het drugsdelict en geboorteland

Van de gedetineerden die in Nederland zijn geboren, is één derde veroordeeld voor het smokkelen van cocaïne en eveneens één derde voor het smokkelen van cannabis (hasj of marihuana). Nederlandse gedetineerden die in Marokko zijn geboren, zijn overwegend veroordeeld vanwege het smokkelen van hasj. 82 Procent van de Nederlandse gedetineerden met als geboorteland Suriname is voor het smokkelen van cocaïne veroordeeld. Van de in de Dominicaanse Republiek geboren Nederlanders zit 63 procent vanwege het smokkelen van cocaïne in de detentie.

4.5 Strafmaat

Hoe lang Nederlanders gemiddeld gedetineerd zijn, is afhankelijk van verschillende factoren; zoals het detentieland, het soort gesmokkelde drugs en de hoeveelheden. Ook is in sommige landen bijvoorbeeld ‘semi-libertad’ mogelijk, dit houdt in dat men de helft van de straf in detentie moet uitzitten en vervolgens in vrijheid wordt gesteld, op voorwaarde dat het detentieland niet verlaten wordt. Gebleken is dat de gepleegde

delicten en de bijbehorende straffen zeer divers zijn. In Japan bijvoorbeeld hangt de hoogte van de straf onder andere af van de mate van berouw van de verdachte. Het is dan ook niet mogelijk om per detentieland een beschrijving te geven van het type delict en de daarbij behorende gevangenisstraf. Wel is het mogelijk de hoogte van de straffen voor de verschillende detentielanden te bekijken, al moet hierbij vermeld worden dat in veel gevallen de opgelegde straf (nog) niet bekend is. In tabel 4.6 is te zien welke straffen Nederlanders opgelegd hebben gekregen per detentieland. Zoals uit de tabel blijkt, is het moeilijk een richtlijn voor de hoogte van de straffen aan te geven. Het kan voorkomen dat iemand een straf opgelegd krijgt van > 16 jaar, maar dat hij deze niet volledig uit hoeft te zitten in verband met gedeeltelijke invrijheidstelling (semi-libertad ofwel halfstraf) in het betreffende land. Dit houdt in dat mensen tijdens de straf tijd de gevangenis mogen verlaten. De opgelegde straf lijkt dan in verhouding met andere landen hoog, maar kan in praktijk op hetzelfde neerkomen.

Tabel 4.6 – Strafhogte in de 8 detentielanden

Straffen:	Duitsland		Frankrijk		V.K.		DomRep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Onbekend	113	32	100	49	35	23	86	61	48	68	19	49	4	10	6	16	411	40
0 - 2 jaar	10	3	24	12	2	1	-	-	-	-	8	21	-	-	4	11	48	5
2 - 3 jaar	38	11	23	11	9	6	1	1	-	-	3	8	3	8	4	11	81	8
3 - 4 jaar	87	24	13	6	17	11	1	1	-	-	1	3	12	31	6	16	137	13
4 - 5 jaar	30	8	11	5	26	17	13	9	-	-	2	5	6	15	7	19	95	9
5 - 6 jaar	16	5	9	4	-	-	9	6	2	3	-	-	1	3	4	11	41	4
6 - 11 jaar	51	14	18	9	50	33	21	15	15	21	5	13	12	31	6	16	178	17
11 - 16 jaar	4	1	2	1	3	2	3	2	6	9	-	-	1	3	-	-	19	2
> 16 jaar	7	2	4	2	10	7	6	4	-	-	1	3	-	-	-	-	28	3
Totaal	56	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1038	100

4.6 Analyse

Zoals eerder te lezen was, zaten er op 1 januari 2007 2194 Nederlanders in buitenlandse detentie. Op basis van dit aantal zijn verhoudingen te berekenen op grond van geslacht, leeftijd, geboorteland, nationaliteit en veroordeling. Dit maakt het mogelijk de landen waar dit onderzoek zich op richt, te vergelijken met de totale populatie en eventuele afwijkingen op te sporen.

De totale populatie Nederlandse gedetineerden in het buitenland bestaat voor 83 procent uit mannen en voor 17 procent uit vrouwen. Vergelijken we de landen waar dit onderzoek zich op richt met deze percentages, dan valt op dat in Japan relatief veel vrouwen gedetineerd zijn; namelijk 38 procent. Ook in de Dominicaanse Republiek en in Peru zitten, in vergelijking met de totale populatie, veel vrouwen in detentie; in

beide landen is dit 27 procent. Daarentegen bestaat de Nederlandse gedetineerdenpopulatie in Marokko en in Duitsland in verhouding vaker uit mannen, respectievelijk 94 procent en 97 procent.

De grootste groep Nederlanders is gedetineerd in Duitsland; door de jaren heen is Duitsland altijd het land geweest waar de meeste Nederlanders gedetineerd zijn. Dit komt waarschijnlijk doordat Nederlanders relatief vaak in ons grootste buurland komen. Nederlanders zijn in verhouding, naast Duitsland, vaak gedetineerd in Frankrijk, Spanje en het Verenigd Koninkrijk. Ook dit zijn landen die dicht bij Nederland liggen en waar veel Nederlanders komen

De gemiddelde leeftijd van alle Nederlandse gedetineerden in het buitenland is 40 jaar. In alle 8 detentielanden ligt de gemiddelde leeftijd om en nabij de totale gemiddelde leeftijd. Alleen in de Dominicaanse Republiek is de gemiddelde leeftijd lager, namelijk 36 jaar.

Het geboorteland van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse gevangenissen is voor de totale populatie gedetineerden in 43 procent van de gevallen Nederland en voor 57 procent een ander land. In Duitsland en Peru zijn relatief veel Nederlandse gedetineerden met als geboorteland Nederland, respectievelijk 56 procent en 54 procent. Opvallend is dat in de Dominicaanse Republiek in verhouding veel meer Nederlandse gedetineerden met een geboorteland anders dan Nederland zitten, namelijk 85 procent. Ook in Suriname zitten, in vergelijking met de totale populatie, meer Nederlandse gedetineerden met een geboorteland anders dan Nederland vast, namelijk 74 procent. Een verklaring hiervoor komt uit de interviews met sleutelinformanten naar voren; Surinamers hebben in het verleden moeten kiezen voor de Nederlandse of de Surinaamse nationaliteit. Degenen die gekozen hebben voor de Nederlandse nationaliteit zijn wel allemaal in Suriname geboren. Mensen uit de Dominicaanse Republiek konden een tijd lang via de Nederlandse Antillen aan een Nederlands paspoort komen en verkregen op deze manier naast de Dominicaanse ook de Nederlandse nationaliteit. In de Dominicaanse Republiek zitten dan ook relatief veel gedetineerden met een dubbele nationaliteit. In Marokko heeft de grote meerderheid van de Nederlandse gedetineerden een dubbele nationaliteit; de Nederlandse en de Marokkaanse. Een verklaring hiervoor is dat Marokkanen in Nederland, maar ook kinderen van Marokkanen in Nederland, altijd de Marokkaanse nationaliteit zullen behouden.

Van alle Nederlandse gedetineerden in het buitenland is op de peildatum 54 procent reeds veroordeeld voor het delict waarvoor zij gedetineerd zijn. 46 Procent is nog in afwachting van het proces of de uitspraak. In Duitsland, Groot-Brittannië en Japan zijn in verhouding meer gedetineerden al veroordeeld voor het gepleegde delict. In Duitsland is 67 procent veroordeeld, in Groot-Brittannië is dit 78 procent en in Japan

zelfs 87 procent. In Suriname, de Dominicaanse Republiek en Peru zijn er relatief veel gedetineerden nog niet veroordeeld. In Suriname is 56 procent nog niet veroordeeld, in de Dominicaanse Republiek is dit 60 procent en in Peru is dit 72 procent.

83 Procent van de Nederlanders in buitenlandse detentie zit vast vanwege een drugsgerelateerd delict. Per land verschillen de percentages. Zo zitten er in Marokko, Suriname en Duitsland relatief weinig Nederlanders voor een drugsdelict vast, namelijk respectievelijk 68, 77 en 77 procent. In Peru, de Dominicaanse Republiek en Japan zitten juist veel mensen vanwege een drugsgerelateerd delict vast, respectievelijk 99, 96 en 95 procent. Het soort drugs waarmee is gehandeld of dat men geprobeerd heeft te smokkelen verschilt per land. Zo zit in Peru 99 procent van de Nederlanders in hechtenis vanwege cocaïnesmokkel, maar in Marokko slechts 3 procent. Ook in de Dominicaanse Republiek, Suriname en in iets minder mate Groot-Brittannië zitten veel mensen vast vanwege het smokkelen van cocaïne. Vanwege het smokkelen van hasj zitten veel mensen in Marokko vast, en vanwege het smokkelen van marihuana en xtc zitten veel mensen in Japan in detentie. In Duitsland zitten de Nederlanders vast voor het smokkelen en handelen van verschillende soorten drugs. Er is hier geen soort die domineert.

17 Procent van de Nederlanders zit in buitenlandse detentie voor een niet drugsgerelateerd delict. De zaken waarvoor ze zijn aangeklaagd zijn divers. Zo zijn er Nederlanders aangeklaagd voor diefstal, mensensmokkel, fraude en moord/doodslag. In Suriname is 10 procent van de Nederlanders aangeklaagd vanwege moord en doodslag en in Marokko vijf procent. In Duitsland is vijf procent van de Nederlandse gedetineerden aangeklaagd vanwege diefstal.

In totaal is 70 procent van de totale populatie Nederlandse gedetineerden in het buitenland in Nederland eerder veroordeeld voor een misdrijf. Dit is een hoog percentage. Vergelijken we de acht detentielanden met dit percentage dan valt op dat er in Peru en in Marokko in verhouding met het totale percentage veel Nederlanders zitten die in Nederland reeds in aanraking zijn geweest met Justitie, respectievelijk 85 procent en 81 procent. In de Dominicaanse Republiek en Japan zijn in verhouding minder gedetineerden in Nederland veroordeeld voor een misdrijf; in de Dominicaanse Republiek is dit 66 procent, in Japan is dit 59 procent. In de overige vier detentielanden ligt het percentage om en nabij het percentage van de totale populatie; 70 procent.

5 Motivatie van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie

5.1 Inleiding

Om inzicht te krijgen in de beweegredenen van de Nederlandse gedetineerden voor het begaan van de delicten waarvoor ze zijn veroordeeld, is bij een aantal van hen een enquête afgenomen. De steekproef voor de enquête is min of meer representatief voor alle Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie³⁵. Informatie over de beweegredenen om een bepaald delict te plegen, verslavings- en schuldenproblematiek is via de enquête verzameld. Aangezien veel Nederlanders vanwege een drugsgerelateerd delict in buitenlandse detentie zitten, zijn er in de enquête ook vragen gesteld over onder andere de smokkelwijze en de hoeveelheid drugs die men probeerde te smokkelen³⁶. Gedeeltelijk is de informatie over de motieven van Nederlandse gedetineerde om drugs te smokkelen en de gehanteerde smokkelmethoden ook via de dossierstudie verzameld. In de tekst wordt aangegeven of de gepresenteerde informatie afkomstig is uit de enquête of uit de dossierstudie.

5.2 Kenmerken van de geënquêteerde gedetineerden

Persoonskenmerken

De gemiddelde leeftijd van de gedetineerden die de enquête hebben ingevuld is 38 jaar, waarbij de jongste gedetineerde 19 jaar is en de oudste gedetineerde 74 jaar is. 73 Procent van de gedetineerden die de vragenlijst heeft ingevuld is man, 24 procent vrouw. 3 Procent heeft de vraag niet beantwoord. De helft van de gedetineerden is niet in Nederland geboren, 44 procent wel en van vijf procent is het geboorteland onbekend.

Detentie

Van de responderende gedetineerden is 58 procent veroordeeld, 40 procent nog niet, 2 procent heeft deze vraag niet beantwoord.

---

35 Voor de mate van representativiteit zie bijlage.

36 Voor de Nederlandstalige versie van de enquête zie bijlage.

Tabel 5.3 – Overzicht van het delict waarvoor de geënquêteerde gedetineerde in buitenlandse detentie zit

	Abs	%
Drugssmokkel	130	70
Drugshandel	28	15
Geweldpleging	4	2
Financieel delict	4	2
Anders	19	21
Totaal	188	100

Circa 85 procent van de geënquêteerde Nederlanders zit vast vanwege een drugsgereleerd delict; drugshandel of drugssmokkel. De overige gedetineerden zitten voor verschillende zaken vast, zoals geweldpleging. In de categorie ‘anders’ vallen verschillende soorten delicten zoals mensensmokkel of het veroorzaken van een dodelijk auto-ongeluk (zie tabel 5.3).

Om na te gaan of de gedetineerden een bijzondere band met het detentieland hebben, is hen gevraagd of ze familie, kennissen of vrienden in het land hebben. 60 Procent geeft aan geen familie of kennissen in het detentieland te hebben. Een vijfde heeft wel familie in het land van detentie en 13 procent heeft er kennissen of vrienden. Mensen met familie in het land van detentie, hebben hier vaak ook nog vrienden.

Aan de gedetineerden is gevraagd of ze reeds eerder zijn veroordeeld in Nederland of in het buitenland. 43 Procent van de gedetineerden heeft deze vraag niet beantwoord, 32 procent heeft geantwoord dat ze in Nederland al eerder veroordeeld zijn geweest, 15 procent is in het buitenland eerder veroordeeld. Twee procent is zowel in Nederland als in het buitenland een keer veroordeeld. Acht procent is nooit eerder veroordeeld (tabel 5.4). Als we de gedetineerden die deze vraag niet beantwoord hebben buiten beschouwing laten, dan blijkt dat 83 procent van de responderende gedetineerden reeds eerder veroordeeld is geweest.

Tabel 5.4 – Overzicht van eerder veroordelingen van de van geënquêteerde gedetineerden

	Abs	%
Ja, in Nederland	61	32
Ja, in het buitenland	28	15
Ja, in Nederland en in het buitenland	3	2
Nee	15	8
Vraag niet beantwoord	81	43
Totaal	188	100

Aan de gedetineerden is gevraagd of ze, voordat ze werden gearresteerd, problemen hadden. 38 Procent gaf aan dat zij in de periode voorafgaand aan de detentie geen problemen hadden. Eveneens 38 procent van de gedetineerden gaf aan voor detentie financiële problemen te hebben. Circa 9 procent van de gedetineerden bleek relatieproblemen te hebben, 5 procent had huisvestingsproblemen. Slechts 4 procent van de gedetineerden had een verslavingsprobleem op het gebied van alcohol, drugs of gokken. 6 Procent geeft aan andere problemen te hebben, zoals lichamelijke of geestelijke gezondheidsproblemen of problemen met vrienden of bekenden. Aan de mensen die financiële problemen hadden is gevraagd hoe hoog hun schulden waren. 37 Respondenten hebben de vraag beantwoord. Hun gemiddelde schuld bedraagt €23.500 Euro. De laagst genoemde schuld was €700, de hoogste €300.000. In tabel 5.4 staat een overzicht van de problemen die de geënquêteerde gedetineerden hadden voordat ze werden gearresteerd.

Tabel 5.5 – Overzicht van de problemen die de geënquêteerde detineerden hadden voordat ze werden gearresteerd.

Soort probleem:	Abs	%
Geen problemen	84	38
Financiële problemen	85	38
Verslavingsproblemen	8	4
Relatieproblemen	20	9
Huisvestingsproblemen	12	5
Anders	13	6
Totaal	222³⁷	100

Ook is de gedetineerden gevraagd of ze in de periode vóór arrestatie een vast woonadres hadden. Bij 85 procent van de respondenten was dit het geval, bij 12 procent niet. Van de overige respondenten is dit niet bekend.

Vanwege een drugsgelateerd delict aangeklaagde gedetineerden

Omdat circa 80 procent van de Nederlanders in het buitenland vanwege een drugsgelateerd delict wordt vastgehouden, is aan deze groep een aantal specifieke vragen gesteld, gericht op het smokkelen of verhandelen van drugs.

---

37 Dit aantal is groter dan het totale aantal responderende gedetineerden (n=188), dit komt doordat bij deze vraag meerdere antwoorden mogelijk waren. Uit de multiresponse analyse blijkt dat circa 20% van de responderende gedetineerden meerdere antwoordmogelijkheden heeft aangekruist.

Het blijkt dat 165 van de 188 responderende gedetineerden hebben aangegeven dat zij gesmokkeld of gehandeld hebben in drugs. In 63 procent van de gevallen gaat het om cocaïnesmokkel of handel, 8 procent heeft gehandeld of gesmokkeld in heroïne en 4 procent in XTC. 26 Procent geeft aan in een ander soort drugs gesmokkeld te hebben; het betreft hier dan met name cannabis. In vrijwel alle detentielanden is cocaïne de drugssoort waar gedetineerden het meest in gesmokkeld / gehandeld hebben, alleen in Marokko gaat het vaker om cannabis.

Aan de gedetineerden is gevraagd of zij, vóór hun huidige detentie, eerder in aanraking met Justitie zijn geweest vanwege een drugsgelateerd delict. Bijna 17 procent zegt dat dit het geval is geweest. 78 Procent geeft aan dat ze nooit eerder in aanraking met Justitie zijn geweest vanwege een drugsgelateerd delict.

5.3 Motieven om drugs te gaan smokkelen

Een belangrijke vraag is waarom mensen drugs smokkelen. In deze paragraaf gaan we aan de hand van de enquête en de informatie afkomstig uit de dossierstudie in op de motivatie van de gedetineerden om drugs te gaan smokkelen.

Enquête

Uit tabel 5.6 blijkt dat circa 42 procent van de geënquêteerde gedetineerden is gaan smokkelen om schulden te kunnen afbetalen. 18 Procent wilde snel veel geld te verdienen.

Tabel 5.6 – Overzicht van de reden van de van geënquêteerde gedetineerden om drugs te gaan smokkelen

	Abs	%
Om mijn schulden te kunnen afbetalen	69	42
Om snel veel geld te verdienen	30	18
Ik ben gedwongen	18	11
Ik wist het niet / ben onschuldig	25	15
Andere redenen	23	14
Totaal	165	100

11 Procent zegt te zijn gedwongen. Hierbij moet, zo blijkt uit de gegeven antwoorden, een verschil worden gemaakt tussen zich gedwongen *voelen* en feitelijk gedwongen worden. Mensen die zich gedwongen voelen, voelden zich in alle gevallen verplicht

een schuld bij een bepaalde persoon af te betalen. Ze zijn echter niet gedwongen drugs te smokkelen. Ze *voelden* zich gedwongen de schuld af te betalen en het smokkelen van drugs was een manier om snel geld te verdienen zodat deze schuld ook daadwerkelijk kon worden afbetaald. Hier was bij vier gedetineerden sprake van. Mensen die feitelijk gedwongen worden te smokkelen, hebben dit, naar eigen zeggen, bijna altijd gedaan onder de dreiging van geweld. Vier gedetineerden geven aan dat hen gezegd is dat als zij de drugs niet zouden smokkelen, familieleden vermoord zouden worden. In één geval werd er bedreigd met een groepsverkrachting. Drie gedetineerden melden bedreigd te zijn zonder aan te geven waaruit de bedreiging bestond. De overige zes gaven wel aan zich gedwongen te voelen maar hebben niet aangegeven wat hiervan de oorzaak was.

Andere redenen om drugs te gaan smokkelen die genoemd zijn: om familie te helpen, vanwege de kick, om uit een tijdelijke crisis te komen of omdat de gedetineerde dakloos was. 15 Procent zegt onschuldig te zijn en niets van het smokkelen af te weten. Zo gaf één gedetineerde aan dat de drugs in zijn vrachtwagen zijn gevonden. Hij had de drugs daar echter niet verstopt.

Dossierstudie

Uit de dossieranalyse blijkt dat 32 procent van de Nederlandse gedetineerden drugs is gaan smokkelen, omdat zij schulden hebben en/of geld nodig hebben. Van 68 procent is dit gegeven niet bekend.

Verder blijkt uit de dossiers dat er gedetineerden zijn die veel schulden hebben en smokkelen zagen als een manier om snel aan geld te komen (circa 20 gedetineerden noemen dit als reden). Enkele gedetineerden geven aan ook eerder drugstransporten met succes te hebben uitgevoerd; hier verdienden zij veel geld mee. Soms zeggen mensen gedwongen te zijn drugs te smokkelen, om op deze wijze schulden af te kunnen betalen. Onduidelijk is echter op welke wijze deze mensen gedwongen zijn om drugs te smokkelen.

'Erin geluid' zijn komt zo nu en dan uit de dossieranalyse naar voren als verklaring waarom men betrappt is met drugs. Meerdere gedetineerden vertellen het verhaal dat zij een koffer van een vriend/kennis konden lenen om op reis te gaan. Hierin bleken drugs verstopt te zijn, zonder dat de gedetineerde hiervan op de hoogte was. Ook zijn er mensen die aangeven dat drugs verstopt waren in wioldoppen, kofferbakken, pallets op vrachtwagens of deuren van auto's zonder dat zij hiervan af wisten.

Als gedetineerden aangegeven hebben wel bewust drugs te smokkelen, komt voor dat zij niet wisten om welke hoeveelheden het ging óf dat zij in de veronderstelling waren dat het om kleine hoeveelheden drugs ging.

Er zijn twee gedetineerden die aangeven dat zij op de hoogte waren van de hoge straffen en de risico's die zij liepen, echter de beloning (het vele geld) gaf de doorslag om toch te gaan smokkelen.

De meerderheid (58%) geeft toe schuldig te zijn aan het delict waar zij voor veroordeeld zijn³⁸. Vier personen zeggen gedwongen te zijn, om te gaan smokkelen. Ongeveer 11 procent zegt onschuldig te zijn, 3 procent zegt 'erin geluisd' te zijn door derden. Van 24 procent van de gedetineerden waarvan het dossier is bestudeerd, is niet bekend of zij, volgens eigen zeggen, schuldig zijn of niet.

5.4 Wat levert het smokkelen van drugs op?

Zowel uit de enquête als uit de dossieranalyse komt naar voren dat het hebben van schulden en/of het nodig hebben van geld een belangrijk motief is om drugs te smokkelen. De vraag die hier uit volgt is: wat verdient een smokkelaar met het smokkelen van drugs? In de enquête is hierover een vraag gesteld. Aangezien slechts een derde van de smokkelaars de vraag heeft beantwoord door een concreet bedrag te noemen, is het moeilijk aan te geven wat smokkelaars nu gemiddeld verdienen met het smokkelen van drugs. Bijkomend probleem is dat een aantal smokkelaars wel heeft aangegeven wat ze per gesmokkelde kilo drugs zouden ontvangen maar niet hoeveel kilo's ze wilden smokkelen. De genoemde bedragen voor smokkelen van drugs variëren van €250 - €33.000, tot het 'terugkrijgen van mijn leven'. Voorzichtig kan vastgesteld worden dat een smokkelaar gemiddeld €6.500 voor een partij drugs krijgt.

5.5 Smokkelmethoden

Om inzicht te krijgen op welke wijze de gedetineerden geprobeerd hebben drugs te smokkelen is hierover in de enquête een vraag gesteld. Ze hebben het vooral gedaan via hun bagage (41%), verstopt in een auto (18%), in het lichaam (17%), op het lichaam (9%) of op een andere manier (9%). De smokkelwijzen verschillen per detentieland. Zo smokkelden gedetineerden in Marokko en Duitsland de drugs vaak met de auto (respectievelijk 50 en 40 procent) en de Nederlanders in Suriname en de Dominicaanse Republiek probeerden door middel van het slikken van bolletjes drugs te smokkelen (respectievelijk 71 en 46 procent). Circa de helft van de Nederlanders die in Groot-Brittannië in detentie zitten hebben geprobeerd drugs te smokkelen door de drugs in hun bagage te verstopten. De meerderheid van de responderende gedetineerden reisde alleen (75%).

---

38 Hierbij moet worden opgemerkt dat schuldig pleiten in sommige landen leidt tot een verkorting van de straf. Ook is het niet mogelijk WOTS aan te vragen als niet duidelijk is of een gedetineerde schuldig is of niet. Onschuldig pleiten kan betekenen dat het voorarrest veel tijd in beslag neemt, de WOTS-procedure kan dan niet in gang gezet worden.

Ook aan de hand van de dossieranalyse is getracht inzicht te krijgen in manier waarop Nederlandse gedetineerden drugs smokkelen. De informatie is echter soms erg summier en niet altijd duidelijk. Zo is er een in Peru gedetineerde Nederlander waarover in het dossier staat dat deze heeft aangegeven gedwongen te zijn bolletjes te slikken, om zo de schulden af te kunnen betalen. Onduidelijk is echter of hij zich vanwege zijn schulden gedwongen voelde om drugs te gaan smokkelen of dat hij hiertoe door een derde is gedwongen.

Nederlandse gedetineerden die in Marokko zijn aangehouden vanwege het smokkelen van drugs waren veelal op weg met de auto ofwel van Nederland naar Marokko ofwel andersom. Zo is er een gezin, oorspronkelijk afkomstig uit Marokko, dat op de terugweg naar Nederland van een vakantie in Marokko is gepakt met drugs die verstopt waren in de auto. Enkele gedetineerden die in Marokko gevangen zitten geven aan dat zij 'erin geluisd' zijn. Zo is er bijvoorbeeld een gedetineerde die vertelt pech te hebben gekregen met zijn auto, vervolgens een vervangende auto kreeg, waarin bij een politiecontrole drugs verstopt bleken te zitten. Uit de dossieranalyse bleek, zover bekend, dat Nederlandse gedetineerden die in Marokko vastzitten tussen 16 en 400 kg smokkelden.

Nederlanders die in Peru gearresteerd zijn, hebben meestal geprobeerd cocaïne te smokkelen. De hoeveelheden variëren van 250 gram tot 38,5 kg cocaïne. Het betreft hier in de meeste gevallen bolletjesslikkers, maar drugs werden ook verstopt in schoenen, kleding en koffers.

De in Suriname veroordeelde Nederlandse gedetineerden zijn vaak bolletjesslikkers, zij zijn meestal op de luchthaven van Paramaribo aangehouden. Ook komt het voor dat Nederlanders die in Suriname wonen tijdens bijvoorbeeld een huiszoeking of op straat worden aangehouden. De hoeveelheden cocaïne waarmee Nederlanders in Surinaamse detentie zijn gepakt, variëren van 72 gram tot 18 kg.

Ook bij Nederlandse gedetineerden in de Dominicaanse Republiek gaat het meestal om bolletjesslikkers, maar een aantal van hen had de drugs ook verstopt in een koffer, in het beddegoed in de koffer en in blikken. De hoeveelheden cocaïne waarmee deze gedetineerden zijn gepakt, variëren van 150 gram tot 10 kg.

Nederlanders die in Frankrijk gearresteerd zijn, variëren in het type drugs dat zij gesmokkeld hebben; XTC, cocaïne en cannabis. Drugs worden gesmokkeld via de luchthaven, maar ook via vrachtwagens. De hoeveelheden variëren van 200 gr. (cocaïne) tot 2200 kg. (cannabis).

In Groot-Brittannië is een grote variatie aan smokkelwijzen zichtbaar. Een gedeelte van de gedetineerden heeft gesmokkeld door bolletjes te slikken, maar drugs werden ook verstopt in pannen, pakken jus d'orange of koffers. De meerderheid is op het vliegveld gearresteerd. Eén gedetineerde geeft aan de route Trinidad – Groot-Brittannië al vijf keer genomen te hebben, om drugs te smokkelen. De typen drugs zijn meer divers, hierdoor is een beschrijving van hoeveelheden niet mogelijk; bij verschillende soorten drugs gaat het om verschillende hoeveelheden.

Nederlandse gedetineerden in Japan verstopten de marihuana meestal in hun koffer. Zij worden dan ook voornamelijk op het vliegveld gearresteerd. Eén gedetineerde vertelt dat hij dacht diamanten te smokkelen in plaats van drugs. Inzicht in de gesmokkelde hoeveelheden kon door middel van het dossieronderzoek niet worden verkregen.

In Duitsland is, net zoals in Groot-Brittannië, een grote diversiteit in smokkelwijzen te zien. De meeste gedetineerden zijn aangehouden tijdens routinecontroles van politie op parkeerplaatsen aan autosnelwegen. Drugs zijn verstopt in kofferbakken, wiel-doppen of in de deuren van de auto. In sommige gevallen gaat het om vrachtwagenchauffeurs, of personen die via een taxi de drugs smokkelden. In enkele gevallen worden Nederlandse gedetineerden op het vliegveld of in de trein aangehouden. Eén gedetineerde vertelt dat hij in de trein is aangehouden, doordat iedereen vanwege een bommelding zijn koffer moest openen.

In de enquête is gevraagd of de gedetineerden speciaal voor het smokkelen van drugs op reis zijn gegaan, of dat ze toch al op reis gingen en van de gelegenheid gebruik hebben gemaakt om drugs te smokkelen. 42 Procent zegt alleen op reis te zijn gegaan om drugs te smokkelen, terwijl 15 procent toch al van plan was op reis te gaan.

5.6 Inschatting van de pakkans

Het risico om met de drugs gepakt te worden schatte 28 procent klein of heel klein in. Bijna 10 procent schatte de kans groot of heel groot in. Een grote groep, namelijk 44 procent had geen idee hoe groot het risico was om gepakt te worden (zie tabel 5.7).

Tabel 5.7 – Overzicht van de inschatting van de van geënquêteerde gedetineerden om gepakt te worden voor het smokkelen van drugs

	Abs	%
Ik had geen idee	64	44
Heel klein	21	15
Klein	19	13
Niet zo klein, maar ook niet zo groot	27	19
Groot	10	7
Heel groot	4	3
Totaal	145	100

De hoogte van de straffen, die staan op het smokkelen van drugs, is in het algemeen niet bekend: 85 procent van de gedetineerden had geen idee welk straf er stond op het

smokkelen van drugs in het land van detentie. Van de gedetineerden die antwoord geven op de vraag ‘is de straf die u nu uitzit hoger dan u had verwacht?’ geeft 78 procent een bevestigend antwoord. 22 Procent geeft aan deze straf wel verwacht te hebben.

De Nederlandse overheid zou, volgens 89 procent van de gedetineerden, mensen beter moeten voorlichten over de risico's van drugssmokkel. 75 Procent van de gedetineerden denkt dat Nederlanders niet goed op de hoogte zijn van de risico's van drugssmokkel, omdat men in Nederland veel gemakkelijker denkt over drugs.

5.7 Samenvatting

Nederlandse gedetineerden in het buitenland die de enquête hebben ingevuld zijn in de meeste gevallen van het mannelijk geslacht, al is het percentage mannen iets lager in vergelijking met de totale populatie Nederlandse gedetineerden in het buitenland. De gemiddelde leeftijd bedraagt 38 jaar. De helft van de Nederlandse gedetineerden is niet in Nederland geboren. De meeste gedetineerden zijn niet gehuwd, de helft heeft wel een partner. Veel Nederlandse gedetineerden hebben kinderen. Nederlanders in buitenlandse detentie hebben veelal een opleiding op laag of middelbaar niveau afgerond. De meeste Nederlanders zitten vast vanwege een drugsgelateerd delict. Een aanzienlijk deel van de Nederlandse gedetineerden geeft aan problemen te hebben gehad voor detentie, in de meeste gevallen gaat dit om financiële problemen. Verder valt op dat bijna de helft van de Nederlandse gedetineerden eerder gedetineerd is geweest, al dan niet in het buitenland.

Als Nederlandse gedetineerden veroordeeld zijn vanwege een drugsgelateerd delict gaat dit in de meeste gevallen om cocaïnesmokkel of handel. In Marokko gaat het vaker om het smokkelen van cannabis. Veel mensen zijn gaan smokkelen om schulden af te kunnen betalen of om snel veel geld te verdienen. Het smokkelen gebeurde meestal via de bagage en de meerderheid van de gedetineerden reisde alleen. Een aanzienlijk deel van de gedetineerden had geen idee van de risico's om gepakt te worden. Slechts 10 procent schatte deze risico's als groot in. Ook de hoogten van de straffen zijn in het algemeen niet bekend bij gedetineerden, vaak vallen deze dan ook hoger uit dan verwacht. Volgens gedetineerden zou de Nederlandse overheid mensen beter moeten voorlichten, omdat mensen niet goed op de hoogte zijn van de gevolgen van drugssmokkel, hetgeen een gevolg is van het Nederlandse drugsbeleid.

6 Waarom zitten er zoveel Nederlanders in buitenlandse detentie?

6.1 Intermezzo

In de voorgaande hoofdstukken is ingegaan op het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie, de ontwikkelingen daarin en is gekeken naar de kenmerken, achtergronden en motivatie van deze gedetineerden. We hebben gezien dat er in vergelijking met de ons omringende landen veel Nederlanders in buitenlandse detentie zitten. Ook is vastgesteld dat er in vergelijking met onze buurlanden veel Nederlanders vastzitten vanwege een drugsgerelateerd delict. Daarna hebben we gekeken naar de achtergronden van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie. Het blijkt dat ze veelal van het mannelijke geslacht zijn, gemiddeld 41 jaar oud en dat ze een vaak een relatie en/of kinderen hebben. 70 Procent is in Nederland al in contact geweest met Justitie. Verder is gebleken dat 42 procent van hen schulden heeft. Het hebben van schulden en de mogelijkheid om snel geld te verdienen zijn de belangrijkste motieven voor de Nederlanders in buitenlandse detentie om drugs te smokkelen of te verhandelen.

Aan de hand van deze bevindingen wordt in dit hoofdstuk ingegaan op mogelijke verklaringen voor het hoge aantal Nederlandse gedetineerden in het buitenland. Omdat zoveel Nederlanders vanwege een drugsgerelateerd delict in het buitenland vastzitten, is bij het zoeken naar mogelijke verklaringen, naast factoren die samenhangen met de persoonlijke situatie van de betrokken gedetineerden, gekeken of de rol van Nederland op de internationale drugsmarkt een factor zou kunnen zijn. De gedachte hierbij is dat niet zozeer het aantal mensen met financiële problemen in Nederland afwijkt van andere landen, maar dat als oplossing voor deze problemen de mogelijkheid snel geld te verdienen met het smokkelen en/of handelen van drugs zich in Nederland eerder, of gemakkelijker voordoet dan in andere landen. Door het bestuderen van de beschikbare literatuur, onderzoeksrapportages van de politie en internationale instanties, en gesprekken met sleutelinformanten is geprobeerd meer inzicht te krijgen in de rol van Nederland op de drugsmarkt.

Het is van belang te benadrukken we in dit hoofdstuk ingaan op mogelijke verklaringen voor het feit dat zoveel Nederlanders in buitenlandse detentie zitten vanwege een drugsgerelateerd delict. Het is in het kader van dit onderzoek niet mogelijk met een sluitende verklaring te komen. Hiervoor zou een vergelijkende studie nodig zijn naar Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie en gedetineerden uit andere landen in buitenlandse detentie. Daarnaast zou inzicht verkregen moeten worden in het drugsbeleid en de drugsmarkt in de landen die in de vergelijking zijn betrokken en in

zaken als de houding van de bevolking ten opzichte van drugs en drugsgebruik, het opsporingsbeleid, de wijze waarop met schulden wordt omgegaan, de geografische ligging van de betrokken landen etc.

Het uitgangspunt bij het zoeken naar een antwoord op de vraag waarom zoveel Nederlanders in buitenlandse detentie zitten vanwege een drugsgerelateerd delict is de volgende redenering: Nederland is een distributie-, transit- en productieland op het gebied van drugs³⁹. Hierdoor is het waarschijnlijk dat relatief veel Nederlanders betrokken zijn bij het produceren, handelen, distribueren en het smokkelen van drugs. Smokkelen is een onderdeel van de drugsketen. Door de positie van Nederland als distributie-, transit- en productieland van drugs is het zeer waarschijnlijk dat er veel drugs Nederland in en uit worden gesmokkeld. Het is aannemelijk dat er een grote vraag is naar mensen die drugs willen smokkelen en dat veel Nederlanders drugs smokkelen. Wanneer veel Nederlanders drugs smokkelen is de kans dat er veel betrapt worden groot. Dit lijkt de logische verklaring voor het feit dat veel Nederlanders in buitenlandse detentie zitten voor een drugsgerelateerd delict.

Begonnen wordt om aan de hand van de drugsstromen die via Nederland lopen en de drugssoorten die hier worden geproduceerd aan te tonen dat Nederland een distributie-, transit en productieland van drugs is. Daarna wordt aandacht besteed aan de smokkelwijzen en de rol van de Nederlanders bij het smokkelen van drugs, voor zover bekend uit onderzoek. Vervolgens beschrijven we de functie van criminele netwerken bij de drugssmokkel en gaan we dieper in op de rol van de drugskoeriers. Daarna gaan we, aan de hand van de resultaten van de enquête, literatuur en gesprekken met sleutelinformanten in op de vraag waarom zoveel Nederlanders ingaan op de mogelijkheid om drugs te smokkelen en de motieven en afwegingen die zij maken bij de beslissing om dit te doen.

6.2 Drugsstromen via Nederland

In deze paragraaf wordt globaal beschreven waar de drugs die niet in Nederland worden geproduceerd vandaan komen en wordt aandacht besteed aan de drugssoorten die in Nederland worden geproduceerd. Smokkelroutes, de wijzen waarop drugs ons land in en uit worden gesmokkeld en de rol die Nederlanders hierbij spelen, worden komen in deze paragraaf eveneens aan de orde.

---

39 Fijnaut en Spapens constateerden in 2005 dat Nederland zich heeft ontwikkeld tot een belangrijke marktplaats waar allerlei soorten verdovende middelen in consumenten- en groothandelshoeveelheden worden verkocht. (Spapens, T. & Fijnaut, C. Criminaliteit en rechtshandhaving in de Euroregio Maas-Rijn. Deel 1. Antwerpen-Oxford (Intersentia) 2005. p 127

Cocaïne

Het gebruik van cocaïne in Europa heeft zich de laatste 10 jaar verdubbeld⁴⁰. Tussen 2001 en 2005 nam percentage mensen in Nederland dat ooit in hun leven een keer cocaïne heeft gebruikt toe. Het percentage actuele gebruikers bleef in deze periode stabiel⁴¹. In het rapport *Drugsinbeslagnemingen en drugsprijzen Nederland 2005* van het KPLD - Dienst Nationale recherche Informatie wordt beschreven dat Nederland na Spanje bekend staat als het belangrijkste 'point of entry' voor de aanvoer van cocaïne vanuit Latijns-Amerika. Het lijkt erop dat Portugal, zo staat verder in het rapport te lezen, de rol van Nederland begint over te nemen⁴². Uit het *World Drug Report 2007* van de Verenigde Naties blijkt dat in 2005 de meeste cocaïne in respectievelijk Spanje, Portugal en Nederland in beslag is genomen⁴³. Dit duidt er enerzijds op dat via deze landen veel cocaïne wordt gesmokkeld en anderzijds dat aan de opsporing ervan veel aandacht wordt besteed.

Geconcludeerd kan worden dat er veel cocaïne van Latijns-Amerika naar Nederland wordt gesmokkeld. Grootschalige import van cocaïne vindt in Nederland plaats via de zeehavens en kleinschalige import met name via de luchthaven. De kleinschalige invoer van cocaïne zou vooral bedoeld zijn voor de lokale Nederlandse markt⁴⁴. Via Schiphol wordt cocaïne gesmokkeld door het in de bagage of kleding te verstopten of door de drugs op of in het lichaam te verstopten (de bolletjesslikkers of bodypackers). De kleinschalige invoer van cocaïne wordt vaak georganiseerd door cocaïnehandelaren die niet het geld of de contacten hebben om grote hoeveelheden drugs per schip naar Europa te smokkelen⁴⁵.

Cocaïne die via de havens van Rotterdam of Amsterdam wordt gesmokkeld, is vaak verstopt in containers met andere, legale, producten. Het smokkelen van grote hoeveelheden drugs per schip wordt veelal georganiseerd door Colombianen of autochtone Nederlanders⁴⁶. De grootschalige invoer zou vooral voor handelaren en consumenten in Europa bestemd zijn⁴⁷. Vanuit Nederland wordt de cocaïne doorgevoerd naar

---

40 United Nations-Office on Drugs and Crime, *World drug report 2007*, p.63

41 Trimbos-instituut, *Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2007*. Utrecht (Trimbos-instituut) 2007, p.57

42 KLPD-DNRI, *Drugsinbeslagnemingen en drugsprijzen. Nederland – 2005*. Zoetermeer (Dienst Nationale Recherche Informatie) 2006.

43 United Nations-Office on Drugs and Crime, *World drug report 2007*, p.63

44 Gruter, P., Mheen, D. van de, *Cocaïnehandel in Nederland. Impressies van deelnemers aan distributienetwerken*. Rotterdam (IVO) 2006,p.10

45 Siegel, D., Bunt, H. van de & Zaitch, D., *Global organized crime. Trends and developments*. Dordrecht (Kluwer) 2003,p. 12

46 Siegel, D., Bunt, H. van de & Zaitch, D., *Global organized crime. Trends and developments*. Dordrecht (Kluwer) 2003, p. 12.

47 Gruter, P., Mheen, D. van de, *Cocaïnehandel in Nederland. Impressies van deelnemers aan distributienetwerken*. Rotterdam (IVO) 2006, p 10

andere Europese landen⁴⁸. Het lijkt erop dat ook Nederlanders bij het smokkelen van cocaïne een belangrijke rol spelen. Van de Nederlanders die in Groot-Brittannië in detentie zitten vanwege een drugsdelict zit 93 procent vast vanwege een cocaïne-gerelateerd delict en in Ierland 100 procent. Waarschijnlijk is de meerderheid van deze groep gedetineerden betraapt toen zij cocaïne vanuit Nederland de genoemde landen probeerden binnen te smokkelen.

Landen waarvandaan cocaïne naar Nederland wordt gesmokkeld zijn de Nederlandse Antillen (met name Curaçao), Suriname, Venezuela en in mindere mate Ecuador, Peru, Brazilië, Nicaragua en Costa Rica. Ook wordt cocaïne naar Nederland getransporteerd via verschillende West-Afrikaanse landen⁴⁹. Hierbij moet worden opgemerkt dat smokkelroutes constant veranderen. Indien de controle in een bepaald land wordt verscherpt, lijken de smokkelaars er toe te neigen hun smokkelroute te wijzigen.

De smokkel van cocaïne via West-Afrika naar Nederland wordt vaak door criminele netwerken afkomstig uit Nigeria georganiseerd. Ook Albanezen zijn in toenemende mate betrokken bij het smokkelen van cocaïne⁵⁰.

Heroïne

De vraag naar heroïne heeft zich de laatste jaren in West-Europa gestabiliseerd⁵¹ (WDR 2007). Heroïnegebruik komt onder de Nederlandse bevolking weinig voor, al nam het percentage mensen dat ooit heroïne heeft gebruikt tussen 2001 en 2005 toe⁵². De heroïne in Europa is grotendeels afkomstig uit Afghanistan⁵³. De heroïne wordt meestal per vrachtwagen naar Nederland vervoerd, via de Balkanroute of de Ruslandroute. Laatst genoemde route loopt via de Centraal-Aziatische Staten, Kazachstan en Rusland naar Oekraïne en Polen, naar West-Europa en Nederland. De Balkanroute begint in Iran en loopt via Turkije, Bulgarije en de landen van voormalig Joegoslavië naar West-Europa. Nederland ligt aan het eind van de Balkanroute⁵⁴.

Het smokkelen van heroïne naar Nederland wordt hoofdzakelijk georganiseerd en uitgevoerd door Turkse criminele netwerken. Wel worden vaak Nederlandse chauffeurs

---

48 KLPD-DNRI, *Drugsinbeslagnemingen en drugsprijzen. Nederland – 2005*. Zoetermeer (Dienst Nationale Recherche Informatie) 2006, p.12

49 Siegel, D., Bunt, H. van de & Zaitch, D., *Global organized crime. Trends and developments*. Dordrecht (Kluwer) 2003, p.10.

50 Europol. *2005 EU Organised Crime Report. Public Version*. Den Haag (Europol) 2005, p.10.

51 United Nations-Office on Drugs and Crime, *World drug report 2007*, p.37.

52 Trimbos-instituut, *Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2007*. Utrecht (Trimbos-instituut) 2007, p.77

53 United Nations-Office on Drugs and Crime, *World drug report 2007*, p.37.

54 Dienst Nationale Recherche Informatie, *Nationaal dreigingsbeleid. Zware of georganiseerde criminaliteit*. Zoetermeer (KLPD-DNRI) 2004, p.72.

feurs ingezet om bij de opsporingsambtenaren minder argwaan te wekken⁵⁵. De rol van de Albanen bij het smokkelen van heroïne is volgens Europol de afgelopen jaren toegenomen⁵⁶. Nederland speelt een rol in de distributie van heroïne naar met name België, Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië. De doorvoer naar deze landen gaat soms per vrachtwagen maar meestal met een personenwagen. In de genoemde landen zit een klein aantal Nederlanders vast voor een heroïne-gerelateerd delict. In Duitsland zit de grootste groep Nederlanders vast voor een heroïne-gerelateerd delict, namelijk 10 personen.

Cannabis

Cannabis is de meest gebruikte illegale drug in Europa⁵⁷. Daarnaast is het wereldwijd gezien ook de meest gesmokkelde drug⁵⁸. Het cannabisgebruik nam in de jaren negentig in bijna alle EU-lidstaten toe⁵⁹. De cannabismarkt die een tijd lang groeide, lijkt zich in omvang nu te stabiliseren. De vraag naar cannabis ontwikkelde zich in Europese landen verschillend. In sommige landen was sprake van een afname, in andere van een toename in de vraag naar cannabis⁶⁰.

Het percentage mensen van de Nederlandse bevolking dat ooit cannabis heeft gebruikt, nam tussen 2001 en 2005 toe. Het percentage actuele gebruikers bleef in deze periode stabiel⁶¹.

Uit het meest recente rapport van het KLPD blijkt dat Marokko de belangrijkste 'leverancier' is van cannabis. De indruk is dat relatief veel Nederlanders bij de smokkel van cannabis naar Nederland zijn betrokken. 68 Procent (25) van de Nederlanders in Marokkaanse detentie zit vast vanwege een cannabis-gerelateerd delict. Deze drugs worden veelal via Spanje aangevoerd⁶². Cannabis wordt meestal over de weg naar Nederland getransporteerd; vaak verstoep in een vrachtwagen, bestelbus of personenwagen.

---

55 Bruinsma, B. & Bernasco, W., Dadergroepen en transnationale illegale markten. Een nadere precisering aan de hand van sociale netwerken. *Tijdschrift voor Criminologie*, vol. 2 (2002), p. 128-140.

56 Europol. *2005 EU Organised Crime Report. Public Version*. Den Haag (Europol) 2005, p.11.

57 Europees Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugsverslaving. *Jaarverslag 2006. Stand van de drugsproblematiek in Europa*. Luxemburg (Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen) 2006, p. 40.

58 United Nations-Office on Drugs and Crime, *Word drug report 2007*, p.105

59 Europees Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugsverslaving. *Jaarverslag 2006. Stand van de drugsproblematiek in Europa*. Luxemburg (Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen) 2006, p. 40.

60 United Nations-Office on Drugs and Crime, *Word drug report 2007*, p.95

61 Trimbos-instituut, *Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2006*. Utrecht (Trimbos-instituut) 2007, p.32.

62 Europol. *2005 EU Organised Crime Report. Public Version*. Den Haag (Europol) 2005.

Ook worden grote hoeveelheden over het water naar Nederland gesmokkeld⁶³. Nederland wordt na Spanje gezien als het belangrijkste distributiecentrum voor doorvoer van cannabis naar andere landen binnen Europa⁶⁴. Vanuit Nederland wordt de cannabis verder vervoerd, met name naar Groot-Brittannië en Scandinavië.

Nederwiet

Nederwiet wordt, zoals de naam al zegt, in Nederland geproduceerd en vanuit ons land vooral gesmokkeld naar België, Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië. De drug wordt op verschillende manieren het land uitgesmokkeld. Zo zijn er de drugstoe-risten die de Nederwiet voor eigen gebruik kopen in een coffeeshop en mee naar huis nemen. Daarnaast bestellen buitenlandse handelaren bij Nederlandse handelaren of producenten van Nederwiet. Deze bestellingen worden dan opgehaald door koeriers uit het betreffende land. Ook komt het voor dat Nederlandse koeriers de Nederwiet afleveren bij de in het buitenland gevestigde handelaar⁶⁵. De hoeveelheden die worden gesmokkeld variëren van enkele honderden grammen tot honderd kilo softdrugs. De drugs worden gewoonlijk met een personenauto vervoerd. Vanwege de geringe kans op aanhouding zowel aan de grens als in met name Nederland, België, Frankrijk en Groot-Brittannië worden er weinig tot geen afschermingsmaatregelen genomen. Aangezien de grens met Groot-Brittannië minder open is, wordt voor het smokkelen van Nederwiet vaker gebruik gemaakt van voertuigen die van geheime bergplaatsen zijn voorzien⁶⁶.

XTC

De vraag naar XTC neemt in verschillende delen van de wereld, zoals Zuidoost-Europa, het Midden Oosten en Australië nog steeds toe. Het percentage ooit en recente gebruikers van XTC onder de Nederlandse bevolking steeg tussen 2001 en 2005⁶⁷. Hoewel de productie van XTC in steeds meer landen lijkt plaats te vinden, wordt waarschijnlijk ook nog relatief veel XTC in Nederland geproduceerd. Deze XTC vindt zijn weg vanuit Nederland naar de hele wereld. Voornamelijk echter naar de ons omringende landen.

---

63 Heijden, T., van der & Papenhove, P., *De smokkel van verdovende middelen via Nederland*. Zoetermeer (KLPD-DNRI) 2002.

64 Europees Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugsverslaving. *Jaarverslag 2006. Stand van de drugsproblematiek in Europa*. Luxemburg (Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen) 2006, p. 39.

65 Spapens, T., Bunt, H. van de, Rastovac, L., *De wereld achter de wietteelt*. Rotterdam/Tilburg (Erasmus Universiteit/ Universiteit Tilburg) 2007 p. 66.

66 Spapens, T., Bunt, H. van de, Rastovac, L., *De wereld achter de wietteelt*. p.76.

67 Trimbos-instituut, *Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2007*. Utrecht (Trimbos-instituut) 2007, p.107.

Uit onderzoek van het KLPD uit 2005 blijkt dat XTC zowel op grootschalige als op kleinschalige wijze wordt gesmokkeld. Zo trof de Britse douane 500.000 XTC tabletten in een vrachtauto aan en vond de Australische douane in een container 5 miljoen uit Nederland afkomstige tabletten die verstopt waren in een lading marmeren tegels⁶⁸. Aangezien er weinig controle is aan de grens met Duitsland wordt in dit geval de XTC gewoon in de auto of rugzak vervoerd.

Ondanks het feit dat Nederland nog steeds een belangrijke rol speelt, zitten er maar weinig Nederlanders in buitenlandse detentie vanwege XTC-smokkel. In totaal zit 7 procent (124) van de Nederlanders hiervoor vast. Volgens een sleutelinformant wordt veel XTC steeds vaker via de Rotterdamse havens gesmokkeld. Om die reden worden er weinig drugssmokkelaars opgepakt. Relatief veel Nederlanders zitten vanwege het smokkelen van XTC vast in Japan (12 personen), en Frankrijk (11 personen).

Amfetamine

De alarmerende productiestijging van amfetamine in de jaren 90 van de vorige eeuw is de laatste jaren afgezwakt. Tussen 2001 en 2005 bleef het gebruik in Nederland stabiel. Nederland is samen met Polen één van de belangrijkste producenten van amfetamine⁶⁹. De voornaamste afzetmarkten zijn volgens het KPLD het Verenigd Koninkrijk en Scandinavië⁷⁰. Het smokkelen van amfetamine naar landen buiten Europa, met name de Verenigde Staten is de afgelopen jaren gedaald. Het percentage Nederlanders dat in buitenlandse detentie zit vanwege een amfetamine-gerelateerd delict is gering; slechts één procent zit hiervoor vast.

6.3 Nederland is een distributie-, transit-, en productieland

In de vorige paragraaf is beschreven dat verschillende soorten drugs via Nederland worden gedistribueerd en sommige soorten drugs ook in Nederland worden geproduceerd. Nederland kan worden gezien als een distributie-, transit-, en productieland van drugs. Het voert in het kader van dit onderzoek te ver om in te gaan op de mogelijke oorzaken van het feit dat Nederland zich tot een distributie- transit- en productieland van drugs heeft kunnen ontwikkelen. Een paar oorzaken die verklarend kunnen zijn, zullen we hier echter noemen aangezien zij een rol kunnen spelen bij het beantwoorden van de vraag waarom er zoveel Nederlanders in buitenlandse detentie zitten.

---

68 KLPD-DNRI, *Drugsinbeslagnemingen en drugsprizen. Nederland – 2005*. Zoetermeer (Dienst Nationale Recherche Informatie) 2006.

69 United Nations-Office on Drugs and Crime, *World drug report 2007*, p.123

70 KLPD-DNRI, *Drugsinbeslagnemingen en drugsprizen. Nederland – 2005*. Zoetermeer (Dienst Nationale Recherche Informatie) 2006, p 17.

- Nederland is van oudsher, vanwege de geografische ligging een distributie- en transitieland. Het bezit twee grote havens, Rotterdam en Amsterdam en een internationaal vliegveld, Schiphol. Daarnaast heeft Nederland een goede infrastructuur en uitstekende verbindingen, zowel via de weg, als via het water en het spoor, met de omliggende landen. Ook de drugshandelaren maken gebruik van de goede mogelijkheden die Nederland als distributie- en transitieland biedt⁷¹.
- Een andere belangrijke reden waarom Nederland zich tot een marktplaats voor drugs binnen (West-)Europa heeft ontwikkeld, is dat er in de periode na de Tweede Wereldoorlog uit verschillende landen waaronder Suriname, Marokko, Turkije, maar ook de Nederlandse Antillen, grote groepen mensen naar Nederland zijn gemigreerd. Dit zijn landen en gebieden die liggen in regio's waar veel drugs worden geproduceerd of verhandeld⁷². Hierdoor kunnen drugshandelaren en criminele netwerken gebruik maken van de contacten en de infrastructuur van de migrantengemeenschappen bij de handel in en het smokkelen van drugs⁷³. Uit de analyse van het Prison bestand blijkt dat tweederde van de Nederlanders die in Suriname vast zitten in Suriname zijn geboren. Meer dan de helft van de Nederlanders die in Marokko in hechtenis zitten, zijn in Marokko geboren. Dit kan als een aanwijzing worden gezien dat drugshandelaren en criminele organisaties inderdaad gebruik maken van de contacten en de infrastructuur van de migrantengemeenschappen bij de handel in en het smokkelen van drugs.
- Daarnaast spelen wellicht de economische mogelijkheden die Nederland biedt, het feit dat we een handelsnatie zijn ('Iedereen wil hier wel zaken doen') we een mobiel volk zijn en de beschikbaarheid van de juiste mensen ook een rol⁷⁴.

De Nederlandse overheid heeft verschillende maatregelen genomen om de drugs-smokkel en de -productie aan te pakken. Zo is bijvoorbeeld vanaf 2002 de personeels- en detentiecapaciteit van de Nederlandse Justitieketen uitgebreid en zijn er op de luchthaven van Curaçao maatregelen ingevoerd om koeriers te belemmeren, zoals de pre-flightcontroles, het uitgeven van negatieve reisadviezen bij vermoedelijke koeriers en de inname van paspoorten bij aangehouden koeriers⁷⁵. In 2003 zijn op Schiphol '100-procent controles' van start gegaan; hierbij worden alle personen en goederen op vluchten van en naar risicolanden gecontroleerd. Het is gebleken dat deze

---

71 Siegel, D., Bunt, H. van de & Zaitch, D., *Global organized crime. Trends and developments*. Dordrecht (Kluwer) 2003, p 7.

72 Kleemans, E., *Crossing Borders: Organised Crime in the Netherlands*, In *Organised Crime in Europe Concepts, Patterns and the Control Policies in the European Union and Beyond* 303-331 p. 308.

73 Bovenkerk, F., *Misdaadprofielen*. Amsterdam (Meulenhoff bv) 2001, p. 63.

74 Zaitch, D., *Containers, contacten en controle. Hoe Colombiaanse cocaïne-handelaren aankijken tegen Nederland als import- en doorvoerland*. In *Bivakmuts, politiepet en toga*, Den Haag 2001 69-77 p.77.

75 Ministerie van Justitie, 2003, 2004, 2005.

‘100-procent controles’ op Schiphol effect hebben. Het aantal koeriers per vlucht is in de periode 2004-2006 drastisch gedaald⁷⁶. Door de intensieve samenwerking tussen de Verenigde Staten en Nederland bij de aanpak van smokkel van XTC vanuit Nederland naar de VS is het aanbod van Nederlandse XTC op de Amerikaanse markt sterk gedaald⁷⁷.

Ook zijn er maatregelen genomen om de productie van XTC tegen te gaan en worden er regelmatig hennepkwekerijen ontmanteld. Daarnaast wordt er voorlichting gegeven over de risico's van het smokkelen van drugs. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken bijvoorbeeld heeft een campagne ontwikkeld tegen drugssmokkel. Naast een website zijn er folders en posters gemaakt waarmee potentiële smokkelaars worden benaderd om hen te waarschuwen voor de gevolgen van drugssmokkel.

6.4 Criminele netwerken, drugsmokkelaars en drugskoeriers

Drugskoeriers en drugsmokkelaars

Bij drugssmokkel zijn vaak diverse personen betrokken die verschillende functies uitoefenen. Zo is er de organisator, de vertrouwenspersoon (tussenpersoon) van de organisator en als laatste de koerier. In de literatuur wordt vaak onderscheid gemaakt tussen drugskoeriers en drugsmokkelaars⁷⁸. Een drugsmokkelaar werkt voor eigen risico en rekening. Hij is niet alleen vervoerder maar ook handelaar. Een koerier is iemand die in opdracht van anderen werkt en slechts als schakel in de logistieke keten fungeert. Meestal betreft het wel een riskant onderdeel van de keten, zoals het passeren van de douanecontrole. De koerier levert specifieke diensten zoals het transporteren van drugs, al dan niet over de grens, maar staat niet in direct contact met de organisator. Door met koeriers te werken zorgt de organisator ervoor dat het risico dat hij loopt minimaal is⁷⁹. Drugskoeriers worden in het algemeen gezien als ‘pakezels’. Gedreven door armoede, schulden of de wens om snel geld te verdienen, laten zij zich verleiden tot riskante activiteiten zoals het smokkelen van drugs⁸⁰. In de literatuur wordt volgens Van de Bunt en anderen (2003) regelmatig gesproken over het ronselen

---

76 Tweede Kamer, vergaderjaar 200-2007, 28 192, nr.41 blz: 4.

77 Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 23260 en 29911, nr.20

78 Siegel, D., Bunt, H. van de & Zaitch, D., *Global organized crime. Trends and developments*. Dordrecht (Kluwer) 2003.

79 Dorn, N., Oette, L. & White, S., Drugs importation and the bifurcation of risk. Capitalization, Cut Outs and Organized Crime. In: *The British Journal of Criminology*, vol. 38 (1998), no. 4, p. 537-560.

80 Siegel, D., Bunt, H. van de & Zaitch, D., *Global organized crime. Trends and developments*. Dordrecht (Kluwer) 2003.

van koeriers⁸¹. Drugshandelaars zouden kunnen kiezen uit een ‘reserveleger’ van mensen die het risico van het transporteren van drugs wel op zich willen nemen. In het geval van heroïnesmokkel uit Turkije komen jonge mensen zelf naar de drugshandelaren toe. Er zouden ‘genoeg werkloze jongeren zijn die geen kans hebben in de Nederlandse maatschappij en op een snelle manier rijk willen worden’⁸². Uit het onderzoek van Van de Bunt naar Nederlandse XTC-koeriers blijkt dat in sommige gevallen mensen zich inderdaad hebben laten verleiden of ronselen om XTC te gaan smokkelen⁸³. Met name de koeriers die XTC naar de Verenigde Staten hebben gesmokkeld geven aan dat zij zelf niet het initiatief hebben genomen om XTC te gaan smokkelen, maar dat ze hiervoor door derden zijn benaderd⁸⁴. Uit hetzelfde onderzoek blijkt echter dat de meeste mensen die XTC naar Duitsland hebben gesmokkeld dit op eigen initiatief hebben gedaan of op verzoek van een afnemer⁸⁵. Deze mensen vallen dan ook in de categorie ‘drugsmokkelaar’, want van verleiding of ronselen is hier geen sprake.

Criminele netwerken.

Drugshandel en -smokkel worden vaak georganiseerd en uitgevoerd door criminele netwerken. Koeriers werken in veel gevallen voor deze criminele netwerken. In criminele netwerken spelen sociale relaties vaak een rol. Familie, vrienden en bekenden werken met elkaar samen en introduceren elkaar bij anderen. Dit is logisch omdat de daders moeten samenwerken in een ongereguleerde wereld waarin grote financiële bedragen op het spel staan, terwijl de daders niet kunnen terugvallen op formele mechanismen die in de legale wereld het wantrouwen tussen partijen kunnen beteugelen: het sluiten van contracten, het doen van betalingen via het officiële circuit of het beslechten van conflicten door middel van een rechtszaak⁸⁶. Het cement van de criminele samenwerking wordt gevormd door de sociale relaties. Dankzij deze relaties worden bruggen geslagen tussen criminele netwerken in verschillende landen. De sociale verbindingen die door migratie zijn ontstaan tussen Nederland en de herkomstlanden van bepaalde groepen migranten bieden in sommige gevallen een vruchtbare voedingsbodem voor internationale drugshandel. Het toeval wil dat deze landen belangrijke bron- of doorvoerlanden van drugs zijn geworden: Marokko is een

---

81 Bunt, H. vd., Kunst, D, en Siegel, D, *XTC over de grens*, Den Haag (Boom Juridische Uitgevers) 2003, blz 7 .

82 Bovenkerk, F. en Y Yesilgöz *De mafia van Turkije* Amsterdam (Meulenhoff) 1998 blz: 313.

83 Bunt, H. vd., Kunst, D, en Siegel, D, *XTC over de grens*, Den Haag (Boom Juridische Uitgevers) 2003, blz 7.

84 Bunt, H. vd., Kunst, D, en Siegel, D, *XTC over de grens*, blz 21 .

85 Ibidem, blz 34 .

86 Kleemans, E.R., Brienens, M.E.I. & Bunt, H.G., van de, *Georganiseerde criminaliteit in Nederland. Tweede rapportage op basis van de WODC-monitor*. Den Haag (WODC/Boom Juridische Uitgevers) 2002, p. 2.

belangrijk productieland van cannabis, Turkije een belangrijk doorvoerland van heroïne en Suriname, Aruba en de Nederlandse Antillen verbinden Nederland, mede door middel van de goede vliegverbindingen, met het cocaïneproducerende Zuid-Amerika⁸⁷.

Het importeren van drugs wordt vaak langs familiebanden aan weerszijden van de oceaan, bijvoorbeeld Nederlanders met een Antilliaanse of Surinaamse achtergrond, georganiseerd⁸⁸. De sleutelinformanten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken bevestigen dit beeld: *‘Mensen gaan bij familie in Suriname op bezoek en nemen drugs mee. In Suriname worden zelfs slikavonden georganiseerd’*. Meer dan een derde deel van de geënquêteerde Nederlanders in buitenlandse detentie geeft aan familiebanden in het land van detentie te hebben. Er lijkt dus een verband te zijn tussen het herkomstland van drugs en de bevolkingsgroepen die bij de drugsmokkel zijn betrokken, maar het is niet zo dat bijvoorbeeld alleen autochtone Nederlanders XTC smokkelen of alleen allochtonen van Marokkaanse afkomst hasj. De criminele netwerken zijn multicultureler dan soms wordt verondersteld.

6.5 Motieven om drugs te gaan smokkelen

In deze paragraaf gaan we na waarom de Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie drugs hebben gesmokkeld of geprobeerd hebben te smokkelen. Wat waren de motieven? Of hadden ze helemaal geen motief of motieven en zijn ze er ‘ingeluisd’, of werden ze wellicht gedwongen? Aan de hand van de resultaten van de enquête, de bestudeerde literatuur en de gesprekken met de sleutelinformanten dieper op deze vragen in.

Er zijn veel geënquêteerde gedetineerden (60%) die weloverwogen besloten hebben drugs te gaan smokkelen, er zijn echter ook gedetineerden die aangeven dat zij hier niet zelf voor hebben gekozen. Van de geënquêteerde Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie zegt 11 procent gedwongen te zijn, of voelde zich gedwongen om te gaan smokkelen.

---

87 Kleemans, E., *Crossing Borders: Organised Crime in the Netherlands*, In *Organised Crime in Europe Concepts, Patterns and the Control Policies in the European Union and Beyond* 303-331 p. 308.

88 Gruter, P., Mheen, D. van de, *Cocaïnehandel in Nederland. Impressies van deelnemers aan distributienetwerken*. Rotterdam (IVO) 2006.

Dorn en anderen (1998) stellen dat er ook mensen ingeluisd zijn⁸⁹. Ook enkele Nederlanders in buitenlandse detentie geven aan dat dit het geval is. In hun auto of koffer zijn drugs gevonden die ze hier niet zelf in hebben gestopt.

Van de geënquêteerde gedetineerden zegt 15 procent niets geweten te hebben van het feit dat ze drugs bij zich hadden of zegt onschuldig te zijn. Het is moeilijk te bepalen in hoeverre geënquêteerde gedetineerden daadwerkelijk niet op de hoogte waren van de smokkel; het zou kunnen dat zij sociaal wenselijke antwoorden geven in de hoop dat dit van invloed is op de lengte van hun verblijf in detentie. De sleutelinformanten zijn van mening dat slechts een enkele Nederlander onschuldig in het buitenland vast zit.

Uit de enquête, en in iets mindere mate uit het dossieronderzoek, blijkt dat het financiële motief een belangrijke rol heeft gespeeld bij de beslissing om drugs te gaan smokkelen. Van de geënquêteerde gedetineerden geeft 42 procent aan drugs te zijn gaan smokkelen om schulden te kunnen afbetalen, 18 procent deed het om snel veel geld te verdienen.

Ook uit de studies van Gruter en van de Mheen⁹⁰, van Layne, Decker, Townsend en Chester⁹¹ en Van de Bunt, Kunst en Siegel⁹², blijkt dat het motief om met drugs te gaan handelen vaak van financiële aard is. In het rapport van Layne⁹³ en anderen wordt als bijkomstig motief 'thrill-seeking' genoemd. De regiomanagers van Buitenlandse Zaken en de medewerker van de reclassering geven eveneens aan dat het motief om te gaan smokkelen in bijna alle gevallen financiële redenen betreft. *'Mensen hebben een smalle financiële basis en willen snel geld verwerven'*. Een sleutelinformant geeft echter aan dat het niet zozeer om 'snel geld verwerven' gaat, maar dat smokkelaars mensen zijn die niets te verliezen hebben en daarom de gok wagen. Het zijn mensen zonder werk, zonder goede opleiding en vaak met schulden; zij zien geen reden om de gok niet te wagen. *'Gedetineerden in het buitenland zijn vaak lager opgeleid en leven in armoede, het is de onderste laag van de samenleving'*, aldus een sleutelinformant.

Kijken we naar de antwoorden in de enquête, naar hetgeen gevonden is in de literatuur en naar de informatie van de sleutelinformanten, dan kan met enige voorzichtig-

---

89 Dorn, N., Oette, L. & White, S., Drugs importation and the bifurcation of risk. Capitalization, Cut Outs and Organized Crime. In: *The British Journal of Criminology*, vol. 38 (1998), no. 4, p. 537-560.

90 Gruter, P., Mheen, D. van de, *Cocaïnehandel in Nederland. Impressies van deelnemers aan distributienetwerken*. Rotterdam (IVO) 2006.

91 Layne, M., Decker, S., Townsend, M. & Chester, C., Measuring the deterrent effect of enforcement operations on drugs smuggling, 1991-1999. In: *Trends in Organized Crime*, vol. 7, no.3, p. 66-87.

92 Bunt, H. vd., Kunst, D. en Siegel, D., *XTC over de grens*, Den Haag (Boom Juridische Uitgevers) 2003, blz 25 en 36.

93 Layne, M., Decker, S., Townsend, M. & Chester, C., Measuring the deterrent effect of enforcement operations on drugs smuggling, 1991-1999. In: *Trends in Organized Crime*, vol. 7, no.3, p. 66-87.

heid worden vastgesteld dat de Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie voor een grotendeels koeriers of ‘pakezels’ zijn.

Het smokkelen van drugs is niet zonder risico. Men kan gepakt worden en als dat gebeurt dan levert dat in veel gevallen jarenlange gevangenisstraf op. De vraag is of de gedetineerden hier over hebben nagedacht en wellicht een bewuste afweging hebben gemaakt. Dat blijkt meestal niet het geval te zijn.

Uit de enquête blijkt 44 procent van de geënquêteerde gedetineerden geen idee van de pakkans te hebben. Kennelijk vonden ze het niet nodig om daar naar te informeren. 28 Procent dacht dat de pakkans klein of heel klein was. De sleutelinformanten van de reclassering en Epafras zijn van mening dat de drugsmokkelaars onvoldoende op de hoogte zijn van de risico’s die zij lopen. Vaak wordt hen, aldus de sleutelinformanten, door de organisator verteld dat de pakkans klein is en dat, als ze gepakt worden, de organisator ervoor kan zorgen dat ze snel weer vrij komen. De potentiële drugsmokkelaars laten zich hierdoor overhalen. Door verschillende sleutelinformanten worden gedetineerden ‘naïef’ genoemd; ze denken dat zij niet gepakt zullen worden of staan niet voldoende stil bij de risico’s.

Naast het feit dat de drugsmokkelaars vaak niet goed op de hoogte zijn van de pakkans, hebben ze meestal ook geen idee van de straffen die er staan op het smokkelen van drugs. 85 Procent had geen idee welke straf er stond op het smokkelen van drugs in het land van detentie. Waarschijnlijk weten ze ook niet of Nederland een WOTS met het land heeft afgesloten, wat in sommige gevallen de mogelijkheid biedt een deel van de straf in Nederland uit te zitten. Een sleutelinformant vertelt dat Nederlanders geen idee hebben van het drugsbeleid en de strafmaat in het buitenland. *‘Mensen gaan op vakantie naar Frankrijk of Duitsland en nemen drugs voor eigen gebruik mee, zij weten niet dat Nederlanders streng gecontroleerd worden en dat de straffen veel hoger zijn dan in Nederland. De overheid maakt dit onvoldoende bekend bij de burgers’*.

Een expert op het gebied van drugsmokkel zegt dat mensen zich niet realiseren dat het Nederlandse drugsbeleid op verschillende punten afwijkt van het drugsbeleid dat in andere landen wordt gevoerd. Veel Nederlanders zijn schijnbaar in de veronderstelling dat het beleid en de straffen in het buitenland vergelijkbaar zijn met die van Nederland. Het feit dat Nederland in het buitenland met een aantal landen nog *‘een relatief aparte relatie heeft, zoals met Suriname en de Nederlandse Antillen’*, speelt volgens Epafras een rol, *‘Dit blijven makkelijke opstapplaatsen en daar komt nog bij dat in Suriname op het smokkelen van drugs een relatief lage straf staat, dan wil men het risico nog wel eens makkelijker nemen’*.

6.6 Waarom zitten zoveel Nederlanders in buitenlandse detentie voor een drugsgerelateerd delict?

Uit de in de vorige paragrafen aangehaalde literatuur kan worden vastgesteld dat Nederland zich heeft ontwikkeld tot een distributie-, transit- en productieland van drugs. Relatief veel Nederlanders lijken betrokken te zijn bij het produceren, handelen, distribueren en het smokkelen van drugs. Smokkelen is een onderdeel van de drugsketen. De drugs moeten immers van het land waar ze worden geproduceerd naar de eindgebruikers worden getransporteerd, die meestal niet in het productieland wonen. Het is aannemelijk dat er een grote vraag is naar mensen die drugs willen smokkelen. Voor Nederlanders die schulden hebben of snel geld willen verdienen kan het verleidelijk zijn om ook daadwerkelijk drugs te gaan smokkelen. Uit dit onderzoek is gebleken dat het hebben van schulden of de mogelijkheid snel geld te verdienen voor veel gedetineerden dan ook het motief was om drugs te gaan smokkelen. Aangezien ze slecht op de hoogte waren van de risico's die het smokkelen en handelen in drugs met zich meebrengt, ging hier geen remmende werking van uit. Als veel Nederlanders drugs smokkelen, dan is de kans dat er veel worden betrapt worden groot. Dit lijkt de verklaring voor het feit dat veel Nederlanders in buitenlandse detentie zitten vanwege een drugsgerelateerd delict.

De kans dat een Nederlander in het buitenland wordt betrapt, wordt waarschijnlijk nog vergroot door het feit dat in het buitenland bekend is dat Nederland een marktplaats is voor drugs met als gevolg dat er op Nederlanders die in het buitenland onderweg zijn extra wordt gelet en dat zij bij grensovergangen vaker en wellicht ook intensiever worden gecontroleerd. Twee sleutelinformanten gaven aan dat verschillende Nederlanders in buitenlandse detentie vertelden dat ze de indruk hadden dat er extra op hen werd gelet. Ook een medewerker van het KLPD gaf aan de indruk te hebben dat Nederlanders die in het buitenland onderweg zijn aan de grenzen vaker worden gecontroleerd.

6.7 Samenvatting

Mede door de geografische ligging, de aanwezigheid van grote havens en een internationaal vliegveld, een goede infrastructuur, de goede verbindingen met het buitenland, de relatief open grenzen binnen Europa en de aanwezigheid van bevolkingsgroepen die contacten en sociale bindingen hebben met landen en regio's waar drugs worden geproduceerd en verhandeld, lijkt Nederland zich ontwikkeld te hebben tot een distributie- en transitland. Daarnaast heeft Nederland zich ontwikkeld tot een productieland van bepaalde soorten drugs, met name van Nederwiet, XTC en amfetamine. Doordat Nederland zich heeft ontwikkeld tot marktplaats van de nationale en internationale drugshandel is de vraag naar drugshandelaren en -koeriers groot. Financiële

problemen of de mogelijkheid snel geld te verdienen waren de belangrijkste motieven van Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie om drugs te smokkelen. Van de risico's die het smokkelen van drugs met zich meebrengt, zijn de meeste gedetineerden niet of nauwelijks op de hoogte.

Als veel Nederlanders drugs smokkelen dan is de kans dat Nederlanders betrappt worden ook relatief groot. Dit lijkt de verklaring voor het feit dat veel Nederlanders in buitenlandse detentie zitten vanwege een drugsgerelateerd delict.

Deze kans dat een Nederlandse drugs handel of smokkelaar in het buitenland wordt betrappt wordt nog eens vergroot door het feit dat in het buitenland bekend is dat Nederland een marktplaats is voor drugs, met als gevolg dat er op Nederlanders die in het buitenland onderweg zijn extra wordt gelet en zij vaker en wellicht ook intensiever worden gecontroleerd.

7 Conclusies en aanknopingspunten

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zetten we de belangrijkste bevindingen op een rij en worden, waar mogelijk, conclusies getrokken. Daarnaast wordt aangegeven welke aanknopingspunten de conclusies bieden voor het formuleren van eventuele preventieve beleidsmaatregelen ter voorkoming van delicten begaan door Nederlanders in het buitenland.

7.2 Conclusies

Stijgend aantal Nederlanders in buitenlandse detentie

Het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie is voortdurend aan verandering onderhevig, maar neemt sinds de jaren 80 toe. In 2006 zat het grootste aantal Nederlanders, te weten 2529, in het buitenland in hechtenis. In de periode 2003-2004 en 2006-2007 nam het aantal Nederlanders dat in buitenlandse detentie zit enigszins af.

Relatief veel Nederlanders zitten in buitenlandse detentie.

In vergelijking met de ons omringende landen zitten veel Nederlanders in buitenlandse detentie. Zo zaten er in 2007 2194⁹⁴ Nederlanders vast het buitenland en 453 Belgen. In 2004 bevonden zich ruim 2500 Britten, 1800 Fransen en 1500 Duitsers in buitenlandse detentie. Met uitzondering van België betreft het hier landen met een bevolkingsomvang die vele malen groter is dan die van Nederland. Ook zitten er in vergelijking met onze buurlanden veel Nederlanders vast vanwege een drugsgerelateerd delict, namelijk 83 procent. Van de Belgen die in 2007 in buitenlandse hechtenis zaten, was dat in ruim 50 procent van de gevallen vanwege een drugsgerelateerd delict. In 2004 zat 60 procent van de Franse, 73 procent van de Britse, en 75 procent van de Duitse gedetineerden in het buitenland vast vanwege een drugsgerelateerd delict.

Nederlanders zitten vooral in de ons omringende landen in detentie

De grootste groep Nederlanders is gedetineerd in Duitsland (356); door de jaren heen is Duitsland altijd het land geweest waar de meeste Nederlanders gedetineerd zijn. Dit komt waarschijnlijk doordat Nederlanders relatief vaak in ons grootste buurland ko-

---

94 Het betreft hier Nederlanders die recht hebben op volledige consulaire bijstand.

men. Nederlanders zijn in verhouding, naast Duitsland, vaak gedetineerd in Frankrijk (204), Spanje (232) en het Verenigd Koninkrijk (152). Ook dit zijn landen die dicht bij Nederland liggen en waar veel Nederlanders komen.

Buiten Europa zat in 2007 de grootste groep Nederlanders vast in de Dominicaanse Republiek (140). Andere landen buiten Europa waar veel Nederlanders in detentie zitten zijn de Verenigde Staten van Amerika (86), Peru (71), Brazilië (62) en Venezuela (58)⁹⁵.

Kenmerken van Nederlanders in buitenlandse detentie

Op 1 januari 2007 zaten 2194 Nederlanders die recht hebben op volledige consulaire ondersteuning in buitenlandse detentie. De meeste Nederlanders in buitenlandse detentie zijn van het mannelijke geslacht. De gemiddelde leeftijd van gedetineerden is 41 jaar: drugsmokkel en handel is dus in het algemeen iets dat niet door jongeren wordt gedaan. Slechts 12 Nederlanders in buitenlandse detentie (1%) zijn jonger dan 20 jaar. Een groot aantal Nederlandse gedetineerden in buitenlandse detentie heeft een relatie/kinderen en is laag of middelbaar opgeleid. Veel van de Nederlanders in buitenlandse hechtenis zijn in Nederland reeds eerder in aanraking met justitie geweest. Verder is gebleken dat 42 procent van hen schulden heeft. Meer dan de helft van de Nederlanders in buitenlandse detentie is niet in Nederland geboren. Dertig procent heeft naast de Nederlandse nationaliteit ook nog een andere nationaliteit.

Detentieverleden

Van de Nederlanders in buitenlandse detentie is 70 procent in Nederland één of meerdere keren veroordeeld. Hieruit blijkt dat de gemiddelde Nederlander in buitenlandse detentie niet aan het begin staat van zijn criminele carrière; vaak heeft hij al eerder een misdrijf begaan. Opvallend is dat, hoewel 83 procent van de Nederlanders in buitenlandse detentie zit vanwege een drugsgelateerd delict, slechts 20 procent in Nederland veroordeeld is vanwege een drugsdelict. Er is dus kennelijk geen directe relatie tussen het soort delict waarvoor men in Nederland is veroordeeld en het delict waarvoor men in het buitenland in hechtenis zit. Er lijkt wel een relatie te zijn tussen het feit dat men in Nederland is veroordeeld en in het buitenland in hechtenis zit.

Reden van detentie in het buitenland

83 procent van de Nederlanders zit vanwege een drugsgelateerd delict in detentie waarvan ruim de helft vanwege het smokkelen van of handelen in cocaïne. 17 Procent van de Nederlanders zit in het buitenland vast vanwege een niet-drugsgelateerd delict. De zaken waarvoor zij zijn aangeklaagd zijn divers, zoals diefstal, mensen-smokkel, fraude, moord en doodslag.

---

95 Het betreft hier Nederlanders die recht hebben op volledige consulaire bijstand.

Motieven van Nederlanders in buitenlandse detentie

Voor de Nederlanders die in het buitenland vastzitten vanwege een drugsgelateerd delict waren het verwerven van geld om schulden te kunnen betalen of de mogelijkheid om snel veel geld te verdienen de belangrijkste motieven om drugs te smokkelen of te verhandelen. Van de mensen die drugs zijn gaan smokkelen vanwege het hebben van schulden heeft 64 procent kinderen. Kennelijk is de druk erg groot om het risico een aantal jaren in een buitenlandse gevangenis door te moeten brengen en de kinderen een lange tijd niet te kunnen zien, te nemen. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat veel Nederlanders die vanwege een drugsgelateerd delict in detentie zitten, hebben aangegeven de risico's van het smokkelen laag te hebben ingeschat en niet op de hoogte te zijn geweest van de straffen die in het land van detentie staan op het smokkelen of handelen van drugs.

Slechts vier procent van de geënquêteerde gedetineerden heeft aangegeven in de periode voor detentie verslaafd te zijn (geweest). Het financieren van de verslaving is dus nauwelijks een reden om drugs te verhandelen of te smokkelen.

Waarom zitten zoveel Nederlanders in buitenlandse detentie vanwege een drugsgelateerd delict?

Door middel van de bestandsanalyses, de dossierstudies en de enquête is het mogelijk gebleken een beeld te schetsen van de Nederlanders in buitenlandse detentie. Omdat er zoveel Nederlanders vanwege een drugsgelateerd delict in het buitenland vastzitten is bij het zoeken naar mogelijke verklaringen, naast factoren die samenhangen met de persoonlijke situatie van de betrokken gedetineerden zoals het hebben van schulden, gericht op de rol van Nederland in de internationale drugsmarkt. De gedachte hierbij is dat niet zozeer het aantal mensen met financiële problemen in Nederland afwijkt van andere landen, maar dat als oplossing voor deze problemen de mogelijkheid snel geld te verdienen met het smokkelen en/of handelen van drugs zich in Nederland eerder, of gemakkelijker voordoet dan in andere landen. We zijn tot de volgende *mogelijke* verklaring gekomen:

Mede door de geografische ligging, de aanwezigheid van grote havens en een internationaal vliegveld, een goede infrastructuur, de goede verbindingen met het buitenland, de relatief open grenzen binnen Europa en de aanwezigheid van bevolkingsgroepen die contacten en sociale bindingen hebben met landen en regio's waar drugs worden geproduceerd en verhandeld, heeft Nederland zich ontwikkeld tot een distributie- en transitland van allerlei goederen waaronder drugs. Relatief veel Nederlanders lijken betrokken te zijn bij het produceren, handelen, distribueren en het smokkelen van drugs. Smokkelen is een onderdeel van de drugsketen. De drugs moeten immers van het land waar ze worden geproduceerd naar de eindgebruikers worden getransporteerd, die meestal niet in het productieland wonen. Het is aannemelijk dat er een grote vraag is naar mensen die drugs willen smokkelen. Voor Nederlanders die schulden hebben of snel geld willen verdienen kan het verleidelijk zijn om ook daadwerkelijk

drugs te gaan smokkelen. Uit dit onderzoek is gebleken dat het hebben van schulden of de mogelijkheid snel geld te verdienen voor veel gedetineerden dan ook het motief was om drugs te gaan smokkelen. Aangezien ze slecht op de hoogte waren van de risico's die het smokkelen en handelen in drugs met zich meebrengt, ging hier geen remmende werking van uit. Als veel Nederlanders drugs smokkelen, dan is de kans dat er veel worden betrapt worden groot. Dit lijkt de verklaring voor het feit dat veel Nederlanders in buitenlandse detentie zitten vanwege een drugsgerelateerd delict.

De kans dat een Nederlander in het buitenland wordt betrapt, wordt waarschijnlijk nog vergroot door het feit dat in het buitenland bekend is dat Nederland een marktplaats is voor drugs met als gevolg dat er op Nederlanders die in het buitenland onderweg zijn extra wordt gelet en dat zij bij grensovergangen vaker en wellicht ook intensiever worden gecontroleerd.

7.3 Mogelijke aanknopingspunten

Er zijn geen pasklare oplossingen die er voor kunnen zorgen dat in de nabije toekomst het aantal Nederlanders in buitenlandse detentie sterk afneemt of die de productie, handel en smokkel van drugs kunnen uitbannen. De drugsmarkt lijkt hardnekkig, de financiële belangen van de producenten en handelaren zijn groot en bij de bestrijding van drugs zijn vele nationale en internationale partijen betrokken. Hieronder schetsen we een paar aanknopingspunten, zonder de pretentie te hebben baanbrekende oplossingen te presenteren, die wellicht ertoe zouden kunnen bijdragen dat in de nabije toekomst minder Nederlanders in het buitenland worden gearresteerd.

Uit dit onderzoek is gebleken dat het hebben van schulden voor een aantal Nederlanders in buitenlandse detentie het motief is om drugs te gaan smokkelen. Zij hebben de risico's van het smokkelen en handelen van drugs laag ingeschat en waren niet op de hoogte van de straffen die in het land van detentie staan op het smokkelen of handelen van drugs of hebben deze als laag ingeschat.

Door middel van meer en meer gerichte voorlichting over het voorkomen van het maken van schulden, de mogelijkheden van schuldsanering en de risico's van het smokkelen van drugs zou geprobeerd moeten worden om in de toekomst te voorkomen dat Nederlanders in buitenlandse detentie geraken.

Aangezien door middel van dit onderzoek de kenmerken van de Nederlanders in buitenlandse detentie in kaart zijn gebracht, lijkt het mogelijk een op de diverse onderscheiden groepen toegespitste voorlichtingscampagnes te ontwikkelen.

Globaal gezien zou de voorlichting zich moeten richten op mannen van middelbare leeftijd met kinderen/relatie, die eerder in contact zijn geweest met justitie en schulden hebben. Het is echter ook denkbaar dat er campagnes worden ontwikkeld die zich

richten op speciale groepen. In Dominicaanse Republiek bijvoorbeeld zitten relatief veel mensen die jonger dan 30 zijn in detentie en op deze groep (jongeren die naast de Nederlandse ook de Dominicaanse nationaliteit hebben) zou een voorlichtingscampagne zich kunnen richten.

Door middel van voorlichting met name gericht op mensen met schulden in verschillende media zouden zij geïnformeerd kunnen worden over de mogelijkheden met betrekking tot schuldsanering. Het saneren van schulden zou de verleiding om drugs te smokkelen kunnen verminderen.

In voorlichtingscampagnes zou aandacht kunnen worden besteed aan het feit dat het Nederlandse drugsbeleid verschilt met dat van andere landen en dat het beleid in andere landen meestal strenger is, waardoor de straffen hoger zijn. Ook de pakkans en de leefomstandigheden in buitenlandse gevangenissen zouden onder de aandacht moeten worden gebracht.

Daarnaast zou meer aandacht kunnen worden besteed aan de recente successen van opsporingsbeleid. Bijvoorbeeld de 100-procent controles op Schiphol die ervoor gezorgd hebben dat het aantal drugskoeriers in de periode 2004-2006 drastisch is gedaald of dat door intensivering van de bestrijding van de XTC-criminaliteit in ons land en de versterking van de samenwerking met de Verenigde Staten het aanbod van Nederlandse XTC op de Amerikaanse markt sterk is gedaald.

Opgemerkt moet worden dat reeds voorlichting wordt gegeven over de risico's van het smokkelen van drugs. Het ministerie van Buitenlandse zaken heeft een campagne ontwikkeld tegen drugssmokkel. Naast een website zijn er folders en posters gemaakt waarin potentiële smokkelaars worden benaderd om hen te waarschuwen voor de gevolgen van drugssmokkel.

Voorlichtingscampagnes hebben echter hun beperkingen. Om tot belangrijke gedragsveranderingen te komen, zou een campagne gericht op een specifieke doelgroep van lange duur moeten zijn, een groot bereik en een hoge intensiteit moeten hebben.⁹⁶ Hierbij dient rekening te worden gehouden met het gegeven dat meer dan de helft van de Nederlandse gedetineerden niet in Nederland is geboren en een aantal van hen wellicht de Nederlandse taal niet goed beheerst en/of niet of nauwelijks bereikt kan worden door de Nederlandse media. Daarnaast is het denkbaar dat bepaalde groepen niet worden bereikt, zoals mensen die weliswaar de Nederlandse nationaliteit hebben maar niet in Nederland wonen.

---

96 Kruisbergen, E., Voorlichting: doen of laten? Theorie van afschrikwekkende voorlichtingscampagnes toegepast op de casus van bolletjesslikkers. In: *Beleidswetenschap. Kwartalijdschrift voor beleidsonderzoek en beleidspraktijk*, vol. 19 (2005), no. 3, p. 38-51.

Literatuurlijst

- Bovenkerk, F., *Misdaadprofielen*. Amsterdam (Meulenhoff bv) 2001.
- Bovenkerk, F., & Yesilgöz, Y. *De maffia van Turkije*. Amsterdam (Meulenhoff bv) 1998
- Bruinsma, B. & Bernasco, W., Dadergroepen en transnationale illegale markten. Een nadere precisering aan de hand van sociale netwerken. *Tijdschrift voor Criminologie*, vol. 2 (2002), p. 128-140.
- Bunt, H. van de, Kunst, D. & Siegel, D., *XTC over de grens. Een studie naar XTC-koeriers en kleine smokkelaars*. Den Haag (Boom Juridische Uitgevers) 2003.
- Dienst Nationale Recherche Informatie, *Nationaal dreigingsbeleid. Zware of georganiseerde criminaliteit*. Zoetermeer (KLPD-DNRI) 2004.
- Dorn, N., Oette, L. & White, S., Drugs importation and the bifurcation of risk. Capitalization, Cut Outs and Organized Crime. In: *The British Journal of Criminology*, vol. 38 (1998), no. 4, p. 537-560.
- Europees Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugsverslaving. *Jaarverslag 2006. Stand van de drugsproblematiek in Europa*. Luxemburg (Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen) 2006.
- Europol. *2005 EU Organised Crime Report. Public Version*. Den Haag (Europol) 2005.
- Fijnaut, C. and Paoli, L., (ed) *Organised crime in Europe. Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*. Dordrecht (Springer) 2004.
- Gruter, P., Mheen, D. van de, *Cocainehandel in Nederland. Impressies van deelnemers aan distributienetwerken*. Rotterdam (IVO) 2006.
- Heijden, A.W.M., van der, *De Nederlandse Drugsmarkt*. Zoetermeer (KLPD-DNRI) 2003.
- Heijden, T., van der & Papenhove, P., *De smokkel van verdovende middelen via Nederland*. Zoetermeer (KLPD-DNRI) 2002.
- Husken, M. & Vuijst, F., *XTC smokkel*. Amsterdam (de Boekerij) 2002.
- Kleemans, E.R., Crossing borders: Organised crime in the Netherlands. In: Fijnaut, C.J.C.F. & Paoli, L. (eds.), *Organised Crime in Europe. Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*. Dordrecht (Springer) 2004.
- Kleemans, E.R., Brienen, M.E.I. & Bunt, H.G., van de, *Georganiseerde criminaliteit in Nederland. Tweede rapportage op basis van de WODC-monitor*. Den Haag (WODC/Boom Juridische Uitgevers) 2002.
- Knibbe, R.A. (2001). Roes, Retoriek en Ratio (oratie).

- Korf, D.J., Kleemans, E.R., Decorte, T. & Boekhout van Solinge, T., Drugs en drugs-handel in Nederland en België. In: *Tijdschrift voor Criminologie*, vol. 48 (2006), no.2, p.115-130.
- KLPD-DNRI, *Drugsinbeslagnemingen en drugsprijzen. Nederland – 2005*. Zoetermeer (Dienst Nationale Recherche Informatie) 2006.
- Kruisbergen, E., Voorlichting: doen of laten? Theorie van afschrikwekkende voorlichtingscampagnes toegepast op de casus van bolletjesslikkers. In: *Beleidswetenschap. Kwartaaltijdschrift voor beleidsonderzoek en beleidspraktijk*, vol. 19 (2005), no. 3, p. 38-51.
- Layne, M., Decker, S., Townsend, M. & Chester, C., Measuring the deterrent effect of enforcement operations on drugs smuggling, 1991-1999. In: *Trends in Organized Crime*, vol. 7, no.3, p. 66-87.
- Neve, R.J.M, Ooyen-Houben, van, M.M.J., Snippe, J., Bieleman, B., *Samenspannen tegen XTC. Eindevaluatie van de XTC-nota*. Den Haag (WODC) 2007.
- Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving. *Bivakmuts, politiepet en toga. Wisselwerking tussen criminaliteit en rechtshandhaving*. Den Haag (Boom) 2001.
- Ooyen-Houben, M.M.J. van, Hoe werkt het Nederlandse drugsbeleid. Een evaluatieve verkenning van een decennium drugsbeleid. In: *Justitiële verkenningen*, vol. 32 (2006), no. 1, p. 24-45.
- Siegel, D., Bunt, H. van de & Zaitch, D., *Global organized crime. Trends and developments*. Dordrecht (Kluwer) 2003.
- Spapens, T., Bunt, H. van de, Rastovac, L., *De wereld achter de wietteelt*. Rotterdam/Tilburg (Erasmus Universiteit/ Universiteit Tilburg) 2007
- Spapens, T. & Fijnaut, C., *Criminaliteit en rechtshandhaving in de Euregio Maas-Rijn. Deel 1*. Antwerpen-Oxford (Intersentia) 2005.
- Spapens, T., *Interactie tussen criminaliteit en opsporing. De gevolgen van opsporingsactiviteiten voor de organisatie en afscherming van xtc-productie en -handel in Nederland*. Antwerpen-Oxford (Intersentie) 2006.
- Trimbos-instituut, *Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2006*. Utrecht (Trimbos-instituut) 2007.
- Tweede Kamer, *Gedetineerdenbegeleiding buitenland; Brief ter aanbieding rapport 'Gedetineerdenbegeleiding buitenland'*. TK, vergaderjaar 2005-2006, 30010, no. 1.
- Tweede Kamer, *Gedetineerdenbegeleiding Buitenland; Rapport*. TK, vergaderjaar 2005-2006, 30010, no. 2.
- Tweede Kamer, *Gedetineerdenbegeleiding buitenland; Brief minister over de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer*. TK, vergaderjaar 2005-2006, 30010, no. 5.
- Tweede Kamer, *Gedetineerdenzorg buitenland*. TK, vergaderjaar 2000-2001, 27 430, no.2.

Tweede Kamer der Staten-Generaal, *Gedetineerdzorg buitenland*, vergaderjaar 2000-2001, 27 430, Nr.2.

Tweede Kamer der Staten-Generaal, *Beleid inzake XTC TK*, Vergaderjaar 2006-2007, 23760 nr, 20

United Nations-Office on Drugs and Crime, *Word drug report 2007*.

Bijlagen

Bijlage 1 – Prisonbestand

Het Prisonbestand van het Ministerie van Buitenlandse Zaken bevat standaardvelden en vrije tekstvelden. In het veld 'persoon' kunnen persoonsgegevens geregistreerd worden, zoals naam, geslacht, geboortedatum, geboorteland, geboorteplaats, status in Nederland en nationaliteit. In het veld 'detentie' worden de volgende gegevens geregistreerd: arrestatiedatum, aanklacht, status van detentie, status van rechtszaak, veroordeling, datum voorlopige vrijlating, datum vrijlating, land gevangenis en plaats gevangenis. Het veld 'notities' bevat de zogenoemde vrije tekstvelden. Hier kunnen onder andere bezoekverslagen en gegevens over de financiële zaken worden beschreven.

Bijlage 2 - Tabellen

Tabel 1 – Detentielanden Nederlandse gedetineerden

Land gevangenis	Alle Nederlandse gedetineerden			Alleen Nederlandse staatsburgers die recht hebben op volledige consulaire bijstand		
	Aantal	Percentage	Aantal drugs	Aantal	Percentage	Aantal drugs
Algerije	1	0,0	1 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Argentinië	15	0,6	12 (80%)	15	0,7	12 (80%)
Australië	28	1,2	22 (79%)	28	1,3	22 (79%)
Barbados	7	0,3	7 (100%)	7	0,3	7 (100%)
België	83	3,5	45 (54%)	83	3,8	43 (52%)
Bolivia	4	0,2	4 (100%)	4	0,2	4 (100%)
Bosnië Herzegovina	2	0,1	0 (0%)	2	0,1	0 (0%)
Brazilië	67	2,8	65 (97%)	62	2,8	60 (97%)
Britse Maagdeneilanden	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Bulgarije	9	0,4	9 (100%)	9	0,4	9 (100%)
Burkina Faso	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Cambodja	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Canada	4	0,2	3 (75%)	4	0,2	3 (75%)
Chili	2	0,1	1 (50%)	2	0,1	1 (50%)
China	5	0,2	4 (80%)	5	0,2	4 (80%)
Colombia	8	0,3	5 (63%)	8	0,4	5 (63%)
Costa Rica	9	0,4	9 (100%)	9	0,4	9 (100%)
Cuba	15	0,6	15 (100%)	14	0,6	14 (100%)
Denemarken	12	0,5	9 (75%)	9	0,4	7 (44%)
Dominicaanse Republiek	141	6,0	135 (96%)	140	6,0	135 (96%)
Duitsland	417	17,6	317 (76%)	356	16,2	275 (77%)
Ecuador	41	1,7	41 (100%)	38	1,7	38 (100%)
Egypte	2	0,1	0 (0%)	2	0,1	0 (0%)
Eritrea	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Filipijnen	4	0,2	0 (0%)	4	0,2	0 (0%)
Finland	3	0,1	3 (100%)	3	0,1	3 (100%)
Frankrijk	228	9,6	194 (85%)	204	9,3	178 (87%)
Frans-Guyana	35	1,5	35 (100%)	35	1,6	35 (100%)
Gambia	2	0,1	2 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Ghana	10	0,4	9 (90%)	10	0,5	9 (90%)
Griekenland	16	0,7	10 (63%)	15	0,7	9 (60%)
Guadeloupe	4	0,2	0 (0%)	4	0,2	0 (0%)
Honduras	1	0,0	1 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Hongarije	6	0,3	2 (33%)	6	0,3	2 (33%)
IJsland	1	0,0	1 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Ierland	12	0,5	12 (100%)	12	0,5	12 (100%)
India	2	0,1	0 (0%)	2	0,1	0 (0%)
Indonesië	7	0,3	4 (57%)	7	0,3	4 (57%)
Irak	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Iran	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Israël	1	0,0	1 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Italië	69	2,9	60 (87%)	57	2,6	50 (88%)
Jamaica	7	0,3	6 (86%)	7	0,3	6 (86%)
Japan	39	1,6	37 (95%)	39	1,8	37 (95%)

Land gevangenis	Alle Nederlandse gedetineerden			Alleen Nederlandse staatsburgers die recht hebben op volledige consulaire bijstand		
	Aantal	Percentage	Aantal drugs	Aantal	Percentage	Aantal drugs
Jordanië	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Kaaimaneilanden	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Kaapverdië	10	0,4	9 (90%)	10	0,5	9 (90%)
Kenia	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Kroatië	2	0,1	2 (100%)	1	0,1	1 (100%)
Libanon	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Litouwen	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Luxemburg	13	0,5	11 (85%)	13	0,6	11 (85%)
Malediven	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Maleisië	1	0,0	1 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Malta	2	0,1	2 (100%)	2	0,1	2 (100%)
Marokko	41	1,7	30 (73%)	37	1,7	26 (70%)
Martinique	1	0,0	1 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Mauritius	2	0,1	2 (100%)	2	0,1	2 (100%)
Mexico	11	0,5	11 (100%)	10	0,5	10 (100%)
Nieuw-Zeeland	1	0,0	1 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Noorwegen	32	1,4	31 (97%)	23	1,0	22 (96%)
Oostenrijk	14	0,6	10 (71%)	13	0,6	9 (69%)
Pakistan	3	0,1	2 (67%)	3	0,1	2 (67%)
Panama	19	0,8	17 (90%)	19	0,9	17 (90%)
Peru	77	3,3	76 (99%)	71	3,2	70 (99%)
Polen	4	0,2	0 (0%)	4	0,2	0 (0%)
Portugal	88	3,7	82 (93%)	78	3,1	74 (95%)
Roemenie	4	0,2	2 (50%)	4	0,2	2 (50%)
Rusland	1	0,0	1 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Senegal	2	0,1	2 (100%)	2	0,1	2 (100%)
Servië en Montenegro	4	0,2	2 (50%)	4	0,2	2 (50%)
Slovenië	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Spanje	245	10,4	136 (56%)	232	9,2	193 (83%)
Sri Lanka	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Suriname	38	1,6	30 (79%)	39	1,5	30 (77%)
Thailand	14	0,6	11 (79%)	14	0,6	11 (79%)
Trinidad en Tobago	18	0,8	18 (100%)	19	0,8	19 (100%)
Tsjechië	4	0,2	1 (25%)	4	0,2	1 (25%)
Tunesië	1	0,0	1 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Turkije	28	1,2	20 (69%)	26	1,0	17 (65%)
Uruguay	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Venezuela	59	2,5	58 (98%)	58	2,3	57 (98%)
Verenigd Koninkrijk	163	6,9	147 (90%)	152	6,0	136 (90%)
Verenigde Staten van Amerika	86	3,6	56 (65%)	92	3,7	60 (66%)
Zambia	1	0,0	0 (0%)	1	0,0	0 (0%)
Zuid-Afrika	4	0,2	4 (75%)	4	0,2	3 (75%)
Zuid-Korea	1	0,0	1 (100%)	1	0,0	1 (100%)
Zweden	29	1,2	29 (100%)	23	0,9	23 (100%)
Zwitserland	8	0,3	8 (100)	6	0,2	6 (100%)
Totaal	2365⁹⁷	100	1896 (80%)	2194	100	1821 (83%)

97 In totaal zijn er 2381 gedetineerden. Hier missen gegevens van 16 gedetineerden.

Tabel 2 – Overzicht persoonskenmerken per detentieland

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal		
	abs	% ⁹⁸	abs	%	Abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	
Geslacht																					
- man	334	94	184	90	114	75	102	73	52	73	33	85	24	62	36	97	938	81	1817	83	
- vrouw	20	6	20	10	38	25	38	27	19	27	6	15	15	38	1	3	212	18	369	17	
- onbekend	2	1															6	1	8	0	
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100	
Leeftijd																					
- < 30	83	23	35	17	37	24	49	35	21	30	7	18	10	26	5	14	283	25	530	24	
- 30-40	102	29	52	26	39	26	44	31	21	30	9	23	14	36	10	27	319	28	610	28	
- 40-50	97	27	65	32	44	29	30	21	18	25	12	31	10	26	12	32	319	28	607	28	
- 50-60	54	15	37	18	27	18	14	10	7	10	9	23	2	5	8	22	157	14	315	14	
>60	19	5	14	7	5	3	3	2	4	6	2	5	3	8	1	3	74	6	125	6	
onbekend	1	0	1	1											1	3	4	0	7	0	
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100	
Geboorteland																					
- Nederland	200	56	101	50	57	38	21	15	38	54	10	26	15	38	14	38	491	42	947	43	
- Ander land	156	44	103	50	95	62	119	85	33	46	29	74	24	62	23	62	665	58	1347	57	
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100	
Nationaliteit																					
- Alleen Nederlandse	236	66	135	66	106	70	79	56	57	80	34	87	33	85	5	14	854	74	1539	70	
- Nederlandse + andere	120	34	69	34	46	30	61	44	14	20	5	13	6	15	32	86	302	26	655	30	
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100	

98 Vanwege het afronden van percentages kan na optellen het totale percentage soms hoger of lager dan 100 procent uitkomen.

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal	
	abs	% ⁹⁹	abs	%	Abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Veroordeeld in buitenland																				
- ja	240	67	95	47	118	78	56	40	20	28	17	44	34	87	19	51	589	51	1188	54
- nee, nog niet veroordeeld	116	33	109	53	34	22	84	60	51	72	22	56	5	13	18	49	567	49	1066	46
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100
Contact met Justitie																				
- ja, en veroordeeld	258	73	155	76	108	71	93	66	60	85	29	74	23	59	30	81	769	67	1525	70
- nee (geen geldige rechtbankzaken, enkel kantonzaken, niet in OBJD of onbekend)	98	27	49	24	44	29	47	34	11	15	10	26	16	41	7	19	387	33	669	30
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100

⁹⁹ Vanwege het afronden van percentages kan na optellen het totale percentage soms hoger of lager dan 100 procent uitkomen.

Tabel 3 – Overzicht persoonskenmerken per detentieland – veroordeelden

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal		
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	
Geslacht																					
- man	227	95	86	91	92	78	39	70	14	70	14	82	19	56	18	95	473	80	982	83	
- vrouw	13	5	9	9	26	22	17	30	6	30	3	8	15	44	1	5	116	20	206	17	
Totaal	240	100	95	19	118	100	56	100	20	100	17	100	34	100	19	100	589	100	1188	100	
Leeftijd																					
- < 30	54	23	16	17	32	27	17	30	4	20	0		10	29	1	5	146	25	280	24	
- 30-40	64	27	27	28	23	20	20	36	7	35	4	24	11	32	5	26	157	27	318	27	
- 40-50	67	28	25	26	37	31	13	23	6	30	7	41	8	24	8	42	170	29	341	29	
- 50-60	45	19	19	20	22	19	6	11	3	15	5	29	2	6	4	21	71	12	177	15	
>60	10	4	7	27	4	3	0		0		1	6	3	9	1	5	45	8	71	6	
Onbekend			1	1															1	0	
Totaal	240	100	95	100	118	100	56	100	20	100	17	100	34	100	19	100	589	100	1187	100	
Geboorteland																					
- Nederland	130	54	32	34	40	34	8	14	9	45	1	6	12	35	5	26	245	42	482	41	
- Ander land	110	46	63	66	78	66	48	86	11	55	16	94	22	65	14	74	344	58	706	59	
Totaal	240	100	95	100	118	100	56	100	20	100	17	100	34	100	19	100	589	100	1188	100	
Nationaliteit																					
- Alleen Nederlandse	158	66	63	66	82	70	35	63	18	90	14	82	28	82	1	5	438	74	842	71	
- Nederlandse + andere	82	34	32	34	36	30	21	37	2	10	3	18	8	18	18	95	151	26	346	29	
Totaal	240	100	95	100	118	100	56	100	20	100	17	100	34	100	19	100	589	100	1188	100	
Contact met Justitie																					
- ja, en veroordeeld	161	67	76	80	83	70	37	66	15	75	14	82	19	56	16	84	389	66	810	68	
- nee (geen geldige rechtbankzaken, enkel kantonzaken, niet in OBD of onbekend)	79	33	19	20	35	30	19	34	5	25	3	18	15	44	3	16	200	34	378	32	
Totaal	240	100	95	100	118	100	56	100	20	100	17	100	34	100	19	100	589	100	1188	100	

Tabel 4 - Overzicht persoonskenmerken per detentieland – niet veroordeelden

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal		
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	
Geslacht																					
- man	107	92	98	90	22	65	63	75	38	75	19	86	5	100	18	100	465	82	835	83	
- vrouw	7	6	11	10	12	35	21	25	13	25	3	14	0	0	0	0	96	17	163	16	
- onbekend	2	2															6	1	8	1	
Totaal	116	100	109	100	34	100	84	100	51	100	22	100	5	100	18	100	567	100	1006	100	
Leeftijd																					
- < 30	29	25	19	17	5	15	32	38	17	33	7	32	0		4	22	137	24	250	25	
- 30-40	38	33	25	23	16	47	24	29	14	28	5	23	3	60	5	28	162	29	292	29	
- 40-50	30	26	40	37	7	21	17	20	12	24	5	23	2	40	4	22	149	26	266	26	
- 50-60	9	8	18	17	5	15	8	10	4	8	4	18	0		4	22	86	15	138	14	
>60	9	8	7	6	1	3	3	4	4	8	1	5	0		0		29	5	54	5	
Onbekend	1	1													1	6	4	1	5	1	
Totaal	116	100	109	100	34	100	84	100	51	100	22	100	5	100	18	100	564	100	1006	100	
Geboorteland																					
- Nederland	70	60	69	63	17	50	13	16	29	57	9	41	3	60	9	50	246	43	465	46	
- Ander land	46	40	40	37	17	50	71	84	22	43	13	59	2	40	9	50	321	57	541	54	
Totaal	116	100	109	100	34	100	84	100	51	100	22	100	5	100	18	100	567	100	1006	100	
Nationaliteit																					
- Alleen Nederlandse	74	64	72	66	24	71	44	52	39	77	20	91	4	80	4	22	416	73	697	69	
- Nederlandse + andere	42	36	37	34	10	29	40	48	12	23	2	9	1	20	14	78	151	27	309	31	
Totaal	116	100	109	100	34	100	84	100	51	100	22	100	5	100	18	100	567	100	1006	100	
Contact met Justitie																					
- ja, en veroordeeld	97	84	79	73	25	74	56	67	45	88	15	68	4	80	14	78	380	86	715	71	
- nee (geen geldige rechtbankzaken, enkel kantonzaken, niet in OBJD of onbekend)	19	16	30	28	9	26	28	33	6	12	7	32	1	20	4	22	63	14	291	28	
Totaal	116	100	109	100	34	100	84	100	51	100	22	100	5	100	18	100	443	100	1006	100	

Tabel 5 – Overzicht alle delicten

	Marokko		Frankrijk		Duitsland		Dom. Rep.		Suriname		Japan		Verenigd Koninkrijk		Peru		Overig		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Agressie	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	3	0	6	0
Belastingontduiking	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	5	0
Civiele zaak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Combinatie delict	1	3	0	0	2	1	0	0	1	3	1	3	2	1	0	0	20	2	27	1
Deviezensmokkel	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	5	0	8	0
Diefstal	0	0	3	1	19	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	1	38	2
Doodslag	1	3	0	0	1	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	7	1	10	0
Dronkenschap	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Drugs - Amfetamine	0	0	0	0	6	2	0	0	0	0	1	3	2	1	0	0	8	1	17	1
Drugs - Cannabis	0	0	24	12	6	2	0	0	0	0	0	0	13	9	0	0	9	1	52	2
Drugs - Cocaïne	1	3	46	23	45	13	116	83	29	74	0	0	93	61	70	99	537	46	937	43
Drugs - Combinatie	0	0	7	3	36	10	0	0	0	0	0	0	4	3	0	0	28	2	75	3
Drugs - Hasj	24	65	13	6	30	8	0	0	0	0	6	15	0	0	0	0	57	5	130	6
Drugs - Heroïne	0	0	7	3	10	3	4	3	0	0	0	0	6	4	0	0	46	4	73	3
Drugs - Marihuana	0	0	0	0	32	9	0	0	0	0	18	46	0	0	0	0	12	1	62	3
Drugs - Onbekend	1	3	70	34	108	30	10	7	0	0	0	0	15	10	0	0	144	12	348	16
Drugs - Opium	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	3	0
Drugs - XTC	0	0	11	5	2	1	5	4	1	3	12	31	2	1	0	0	91	8	124	6
Fraude	0	0	1	0	11	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	1	26	1
Gewapende overval	0	0	0	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	1	12	1
Geweldpleging	0	0	0	0	7	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	4	0	12	1
Illegaal verblijf	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	4	0
Lid criminele organisatie	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0

Tabel 5 vervolg – Overzicht alle delicten

	Marokko		Frankrijk		Duitsland		Dom. Rep.		Suriname		Japan		Verenigd Koninkrijk		Peru		Overig		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Mensensmokkel	1	3	4	2	2	1	0	0	1	3	1	3	1	1	0	0	14	1	24	1
Mishandeling	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	4	0
Moord	2	5	4	2	4	1	2	1	3	8	0	0	3	2	0	0	16	1	34	2
Onbekend	4	11	8	4	10	3	3	2	2	5	0	0	0	0	0	0	46	4	73	3
Ontucht	1	3	0	0	2	1	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	12	1	16	1
Ontvoering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0
Oplichting	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	1	7	0
Poging tot moord	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	6	1	8	0
Prostitutie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0
Sexueel misbruik	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	5	0
Terrorisme	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	3	0	5	0
Uitlevering	0	0	3	1	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	1	20	1
Valsheid in geschrifte	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0
Verkeersdelict	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	2	0	5	0
Verkrachting	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2	0	4	0
Vernieling	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3	0
Verstoring openbare orde	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0
Vrouwenhandel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Wapenbezit	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	4	0
Totaal	37	100	204	100	356	100	140	100	39	100	39	100	152	100	71	100	1156	100	2194	100

Tabel 6 – Overzicht meest voorkomende delicten

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Drugs waarvan:	275	77	178	87	136	89	135	96	70	99	30	77	37	95	26	68	934	81	1821	83
- cocaïne	45	13	46	23	93	61	116	83	70	99	29	74			1	3	537	58	937	52
- xtc	2	1	11	5	2	1	5	4			1	3	12	31			91	10	124	7
- hasj	30	8	13	6									6	15	24	65	57	6	130	7
- combinatie	36	10	7	3	4	3											28	3	75	4
- marihuana	32	9											18	46			12	1	62	3
- heroïne	10	3	7	3	6	4	4	3									46	5	73	4
- cannabis	6	2	24	12	13	9											9	1	52	3
- amfetamine	6	2			2	1							1	3			8	1	17	1
- opium					1	1											2	0	3	0
- onbekend	108	30	70	35	15	10	10	7							1	3	144	15	348	19
Diefstal	19	5	3	1													16	1	38	2
Moord/Doodslag	4	1	4	2	3	2	2	1			4	10			3	5	23	2	44	2
Mensensmokkel	2	1	4	2	1	1					1	3	1	3	1	3	14	1	24	1
Fraude	11	3	1	1													14	1	26	1
Ontucht minderjarigen	2	1									1	3			1	3	12	1	16	1
Gewapende overval	4	1															8	1	12	1
Overig	29	8	7	3	12	8			1	1	3	8	1		5	14	98	9	155	7
Onbekend	10	3	7	3			3	2							1	3	37	3	58	3
Totaal	356	100	204	100	152	100	140	100	71	100	39	100	39	100	37	100	1156	100	2194	100

Tabel 6 vervolg – Overzicht meest voorkomende delicten

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
- cocaïne	45	16	46	26	93	68	116	86	70	100	29	97			1	2	537	58	937	52
- xtc	2	7	11	6	2	1	5	4			1	3	12	32			91	10	124	7
- hasj	30	11	13	7									6	16	24	96	57	6	130	7
- combinatie	36	13	7	4	4	3											28	3	75	4
- marihuana	32	12											18	47			12	1	62	3
- heroïne	10	4	7	4	6	4	4	3									46	5	73	4
- cannabis	6	2	24	13	13	10											9	1	52	3
- amfetamine	6	2			2	1							1	3			8	1	17	1
- opium					1	1											2	0	3	0
- onbekend	108	39	70	39	15	11	10	7					1	3	1	2	144	15	348	19
Totaal	275	100	178	100	136	100	135	100	70	100	30	100	37	100	25	100	934	81	1821	100

Tabel 7 - Overzicht meest voorkomende delicten –veroordeeld

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Drugs waarvan:	190	79	84	95	106	90	55	98	20	100	13	76	34	100	14	100	497	84	1013	85
- cocaïne	31	16	26	31	76	72	48	87	20	100	13	100					282	57	496	49
- xtc	2	1	8	10	2	2	2	4					11	32			70	14	95	9
- hasj	25	13	1	1									6	18	14	100	32	6	78	8
- combinatie	25	13	5	6	4	4											18	4	52	5
- marihuana	26	14											17	50			5	1	48	5
- heroïne	7	4	4	5	3	3	3	5									24	5	41	4
- cannabis	3	2	10	12	7	7											3	1	23	2
- amfetamine	5	3			1	1											4	1	10	1
- opium					1	1											1	0	2	0
- onbekend	66	35	30	36	12	11	2	4									58	12	168	17
Diefstal	10	4	1	1													12	2	23	2
Moord/Doodslag	5	2	1	1	3	3	1	2			1	6					15	3	26	2
Mensensmokkel	2	1	4	5	1	1									1	5	5	1	13	1
Fraude	7	3															6	1	13	1
Ontucht minderjarigen	2	1									1	6			1	5	8	1	12	1
Gewapende overval	4	2															7	1	11	1
Overig	19	8	3	3	8	7					2	12			3	16	32	5	67	6
Onbekend	1	0	2	2													7	1	10	1
Totaal	240	100	88	100	118	100	56	100	20	100	17	100	34	100	19	100	589	100	1188	100

Tabel 7 vervolg - Overzicht meest voorkomende delicten –veroordeeld

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
- cocaïne	31	16	26	31	76	72	48	87	20	100	13	100					282	57	496	49
- xtc	2	1	8	10	2	2	2	4					11	32			70	14	95	9
- hasj	25	13	1	1									6	18	14	100	32	6	78	8
- combinatie	25	13	5	6	4	4											18	4	52	5
- marihuana	26	14											17	50			5	1	48	5
- heroïne	7	4	4	5	3	3	3	5									24	5	41	4
- cannabis	3	2	10	12	7	7											3	1	23	2
- amfetamine	5	3			1	1											4	1	10	1
- opium					1	1											1	0	2	0
- onbekend	66	35	30	36	12	11	2	4									58	12	168	17
Totaal	190	79	84	95	106	90	55	98	20	100	13	76	34	100	14	100	497	84	1013	85

Tabel 8 – Overzicht meest voorkomende delicten - niet veroordeeld

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Drugs waarvan:	85	73	94	86	30	88	80	95	50	98	17	77	3	60	12	67	437	77	808	80
- cocaïne	14	16	20	21	17	57	68	85	50	100	16	94			1	8	255	58	441	55
- xtc			3	3			3	4			1	6	1	33			21	5	29	4
- hasj	5	6	12	13											10	83	25	6	52	6
- combinatie	11	13	2	2													10	2	23	3
- marihuana	6	7											1	33			7	2	14	2
- heroïne	3	4	3	3	3	10	1	1									22	5	32	4
- cannabis	3	4	14	15	6	20											6	1	29	4
- amfetamine	1	1			1	3							1	33			4	1	7	1
- opium																	1	0	1	0
- onbekend	42	49	40	43	3	10	8	10							1	8	86	20	180	22
Diefstal	9	8	2	2													4	1	15	1
Moord/Doodslag	1	1	3	3			1	1			3	14			3	17	7	1	18	2
Mensensmokkel											1	5	1	20			9	2	11	1
Fraude	4	3	1	1													8	1	13	1
Ontucht minderjarigen																	4	1	4	0
Gewapende overval																	1	0	1	0
Overig	8	7	4	4	4	12			1	2	1	5	1	20	2	11	67	12	88	9
Onbekend	9	8	5	5			3	4							1	6	30	5	48	5
Totaal	116	100	109	100	34	100	84	100	51	100	22	100	5	100	18	100	567	100	1006	100

Tabel 8 vervolg– Overzicht meest voorkomende delicten - niet veroordeeld

	Duitsland		Frankrijk		Engeland		Dom Rep		Peru		Suriname		Japan		Marokko		Overig		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
- cocaïne	14	16	20	21	17	57	68	85	50	100	16	94			1	8	255	58	441	55
- xtc			3	3			3	4			1	6	1	33			21	5	29	4
- hasj	5	6	12	13											10	83	25	6	52	6
- combinatie	11	13	2	2													10	2	23	3
- marihuana	6	7											1	33			7	2	14	2
- heroïne	3	4	3	3	3	10	1	1									22	5	32	4
- cannabis	3	4	14	15	6	20											6	1	29	4
- amfetamine	1	1			1	3							1	33			4	1	7	1
- opium																	1	0	1	0
- onbekend	42	49	40	43	3	10	8	10							1	8	86	20	180	22
Totaal	85	73	94	86	30	88	80	95	50	98	17	77	3	60	12	67	437	77	808	80

Bijlage 3 – Representativiteit dossierstudies en enquêtes

Hoewel het streven naar representativiteit niet het primaire doel van de dossierstudie en de enquêtes is, zal hier toch de mate van representativiteit beschreven worden. Dit kan de geldigheid en de reikwijdte van de conclusies versterken.

Prison

Uit de vergelijking met gegevens uit het totale prisonbestand blijkt dat de 100 dossierstudies representatief zijn op de variabelen leeftijd en type delict. Een verschil is te zien bij geslacht; in de dossierstudies zijn, in verhouding met alle Nederlandse gedetineerden in het buitenland, meer mannen betrokken. Tevens is het geboorteland van gedetineerden die betrokken zijn bij de dossierstudies vaker een ander land dan Nederland dan in Prison. Gezien het feit dat de dossierstudies slechts informatie geven over 100 cases, zullen conclusies met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd dienen te worden. In tabel 1 staat een overzicht van de vergelijking van de kenmerken de gedetineerden uit het totale Prison-bestand met de kenmerken van de 100 geselecteerde gedetineerden ten behoeve van de dossierstudie

Tabel 1 – Vergelijking totale prisonbestand

	Prison totaal	100 cases
Geslacht		
- man	83	97
- vrouw	17	3
Leeftijd		
- < 30	24	20
- 30-40	28	25
- 40-50	28	28
- 50-60	14	20
> 60	6	6
Gemiddelde leeftijd	40	41
Geboorteland		
- Nederland	43	30
- Ander land	57	70
Soort delict		
- Drugs	83	86
- Anders/Onbekend	17	14

Enquête

Uit de vergelijking met de gegevens uit het Prison bestand blijkt dat de enquête op de variabelen die zowel in Prison als in de enquête zijn opgenomen min of meer representatief is (tabel 2). Het gaat hierbij om de variabelen geslacht, leeftijd, geboorteland en type delict. De responderende gedetineerden zijn, in vergelijking met alle Nederlandse gedetineerden in het buitenland, iets vaker van het vrouwelijk geslacht, tevens zijn zij vaker jonger dan 30 jaar.

Tabel 2 – Vergelijking totale Prisonbestand - enquête

	Totaal	Enquête
Geslacht		
- man	83	73
- vrouw	17	24
Leeftijd		
- < 30	24	30
- 30-40	28	31
- 40-50	28	24
- 50-60	14	10
> 60	6	5
Gemiddelde leeftijd	40	38
Geboorteland		
- Nederland	43	44
- Ander land	57	50
Soort delict		
- Drugs	83	85
- Anders/Onbekend	17	15

Bijlage 4 - Enquêtes

Geachte heer/mevrouw,

Deze brief bevat informatie over een onderzoek waarvoor wij uw medewerking vragen.

Het aantal Nederlanders in buitenlandse gevangenen neemt ieder jaar toe. In vergelijking met andere landen, zitten veel Nederlanders in het buitenland vast. Het ministerie van Buitenlandse Zaken wil achterhalen hoe het komt dat er zoveel Nederlanders in buitenlandse gevangenissen zitten. De informatie die dit onderzoek oplevert kan worden gebruikt om in Nederland meer voorlichting te geven over het gevaar dat je loopt om in het buitenland opgepakt te worden als je de wet overtreedt. Bovendien kan er voorlichting worden gegeven dat de straffen in het buitenland vaak veel zwaarder zijn dan in Nederland.

U kunt vrijwillig aan dit onderzoek meewerken, het is niet verplicht om mee te doen. Of u wel of niet meedoet, heeft geen enkel gevolg voor de straf die u nu uitzit. Het is dus niet zo dat uw kans op vrijlating of overplaatsing naar een gevangenis in Nederland groter wordt als u meewerkt. Door mee te werken kunt u echter wel meehelpen om in Nederland meer informatie te gaan geven en te voorkomen dat er meer mensen in een ander land in de gevangenis komen. Het is dus wel van groot belang dat u aan dit onderzoek meewerkt.

Uw gegevens worden anoniem verwerkt en behandeld als strikt vertrouwelijk. De antwoorden die u op de vragen geeft zijn straks alleen bekend bij het onderzoeksbureau en worden verder aan niemand doorgegeven. Uw privacy wordt te allen tijde gewaarborgd en de gegevens worden alleen gebruikt voor dit onderzoek.

Het invullen van de enquête duurt ongeveer een kwartier, afhankelijk van het aantal vragen dat van toepassing is op uw situatie.

Alvast bedankt!

ITS Nijmegen
Frank Miedema
Bob Post

Enquête

Het is niet verplicht iedere vraag te beantwoorden

Personalia

1. Geslacht:

- 1 man
- 2 vrouw

Geboortedatum: .....

Geboorteland: .....

Geboorteland moeder: .....

Geboorteland vader: .....

2. Hoogst afgeronde opleiding (*aankruisen wat van toepassing is*):

- 1 Basisschool
- 2 MAVO/VBO
- 3 MBO
- 4 HAVO/VWO
- 5 universiteit/HBO
- 6 anders, nl.: .....

3. Burgerlijke staat:

- 1 gehuwd
- 2 ongehuwd, wel vaste partner
- 3 ongehuwd
- 4 gescheiden / weduwe / weduwnaar

4. Heeft u kinderen?

- 1 ja
- 2 nee

5a. Op welke datum bent u gearresteerd: .....
In welke *plaats* zit u vast: .....
Bent u al door de rechter veroordeeld voor het misdrijf waarvoor u nu vastzit:

- 1 ja, tot welke straf bent u veroordeeld .....
- 2 nee

5b. Zo nee, weet u al wanneer uw zaak voor de rechter komt?

- 1 ja, namelijk op: .....
- 2 nee

6a. Bent u al eens eerder veroordeeld in het buitenland of in Nederland?

- 1 ja, in Nederland
- 2 ja, in het buitenland, namelijk in: .....

6b. Waarvoor bent u in Nederland of het buitenland veroordeeld:

....
----

7. Voor welke overtreding zit u NU vast?

- 1 drugsmokkel
- 2 drugshandel
- 3 mensensmokkel
- 4 inbraak
- 5 moord
- 6 doodslag
- 7 geweldpleging
- 8 auto-ongeluk
- 9 financieel delict
- 10 anders, nl.: .....

8. Waar bent u gearresteerd?

- 1 vliegveld
- 2 grensovergang
- 3 haven
- 4 op straat
- 5 in een café / bar / restaurant
- 6 in een hotel
- 7 in een woning van familie / vrienden / kennissen
- 8 ergens anders, nl.: .....

9. Heeft u bekenden in het land waar u gevangen zit? (meerdere antwoorden mogelijk)

- 1 nee, ik heb hier geen bekenden
- 2 familie
- 3 kennissen
- 4 vrienden
- 5 zakenrelaties
- 6 anders, nl.: .....

10. Had u, voordat u gevangen werd genomen, een vast adres waar u woonde?

- 1 ja
- 2 nee

11. Had u, voordat u gevangen werd genomen, problemen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- 1 nee, ik had geen problemen
- 2 financiële problemen (schulden)
- 3 verslavingsproblemen (gokverslaafd, drugsverslaafd, alcoholverslaafd)
- 4 huisvestingproblemen (geen vaste verblijfplaats)
- 5 relatieproblemen (met uw partner, met vrienden, familie)
- 6 anders, nl.: .....

- 12a. Indien uw financiële schulden had (of heeft), kunt u dan aangeven hoe hoog deze schulden ongeveer waren (zijn):

.....
.....

13. Bent u in Nederland al eerder met Justitie in aanraking gekomen voor drugshandel of drugsmokkel?

- 1 ja, in Nederland
 2 ja, in een ander land, nl.: .....
 3 nee

De volgende vragen hoeft u alleen te beantwoorden als u voor **drugsmokkel of drugshandel** vast zit, anders is dit het einde van de enquête, bedankt!

Drugsmokkel of drugshandel

14. In welk soort drugs heeft u *gehandeld* of welke drugs heeft u *gesmokkeld*?

- 1 XTC
 2 cocaïne
 3 heroïne
 4 anders, nl.: .....

15. Kunt u ongeveer de hoeveelheid drugs aangeven waar het om gaat?

- 1 nee, dat weet ik niet
 2 ja, ongeveer .....

16. Waarom bent u gaan handelen in drugs, of smokkelen met drugs?

- 1 zodat ik mijn schulden kan afbetalen
 2 om snel veel geld te verdienen
 3 ik ben gedwongen
 4 om een andere reden, nl.: .....

16a. Indien u gedwongen bent, kunt u aangeven op welke manier men u gedwongen heeft?

....

16b. Kunt u vertellen hoeveel geld u zou krijgen voor het handelen of smokkelen van de drugs?

....

De volgende vragen hoeft u alleen te beantwoorden als u voor drugsmokkel vast zit, anders is dit het einde van de enquête, bedankt!

Drugsmokkel

17. Op welke manier smokkelde u drugs toen u werd gearresteerd?

- 1 op het lichaam (bijvoorbeeld onder de kleding, of in de schoenen)
- 2 in het lichaam (bijvoorbeeld bolletjesslikkers)
- 3 in de bagage (bijvoorbeeld de koffer of rugzak)
- 4 verstopt in een personenauto
- 5 verstopt in een vrachtauto
- 6 verstopt in een boot
- 7 op een andere manier, nl.: .....

18. Reisde u alleen?

- 1 ja
- 2 nee, ik ben samen met iemand gereisd

19a. Als u samen bent gereisd, is deze persoon ook gearresteerd?

- 1 ja
- 2 nee
- 3 weet ik niet

20. Wat was uw doel van deze reis?

- 1 ik ben alleen op reis gegaan om drugs te smokkelen
- 2 ik ging toch al op reis voor zaken of vakantie
- 3 anders, nl.: .....

21. Hoe bent u op het idee gekomen om drugs te gaan smokkelen?

- 1 ik heb ben zelf op dit idee gekomen
- 2 het is mij aangeboden
- 3 het is mij opgedrongen
- 4 de oorspronkelijke koerier heeft zich terug getrokken
- 5 anders, nl.: .....

Risico's

22. Hoe hoog schatte u het risico in dat u opgepakt zou worden?

- 1 heel klein
- 2 klein
- 3 niet zo klein, maar ook niet zo groot
- 4 groot
- 5 heel groot
- 6 ik had geen idee

23. Waar was uw schatting op gebaseerd?

- 1 ik had geen idee, dus nergens op
- 2 ik had erover gelezen (website, boek, krant)
- 3 het is mij verteld door degene voor wie ik drugs smokkelde
- 4 het is mij verteld door familie / vrienden / kennissen
- 5 anders, nl.: .....

24. Wist u welke straf er stond op drugssmokkel in het land waar u nu vastzit?

- 1 ja
- 2 nee

25. Is de straf die u nu uitzit hoger dan u had verwacht?

1 ja

2 nee, ik had dit wel verwacht

26. Vindt u dat de Nederlandse overheid mensen beter moet voorlichten over de risico's van drugssmokkel?

1 ja

2 nee

27. Denkt u dat Nederlanders niet goed op de hoogte zijn van de risico's van drugssmokkel, omdat men in Nederland veel makkelijker denkt over drugs (je mag in Nederland bijvoorbeeld een kleine hoeveelheid softdrugs bij je hebben en de straffen zijn er over het algemeen lager)

1 ja

2 nee

Bedankt voor uw medewerking!